

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU20

Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med 2022 års ekonomiska vårproposition och avslår motionsyrkandena.

I betänkandet behandlas också en skrivelse från regeringen med anledning av en granskningsrapport från Riksrevisionen. Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

I betänkandet finns sju reservationer (M, SD, C, V, KD, L, MP).

Den ekonomiska utvecklingen

Rysslands invasion av Ukraina skapar stor osäkerhet i världsekonomin, genom hög volatilitet på aktiemarknaderna, höga energi- och råvarupriser samt störningar i de globala värdekedjorna. Efter den snabba ekonomiska återhämtningen 2021 förväntas tillväxten i omvärlden att dämpas 2022.

Svensk ekonomi har återhämtat sig i spåren av pandemin, men konsekvenserna av Rysslands krig i Ukraina antas få en dämpande effekt på den ekonomiska aktiviteten och resursutnyttjandet. Tillväxten väntas bli lägre än vad som annars hade varit fallet och inflationen bedöms bli högre. Regeringens prognos är att BNP växer med 3,1 procent 2022 och 1,6 procent 2023.

Läget på arbetsmarknaden förbättrades under 2021 och sysselsättningen har fortsatt öka under inledningen av 2022. Såväl sysselsättningsgrad som arbetskraftsdeltagande är nu på högre nivåer än före pandemin. Dock är även arbetslösheten högre än före pandemin och uppgick i åldersgruppen 15–74 år till 8,8 procent 2021. Framåtblickande indikatorer pekar på en fortsatt hög efterfrågan på arbetskraft. Enligt regeringens bedömning väntas sysselsättningsgraden öka och arbetslösheten sjunka under 2022 och 2023. Prognosen är att arbetslösheten uppgår till 7,6 procent 2022 och 7,0 procent 2023 och 2024.

Inflationen, mätt med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF) ökade relativt snabbt 2021, till följd av stigande priser på drivmedel och el. Regeringen bedömer att inflationen kommer att stiga ytterligare 2022 bl.a. till följd av stigande varu- och livsmedelspriser. Enligt regeringens bedömning väntas KPIF-inflationen uppgå till 4,6 procent 2022. Under 2023 väntas inflationen falla tillbaka till nära 2 procent.

Prognosen över den ekonomiska utvecklingen i världen liksom i Sverige är behäftad med stor osäkerhet, som främst hänger samman med Rysslands invasion av Ukraina.

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Omfattande åtgärder har vidtagits med anledning av covid-19 och Rysslands invasion av Ukraina. Under 2021 och 2022 har riksdagen beslutat om närmare 20 extra ändringsbudgetar utöver de ordinarie ändringsbudgetar som regeringen lämnar två gånger per år. Utskottet konstaterar att det varit en exceptionell tid då det både har varit nödvändigt att snabbt vidta olika åtgärder bl.a. för att minska smittspridningen och rädda liv, och bistå ett land i vår närhet som är utsatt för ett oprovocerat, olagligt och oförsvarligt angrepp.

För att kunna upprätthålla det finanspolitiska ramverket och värna de offentliga finanserna på längre sikt vill utskottet framhålla vikten av att vi efter kriserna återgår till en stram och samlad budgetprocess. Utan en ordnad budgetprocess riskerar vi att förlora kontrollen över statens finanser. Vårt starka och brett politiskt förankrade finanspolitiska ramverk, och den goda budgetdisciplinen som följer av det, har inneburit att Sverige har kunnat hantera kriser och strukturella utmaningar bättre än många andra länder. Så bör vi också vara rustade inför framtida kriser.

Den offentliga sektorns finansiella sparande för 2022 väntas uppgå till -0,5 procent av BNP och det föreligger därmed en avvikelse från överskottsmålet. Avvikelsen är enligt utskottet motiverad av spridningen av covid-19 och av stabiliseringspolitiska skäl och är därmed förenlig med det finanspolitiska ramverket. För 2023 väntas den offentliga sektorn uppvisa ett överskott på 0,7 procent av BNP. Den offentliga sektorns bruttoskuld ligger inom skuldankarets toleransintervall för åren 2021–2023. Från och med 2021 minskar skuldkvoten och utskottet noterar att det till stor del förklaras av att Riksbanken då inledde övergången till en egenfinansierad valutareserv.

Prognosen för de takbegränsade utgifterna 2023 innebär att budgeteringsmarginalen blir negativ och att utgifterna överstiger det redan beslutade utgiftstaket för 2023 med 7 miljarder kronor. Även för 2024 beräknas budgeteringsmarginalen bli mindre än regeringens riktlinje för budgeteringsmarginalens storlek. Det innebär att utrymmet för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna 2024 är mycket begränsat. Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen, när det finns en risk för att ett beslutat utgiftstak kommer att överskridas, vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder. Som en följd av

det osäkra läget i omvärlden har regeringen valt att inte vidta eller föreslå några sådana åtgärder, utan avser att återkomma i budgetpropositionen för 2023 med utgiftsbegränsande åtgärder.

I enlighet med praxis redovisar regeringen en bedömning av utgiftstakets nivå för 2025. Den bedömda nivån på utgiftstaket innebär att taket utgör 27 procent av potentiell BNP, dvs. en procentenhet högre än för 2023 och 2024, och att budgeteringsmarginalen uppgår till 8,2 procent av de takbegränsade utgifterna. Utskottet hade gärna sett att regeringen närmare redovisat vilka principer och överväganden som ligger bakom bedömningen av nivån och konstaterar att budgeteringsmarginalen överstiger riktlinjen för marginalens minsta storlek i skrivelsen Ramverk för finanspolitiken (skr. 2017/18:207). Utskottet noterar samtidigt regeringens svarsskrivelse med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport om det finanspolitiska ramverket och att regeringen avser att sträva efter att utveckla beskrivningen av hur den ser på budgeteringsmarginalens storlek, vilket utskottet välkomnar.

Utskottet stödjer regeringens arbete med den långsiktiga kampen mot samhällsproblemen och för ett Sverige som är tryggt för alla. Politiken ska därför fortsätta att inriktas på att bekämpa våld och kriminalitet och bryta segregationen, skapa jobb i hela landet genom att driva på klimatomställningen och stärka den demokratiska kontrollen över välfärden.

Utskottet välkomnar regeringens åtgärder som innebär stöd till Ukraina och sanktioner mot Ryssland. I likhet med regeringen anser utskottet att Sveriges försvarsförmåga ska öka och att upprustningen av totalförsvaret ska genomföras i snabbare takt.

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:100 2022 års ekonomiska vårproposition punkt 1.

Sju yrkanden i följdmotioner väckta med anledning av 2022 års ekonomiska vårproposition.

Tolv yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Skrivelse 2021/22:141 Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket 2021.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	6
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Utskottets överväganden.....	9
1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	9
Propositionen.....	10
Motionerna	23
Moderaterna	23
Sverigedemokraterna	25
Centerpartiet.....	27
Vänsterpartiet.....	29
Kristdemokraterna.....	31
Liberalerna	33
Miljöpartiet	35
Motioner från den allmänna motionstiden 2021/22	37
Skatteutskottets yttrande.....	38
Kompletterande information	39
Aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen.....	39
Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2022	43
Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport, maj 2022	46
Utskottets ställningstagande	47
2 Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket.....	55
Reservationer	58
1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (M).....	58
2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (SD).....	60
3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (C).....	62
4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (V)	64
5. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (KD)	67
6. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (L).....	69
7. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (MP)	72
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	75
Proposition 2021/22:100	75
Följdmotionerna	75
Skrivelse 2021/22:141.....	76
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	76
<i>Bilaga 2</i>	
Skatteutskottets yttrande 2021/22:SkU6y.....	78

Bilaga 3

Uppteckningar från den öppna utfrågningen den 17 maj om Finanspolitiska rådets rapport 2022	104

Bilaga 4

Bilder från den öppna utfrågningen	130

Tabeller

Tabell 1 Försörjningsbalansen	14
Tabell 2 Statens budgetsaldo 2021–2025.....	16
Tabell 3 Den offentliga sektorns finanser 2021–2025	18
Tabell 4 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn	19
Tabell 5 Bedömningar av finansiellt sparande 2022–2025	20
Tabell 6 Bedömningar av strukturellt sparande 2022–2025	20
Tabell 7 Utgiftstak och takbegränsade utgifter	21
Tabell 8 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande	42

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:100 punkt 1 och avslår motionerna

2021/22:465 av Ulla Andersson m.fl. (V),
2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,
2021/22:3278 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9,
2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31,
2021/22:3686 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,
2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 4, 5 och 7,
2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 8,
2021/22:4071 av Karolina Skog m.fl. (MP),
2021/22:4200 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,
2021/22:4707 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),
2021/22:4714 av Jimmie Åkesson och Oscar Sjöstedt (båda SD),
2021/22:4716 av Ebba Busch m.fl. (KD),
2021/22:4720 av Annie Lööf m.fl. (C),
2021/22:4723 av Per Bolund m.fl. (MP),
2021/22:4725 av Johan Pehrson m.fl. (L) och
2021/22:4727 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M).

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (KD)

Reservation 6 (L)

Reservation 7 (MP)

2. Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:141 till handlingarna.

Stockholm den 9 juni 2022

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Elisabeth Svantesson (M), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Adnan Dibrani (S), Martin Ådahl (C), Ali Esbati (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Jakob Forssmed (KD), Björn Wiechel (S), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Janine Alm Ericson (MP), Sofia Westergren (M), Eva Lindh (S) och David Perez (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100). I propositionen lämnar regeringen förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riktlinjerna syftar till att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2023.

Finansutskottets behandling avser propositionens yrkande 1 om riktlinjer för den ekonomiska politiken och sju följdmotioner som väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlar finansutskottet också några motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2021/22.

En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1.

Propositionens övriga förslag om utgiftsområdesindelning behandlas av konstitutionsutskottet i betänkande 2021/22:KU42.

Förslaget till riksdagsbeslut avser ett samlat ställningstagande till riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riksdagsbehandlingen av den ekonomiska vårpropositionen ägnas åt makroekonomiska bedömningar av den ekonomiska utvecklingen och en övergripande diskussion med utgångspunkt i de samlade politiska alternativen för den ekonomiska politiken på medellång och lång sikt.

Skatteutskottet har yttrat sig över propositionens förslag till riktlinjer och följdmotionerna i denna del. Ytrandet finns i sin helhet i bilaga 2.

I betänkandet behandlar utskottet också en skrivelse från regeringen (skr. 2021/22:141) med anledning av en granskning från Riksrevisionen (RiR 2021:31). Skrivelsen handlar om Riksrevisionens granskning av regeringens tillämpning av det finanspolitiska ramverket 2021. Inga följdmotioner har lämnats med anledning av skrivelsen.

Den 21 april 2022 informerades finansutskottet av statssekreterare Paula Carvalho Olovsson från Statsrådsberedningen om Sveriges konvergensprogram och det nationella reformprogrammet. Konvergensprogrammet lämnades till EU-kommissionen den 29 april 2022.

Den 17 maj 2022 anordnade finansutskottet en öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2022 med finansminister Mikael Damberg, Finanspolitiska rådets ordförande Lars Heikensten och riksrevisor Helena Lindberg. Uppteckningar från utfrågningen finns i bilaga 3 till betänkandet och kommer också att presenteras i en rapport från riksdagen (2021/22:RFR14).

Utskottets överväganden

1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Rysslands invasion av Ukraina skapar stor osäkerhet i världsekonomin och har en återhållande effekt på den ekonomiska aktiviteten i omvärlden liksom i Sverige. I Sverige väntas BNP-tillväxten uppgå till 3,1 procent 2022 och 1,6 procent 2023. Konjunkturen antas i det närmaste vara balanserat 2022 och 2023. Arbetslösheten är fortfarande högre än före pandemin, men förväntas minska under de kommande två åren.

De offentliga finanserna uppvisar ett underskott 2022 och ett överskott fr.o.m. 2023. För 2022 föreligger en avvikelser från överskottsmålet som enligt utskottet är motiverad av spridningen av covid-19 och av stabiliseringspolitiska skäl och därför är förenlig med det finanspolitiska ramverket. Prognosen för de takbegränsade utgifterna 2023 innebär att utgifterna överstiger det redan beslutade utgiftstaket med 7 miljarder kronor. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2023 med utgiftsbegränsande åtgärder.

Bruttoskulden som andel av BNP minskar fr.o.m. 2021 men ligger inom skuldankarets toleransintervall för åren 2021–2023.

Den bedömda nivån på utgiftstaket för 2025 innebär att utgiftstaket utgör 27 procent av potentiell BNP och att budgeteringsmarginalen uppgår till 8,2 procent av de takbegränsade utgifterna.

Den ekonomiska politiken ska inriktas på att fortsätta den långsiktiga kampen mot samhällsproblemen och för ett Sverige som är tryggt för alla. Därför ska arbetet fortsätta med att tränga tillbaka våld och kriminalitet och bryta segregationen, skapa jobb i hela landet genom att driva på klimatomställningen och stärka den demokratiska kontrollen över välfärden. Politiken ska även i fortsättningen inriktas mot att ge stöd till Ukraina och sanktioner mot Ryssland.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V), 5 (KD), 6 (L) och 7 (MP).

Propositionen

Regeringens inriktning för den ekonomiska politiken

I propositionen konstaterar regeringen att svensk ekonomi har återhämtat sig i spåren av pandemin men att Rysslands krig i Ukraina kommer att få konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen. Tillväxten väntas bli lägre än vad som annars hade varit fallet och inflationen bedöms bli högre.

Regeringen framhåller att den fortsätter den långsiktiga kampen mot samhällsproblemen och för ett Sverige som är tryggt för alla. Regeringen avser därför att fortsätta arbetet med att tränga tillbaka våld och kriminalitet och bryta segregationen, skapa jobb i hela landet genom att driva på klimat-omställningen och ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden.

I propositionen redogör regeringen även för de åtgärder som föreslås i vårändringsbudgeten för 2022.

Åtgärder med anledning av Rysslands invasion av Ukraina

Rysslands invasion av Ukraina har lett till att det säkerhetspolitiska läget i Europa har försämrats drastiskt. Regeringens åtgärder omfattar tre områden: stöd till Ukraina, sanktioner mot Ryssland och att stärka Sverige.

Regeringen anser att Sverige ska ta sin del av ansvaret för att ta emot människor på flykt. Det är också viktigt att det svenska mottagandet sker genom en jämn fördelning över hela landet. Samtidigt förväntar sig regeringen också att andra länder tar sitt ansvar och att den solidaritet som nu uppvisas i EU och Europa består.

Det försämrade säkerhetsläget understryker vikten av att stärka Sverige. Sveriges försvarsförmåga ska öka och upprustningen av totalförsvaret genomföras snabbt. Regeringens ambition är att anslagen till det militära försvaret ska nå 2 procent av BNP så snart det är praktiskt möjligt, dvs. när det är möjligt att på ett effektivt sätt omsätta ökningarna i stärkt försvarsförmåga.

Tränga tillbaka våld och brottslighet och bryta segregationen

Regeringen konstaterar att våld och brottslighet hotar samhällsgemenskapen, undergräver tilliten mellan människor och urholkar framtidstron. Regeringens åtgärdsprogram mot gängkriminalitet syftar till att ge myndigheterna rätt verktyg i brottsbekämpningen, skärpa påföljderna för brott, bryta tystnads-kulturen och utveckla det brottsförebyggande arbetet. Regeringen vill öka antalet anställda inom polisen, med målet om 10 000 fler anställda till 2024. För att komma åt den organiserade brottsligheten avser regeringen att förbättra möjligheterna till informationsutbyte mellan banker och rättsvårdande myndigheter.

Arbetslivskriminalitet göder den organiserade brottsligheten och dränerar välfärden och trygghetssystemens resurser. Regeringen avser att utveckla det myndighetsgemensamma arbetet som initierades 2017, bl.a. genom att inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet. För att förbättra det

myndighetsgemensamma arbetet ytterligare utvärderar regeringen även möjligheten till stärkt informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor.

Läget på arbetsmarknaden har tydligt förbättrats och sysselsättningsgraden är nu högre än innan pandemin bröt ut. Men fler behöver komma i arbete för att minska segregationen och för att målet om jämlika uppväxt- och levnadsvillkor och goda livschanser för alla ska kunna uppnås. Regeringen framhåller därför betydelsen av att trycka tillbaka långtidsarbetslösheten, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar. För att bryta isoleringen genom meningsfull heltidssysselsättning ska bl.a. en aktivitetsplikt för arbetslösa med försörjningsstöd införas. Ökade drivkrafter till arbete för personer med försörjningsstöd kommer även att utredas.

Skapa jobb genom att driva på klimatomställningen

Regeringens mål är att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Klimatomställningen kommer att skapa nya arbetstillfällen och regeringen kommer därför att göra fortsatta satsningar på kompetensutveckling och omställning mitt i yrkeslivet. Vidare behöver utbildningsutbudet på gymnasial nivå bättre motsvara arbetsmarknadens behov, bl.a. för att möta klimatomställningen.

Regeringen framhåller även betydelsen av att i god samarbetsanda med skogsägarna skydda värdefulla naturområden. Om skyddet innebär inskränkningar i ägande- och brukanderätten ska skogsägare kompenseras.

Regeringen avser att fortsätta arbeta brett för att säkra gröna investeringar och en hållbar finansmarknad, bl.a. genom statliga kreditgarantier för gröna investeringar och statliga gröna obligationer.

Ny forskning behövs för att genomföra klimatomställningen. För att snabba på omställningen anser regeringen att ett utökat deltagande i viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse bör möjliggöras (Important Projects of Common European Interests, IPCEI).

Regeringen vill att politiken inriktas på en fortsatt snabb utbyggnad av kostnadseffektiv, förnybar energi, baserat på den elektrifieringsstrategi som antogs i februari 2022. Strategin ska bidra till en snabb, smart och samhälls-ekonomiskt effektiv elektrifiering, och elnätets överföringskapacitet ska öka betydligt. Vidare ska bl.a. kommunernas incitament för att tillåta etablering av vindkraft stärkas.

Regeringen avser att bibehålla den höga omställningstakten i elektrifieringen av transportsektorn. En ny nationell plan för transportinfrastrukturen för 2022–2033 kommer att presenteras. Som en del av detta föreslår regeringen den största järnvägssatsningen i modern tid.

Sverige ska vara pådrivande i det förebyggande arbetet mot klimatförändringarnas påverkan på säkerheten globalt. Regeringen kommer därför att tillsätta en ambassadör för klimat och säkerhet.

Ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden och säkerställa trygga försäkringar och pensioner

Regeringen framhåller att en stark välfärd är avgörande för ett jämlikt Sverige som håller ihop. Sverige ska ha vård, skola och omsorg av hög kvalitet i hela landet och de gemensamma skattepengarna ska gå till det de är avsedda för. Regeringen konstaterar att brister i välfärdssystemen har tydliggjorts under pandemin. Fler behöver anställas inom välfärden samtidigt som arbetsmiljön och arbetsvillkoren ska förbättras.

Politikens inriktning ska vara att fortsätta förstärka de allmänna socialförsäkringarna.

Pensionärernas ekonomi ska ytterligare förstärkas. Regeringen vill därför bl.a. att avgiftsinbetalningarna till pensionssystemet ska höjas. Målsättningen är att den som går i pension sammanlagt ska få minst 70 procent av sin slutlön i allmän pension och tjänstepension.

Regeringen avser att stärka den demokratiska kontrollen över välfärden och genomför därför en offensiv mot fusk och välfärdsbrott. Det handlar om att motverka felaktiga utbetalningar, skattebrott, bidragsbrott, arbetslivskriminalitet, penningtvätt och finansiering av terrorism.

Den ekonomiska utvecklingen

I propositionen redovisar regeringen sin prognos för den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i övriga världen för perioden 2022–2025 med tyngdpunkt på utvecklingen 2022 och 2023. I prognosen har information som fanns tillgänglig t.o.m. den 21 mars 2022 beaktats. Regeringen framhåller att prognosen är behäftad med stor osäkerhet, som främst hänger samman med Rysslands invasion av Ukraina.

Utsikterna i omvärlden 2022 och 2023

Regeringen bedömer att tillväxten i omvärlden kommer att dämpas 2022 efter den snabba återhämtningen 2021. Rysslands invasion av Ukraina skapar stor osäkerhet i världsekonomin, genom hög volatilitet på aktiemarknaderna, höga energi- och råvarupriser samt störningar i de globala värdekedjorna. För världsekonomin, exklusive Ryssland och Ukraina, förväntas effekterna på BNP bli relativt måttliga. För ekonomierna i euroområdet förväntas effekterna bli större än för andra avancerade ekonomier till följd av importberoendet av rysk gas och relativt omfattande handel med Ryssland. BNP i euroområdet väntas stiga med 3 procent 2022 och med 2,2 procent 2023.

Hushållen har fortsatt högt sparande, vilket möjliggör ökad konsumtion, inte minst av tjänster, när restriktionerna har lyfts. Regeringen bedömer dock att hög inflation och en ökad oro på de finansiella marknaderna dämpar hushållens köpkraft och konsumtions- och investeringsvilja. Även störningar i produktionskedjor till följd av sanktioner och bojkott samt störningar i

transportsektorn dämpar tillväxten. En mer expansiv finanspolitik i euroområdet väntas delvis motverka dessa effekter

Regeringen gör bedömningen att tillväxten i både USA och Kina kommer att dämpas framöver. I USA bidrar en penningpolitisk åtstramning, en ansträngd arbetsmarknad och en tydligt åtstramad finanspolitik till att dämpa den ekonomiska utvecklingen. BNP väntas stiga med 3,4 procent 2022 och med 2,2 procent 2023. I Kina väntas tillväxten växla ned 2022 till följd av en sämre utveckling av fastighetssektorn, lägre efterfrågan från omvärlden och en ökad smittspridning av covid-19 under början av året. Den kinesiska ekonomin, mätt i BNP, väntas öka med 4,7 procent 2022 och 5 procent 2023.

Sammantaget bedömer regeringen att BNP-tillväxten i omvärlden (PPP-vägd) kommer att uppgå till 3,5 procent 2022 och 3,4 procent 2023.

Inflationen har stigit tydligt i både euroområdet och USA. I euroområdet är det framför allt energipriserna som har stigit, men även livsmedelspriserna har ökat. I USA är uppgången bred med tydliga prisökningar på flera varor och tjänster. Inflationsförväntningarna har stigit både i euroområdet och i USA, men de långsiktiga förväntningarna är fortfarande förankrade kring inflationsmålen. Regeringen bedömer att den globala inflationen dämpas 2023, främst till följd av ett lägre bidrag från energipriserna och av att penningpolitiken väntas bli mindre expansiv jämfört med 2022.

Tillväxtutsikterna för Sverige 2022 och 2023

Regeringen bedömer att BNP-tillväxten uppgår till 3,1 procent 2022 och 1,6 procent av BNP 2023, se tabell 1.

Konsekvenserna av Rysslands invasion av Ukraina antas även få en dämpande effekt på den ekonomiska aktiviteten och resursutnyttjandet i svensk ekonomi. Effekterna är dock mycket osäkra och regeringen bedömer att de är mindre än för många andra europeiska länder. Finanspolitiken bidrar till att upprätthålla offentlig konsumtion och offentliga investeringar, och därmed svensk BNP-tillväxt. Tillväxten bedöms tillta under andra och tredje kvartalen 2022 jämfört med det första kvartalet, men den höga tillväxttakten under återhämtningsfasen bedöms vara förbi och svensk ekonomi väntas gå in i en lugnare tillväxtfas. Denna bedömning stöds av framåtblickande indikatorer, såsom barometerindikatorn och inköpschefsindex. Vidare görs bedömningen att tillväxttakten 2023 kommer att dämpas ytterligare. I regeringens prognos antas konjunkturläget i det närmaste vara balanserat 2022 och 2023, dvs. potentiell BNP är ungefär lika stor som BNP.

Tabell 1 Försörjningsbalansen*Årlig procentuell förändring*

	2021	2022	2023	2024	2025
BNP	4,8	3,1	1,6	1,6	1,7
Hushållens konsumtion	5,8	3,8	2,8	2,3	3,2
Offentlig konsumtion	2,8	1,5	-0,8	-0,1	-0,8
Fasta bruttoinvesteringar	6,1	3,4	1,3	1,8	1,5
Lagerinvesteringar	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0
Export	7,5	4,8	2,6	2,9	2,3
Import	9,4	5,5	2,4	2,8	2,4

Källa: 2022 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen noterar att läget på arbetsmarknaden förbättrades under 2021 och att sysselsättningen har fortsatt öka under inledningen av 2022. Såväl sysselsättningsgraden som arbetskraftsdeltagandet är nu på högre nivåer än före pandemin. Dock är även arbetslösheten högre än före pandemin och uppgick i åldersgruppen 15–74 år till 8,8 procent 2021. Framåtblickande indikatorer pekar på en fortsatt hög efterfrågan på arbetskraft. Enligt regeringens bedömning väntas sysselsättningsgraden öka och arbetslösheten sjunka under 2022 och 2023. Prognosen är att arbetslösheten uppgår till 7,6 procent 2022 och 7,0 procent 2023 och 2024.

Inflationen, mätt med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF) ökade relativt snabbt 2021, till följd av stigande priser på drivmedel och el. Regeringen bedömer att inflationen kommer att stiga ytterligare 2022 bl.a. till följd av stigande varu- och livsmedelspriser.

Hög inflation 2022 delvis på grund av energipriserna

Energipriserna ökade tydligt under andra halvåret 2021 och gav ett stort bidrag till inflationen. Utfallet under inledningen av 2022 pekar på högre varupriser, inklusive livsmedelspriser. Rysslands invasion av Ukraina och tillhörande sanktioner från omvärlden har drivit upp energipriserna ytterligare liksom priset på andra råvaror såsom vete och majs. Utöver detta väntar regeringen att också globala utbudsstörningar och en svag krona driver upp inflationen. Regeringen förutspår att detta sammantaget resulterar i en KPIF-inflation på 4,6 procent 2022. Under 2023 väntas inflationen falla tillbaka till nära 2 procent.

Osäkerhet i prognosen

Regeringen understryker att prognosen är behäftad med stor osäkerhet, som främst hänger samman med Rysslands invasion av Ukraina. I propositionen belyser regeringen osäkerheten med två alternativa scenarier.

Utvecklingen 2024 och 2025

Regeringen uppskattar att BNP i Sverige kommer att växa i lugnare takt 2024 och 2025 jämfört med 2022, men marginellt starkare jämfört med 2023.

Efterfrågan på svensk export väntas öka och utrikeshandeln antas fortsätta lämna ett positivt bidrag till tillväxten i svensk ekonomi. Därtill antas även den inhemska efterfrågan bidra till tillväxten. Till följd av en dämpad befolknings-tillväxt och en ökad andel äldre i befolkningen väntas tillväxten i arbetsutbudet vara dämpad 2024 och 2025.

Tillkännagivande om sysselsättningseffekter

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör redovisa sysselsättningseffekterna av de reformer som föreslås och aviseras i budgetpropositionen (bet. 2016/17:FiU20 punkt 3, rskr. 2016/17:349). Regeringens bedömning är att det inte är ändamålsenligt att redovisa sifferfatta effektberäkningar av enskilda reformer. Regeringen framhåller att åtgärder har vidtagits som innebär att den bedömda riktningen och storleksordningen på effekterna för enskilda reformer redovisas. Därmed anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Utvecklingen enligt andra bedömare

I propositionen gör regeringen en jämförelse mellan sina prognoser och prognoser gjorda av Konjunkturinstitutet (KI), Europeiska kommissionen, Riksbanken och Ekonomistyrningsverket (ESV) för vissa centrala makroekonomiska variabler. Av jämförelsen framgår bl.a. att regeringens prognos för BNP-tillväxten för 2022 är i linje med ESV:s prognos men lägre än bedömningarna från KI, Europeiska kommissionen och Riksbanken. Även för 2023 är regeringens prognos lägre än prognoserna från KI, Europeiska kommissionen och Riksbanken, men något högre än prognosen från ESV. Regeringen framhåller att skillnaderna mellan prognoserna bl.a. beror på att bedömningarna gjordes vid olika tidpunkter, vilket innebär att den information som var tillgänglig för de olika prognosmakarna skiljer sig åt.

Regeringens mått på välstånd

I propositionen redovisar regeringen sina mått på välstånd i form av olika ekonomiska, miljömässiga och sociala indikatorer och hur dessa har utvecklats över tid.

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

I propositionen följer regeringen upp och redovisar prognoser för den offentliga sektorns finanser 2022–2025. Redovisningen görs såväl för den totala konsoliderade sektorn som för delsektorerna staten, ålderspensions-systemet och kommunsektorn. Regeringen följer också upp de budgetpolitiska målen och bedömer finanspolitikens långsiktiga hållbarhet.

Prognos för statens budget och statsskulden 2022–2025

Regeringen bedömer att statens budgetsaldo stärks under perioden 2021–2025, från 78 miljarder kronor 2021 till 102 miljarder kronor 2025, se tabell 2. En stor del av förstärkningen under 2021–2023 förklaras av att Riksgäldskontorets nettoutlåning minskar, vilket företrädesvis beror på att Riksbanken lägger om finansieringen av valutareserven och därmed amorterar valutalån till Riksgäldskontoret.

Förstärkningen av budgetsaldot 2024 och 2025 förklaras huvudsakligen av ett gradvis starkare primärsaldo, dvs. ett starkare netto av statens inkomster och utgifter exklusive statsskulsräntor.

Tabell 2 Statens budgetsaldo 2021–2025

Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	1 191	1 286	1 250	1 296	1 332
Utgifter	1 113	1 198	1 133	1 223	1 230
varav utgifter exkl. statsskulsräntor	1 216	1 245	1 188	1 206	1 210
varav statsskulsräntor m.m.	–1	16	7	10	11
varav Riksgäldskontorets nettoutlåning	–97	–63	–62	7	9
varav vidareutlåning till Riksbanken	–57	–61	–64	0	0
varav kassamässig korrigerig	–4	0	0	0	0
Statens budgetsaldo	78	88	117	74	102
Statens budgetsaldo exkl. vidareutlåning till Riksbanken	21	27	53	74	102
Statsskuld vid årets slut¹	1 145	1 053	931	860	752
Procent av BNP	21	18	16	14	12

¹ Här avses konsoliderad bruttoskuld, vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper räknats bort.

Källa: 2022 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen förutspår en mer genomsnittlig tillväxt i ekonomin under 2022 jämfört med den starka återhämtningen i ekonomin under 2021 efter nedgången 2020. Den starka återhämtningen medförde att viktiga skattebaser som lönesumman och hushållens konsumtion växte mycket under 2021 i förhållande till ett historiskt genomsnitt. Preliminära utfall indikerar också en stark utveckling för företagets vinster och stora kapitalinkomster för hushållen 2021. Under 2022 väntas lönesumman och investeringarna växa långsammare än under 2021, men snabbare än genomsnittet under perioden 2010–2020. Kapitalkatterna väntas öka marginellt från 2021 års nivå, vilket bidrar till att tillväxttakten för de totala skatteintäkterna dämpas jämfört med 2021.

Under 2023–2025 väntas skatteintäkterna öka i något lägre takt än 2022, i genomsnitt 3,6 procent per år, vilket bedöms vara i linje med det historiska snittet för perioden 2010–2020. Intäkterna bedöms öka snabbare än BNP 2023 till följd av att tillfälliga nedsättningar av skatt på arbete slopas. Sammantaget beräknar regeringen att inkomsterna ökar med 141 miljarder kronor 2021–2025.

Under perioden 2021–2025 beräknas utgifterna exklusive statsskuldräntor minska med 6 miljarder kronor. Utgifternas utveckling under perioden jämfört med föregående år påverkas enligt regeringen till stor del av de tillfälliga åtgärder som vidtagits med anledning av pandemin och Rysslands invasion av Ukraina. Åtgärderna innebar kraftigt ökade utgifter såväl 2020 och 2021 som 2022. Under 2023 beräknas utgifterna minska då dessa åtgärder upphör eller minskar i omfattning.

För 2024 och 2025 beräknar regeringen att utgifterna ökar något, vilket främst beror på den makroekonomiska utvecklingen, som påverkar pris- och lönekänsliga anslag. Utvecklingen av utgifterna 2023–2025 är också enligt regeringen en konsekvens av att beräkningarna utgår från att inga nya finanspolitiska åtgärder vidtas förutom de som tidigare aviserats.

Regeringens prognos för utvecklingen av budgetsaldot innebär att statsskulden som andel av BNP gradvis minskar från 21 procent av BNP vid ingången av 2021 till 12 procent av BNP vid utgången av 2025.

I jämförelse med budgetpropositionen för 2022 har regeringen reviderat upp budgetsaldot med 84 miljarder kronor för 2021 och med 36 miljarder kronor för 2022. Det uppreviderade budgetsaldot för 2021 förklaras i huvudsak av en lägre nettoutlåning men även av lägre utgifter än vad regeringen tidigare beräknat. Det uppreviderade budgetsaldot för 2022 beror främst på att regeringen justerat upp inkomsterna som en följd av att nivån på lönesumman reviderats upp. Även hushållens kapitalinkomster och företagets vinster beräknas bli högre än tidigare beräknat.

Jämfört med den budget för 2022 som riksdagen ursprungligen beslutade om beräknar regeringen att utgifterna blir 64,6 miljarder kronor högre 2022. Det förklaras huvudsakligen av att extraordinära åtgärder vidtagits eller föreslagits för innevarande år med anledning av pandemin och Rysslands invasion av Ukraina. Regeringen gör också en reviderad beräkning av statens utgifter för 2023 och 2024. Sammantaget beräknas utgifterna bli 34,3 miljarder kronor högre 2023 och 47,1 miljarder kronor högre 2024 än i den beslutade budgeten för 2022. Det förklaras bl.a. av beslutade, föreslagna och aviserade reformer och främst av åtgärder för att stärka rikets militära försvar och förslag om att införa ett garantitillägg i bostadstillägget.

Prognoser för de offentliga finanserna 2021–2025

Regeringens prognoser för den offentliga sektorns finanser baseras på en aktuell prognos för den makroekonomiska utvecklingen. Prognoserna baseras på beslutade, föreslagna och aviserade anslagsnivåer och regelverk för skatter och transfereringssystem. Utöver detta ingår inte några ytterligare framtida finanspolitiska regel- eller anslagsändringar. Beräkningen av de offentliga finanserna bortom det kommande budgetåret ska därmed ses som en konsekvensanalys av budgetförslagets och tidigare beslutade och aviserade åtgärders effekter på den medelfristiga budgetutvecklingen.

Den offentliga sektorns finansiella sparande visade enligt regeringen på ett underskott om ca 0,2 procent av BNP 2021, se tabell 3. Trots en stark återhämtning av ekonomin sedan lågkonjunkturen 2020 bedömer regeringen att den offentliga sektorns finansiella sparande kommer att visa ett underskott även 2022 på ca 0,5 procent av BNP. Detta är en följd av de åtgärder som vidtagits med anledning av pandemin och av de ekonomiska konsekvenser som följer av Rysslands invasion av Ukraina. Den offentliga sektorns finanser stärks i takt med att åtgärder som vidtagits med anledning av pandemin upphör. Regeringen beräknar att statens finansiella sparande kommer att visa ett överskott fr.o.m. 2023. En stor del av förstärkningen beror också på avsaknaden av ny finanspolitik för åren efter 2022.

Tabell 3 Den offentliga sektorns finanser 2021–2025

Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2021, prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	2 637	2 773	2 867	2 951	3 053
Utgifter	2 650	2 803	2 827	2 900	2 965
Finansiellt sparande	-13	-30	40	51	88
<i>Procent av BNP</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,5</i>	<i>0,7</i>	<i>0,8</i>	<i>1,4</i>
Staten	-50	-37	52	60	92
Ålderspensionssystemet	7	13	18	19	23
Kommunsektorn	30	-6	-30	-28	-27
Finansiell nettoförmögenhet	1 654	1 744	1 903	2 041	2 180
Statens budgetsaldo	78	88	117	74	102
<i>Procent av BNP</i>	<i>1,4</i>	<i>1,5</i>	<i>2,0</i>	<i>1,2</i>	<i>1,6</i>
Konsoliderad bruttoskuld¹	1 974	1 926	1 826	1 772	1 682
<i>Procent av BNP</i>	<i>36,7</i>	<i>33,5</i>	<i>30,7</i>	<i>28,9</i>	<i>26,4</i>

¹ Utgör den s.k. Maastrichtskulden som består av den konsoliderade statsskulden och kommunsektorns skulder på kapitalmarknaden med avdrag för AP-fondernas innehav av statsobligationer.

Källa: 2022 års ekonomiska vårproposition.

Ålderspensionssystemet väntas visa ett överskott under hela perioden. Avgiftsinkomsterna i pensionssystemet väntas vara lägre än pensionsutbetalningarna under perioden 2022–2025. Fler pensionärer och högre pensioner i genomsnitt väntas öka utgifterna i ålderspensionssystemet. Samtidigt väntas avgiftsinkomsterna öka i en något snabbare takt. Även om avgiftsunderskottet minskar något under perioden är det räntor och utdelningar på tillgångar i AP-fonderna som förklarar överskottet i systemets finansiella sparande under perioden 2022–2025.

Kommunsektorns finansiella sparande väntas uppvisa ett underskott åren 2022–2025. Inkomsterna i kommunsektorn utvecklas positivt under perioden, framför allt som en följd av ökade skatteinkomster men också på grund av fortsatt höga statsbidrag 2022 till följd av tillskott för att hantera spridningen av covid-19. Under 2023 minskar statsbidragen när de pandemirelaterade stöden fasas ut. Samtidigt väntas kommunsektorns konsumtionsutgifter 2022 och 2023 öka snabbare än intäkterna.

Den finansiella nettoförmögenheten bedöms vara positiv under hela perioden. Det förklaras av att ålderspensionssystemets tillgångar i AP-fonderna väntas överstiga statens och kommunernas negativa tillgångsvärden.

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld beräknas minska under hela perioden 2022–2025. Detta är en följd av Riksbankens amortering av valutalån, en stark tillväxt och av att tillfälliga åtgärder med anledning av pandemin upphör fr.o.m. 2023.

Uppföljning av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande och skuldankaret

Regeringen bedömer att det strukturella sparandet innevarande år kommer att avvika från överskottsmålet. Avvikelsen motiveras av stabiliseringspolitiska skäl och av pandemin, som har inneburit stora finanspolitiska åtgärder för att dämpa de akuta ekonomiska effekterna för hushåll och företag. För 2022 bedöms det strukturella sparandet till –0,4 procent av potentiell BNP, se tabell 4. Det är lägre än överskottsmålets nivå som i genomsnitt ska motsvara en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel. Även det bakåtblickande genomsnittet av det finansiella sparandet för 2014–2021 ligger under målnivån.

Regeringens prognos bygger på beslutade och aviserade reformer och visar på ett sparande över den målsatta nivån åren 2023–2025. Den ryska invasionen av Ukraina och pandemin innebär en ökad ekonomisk och geopolitisk osäkerhet, varför regeringen bedömer att prognosen är ovanligt osäker.

I propositionen redogörs också för utvecklingen av den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld. Regeringen bedömer att bruttoskuldens andel av BNP 2022 (se tabell 3 ovan) ligger inom det s.k. skuldankarets toleransintervall. Det innebär att skulden som andel av BNP inte avviker från skuldankarets nivå om 35 procent av BNP med mer än 5 procentenheter enligt utfallet i nationalräkenskaperna för det föregående året eller enligt prognoserna för det innevarande året eller det följande budgetåret.

I den nuvarande prognosen, som endast bygger på den finanspolitik som aviserats eller beslutats fram t.o.m. denna proposition, bedömer regeringen att bruttoskulden minskar och beräknas uppgå till strax över 30 procent av BNP 2023.

Tabell 4 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn

Procent av BNP och potentiell BNP, utfall 2021 och prognos 2022–2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Finansiellt sparande	–0,2	–0,5	0,7	0,8	1,4
Bakåtblickande åttaårsnitt	–0,1				
Strukturellt sparande	–0,2	–0,4	0,5	0,9	1,5
BNP-gap	–0,9	0,3	0,3	0,0	0,0

Källa: 2022 års ekonomiska vårproposition.

Finansiellt och strukturellt sparande enligt olika bedömare

I propositionen redovisar regeringen en jämförelse mellan de senaste prognoserna för det finansiella och strukturella sparandet gjorda av olika bedömare, se tabell 5 och 6.

Tabell 5 Bedömningar av finansiellt sparande 2022–2025*Procent av BNP*

	2022	2023	2024	2025
Regeringen	–0,5	0,7	0,8	1,4
Konjunkturinstitutet inkl. åtgärder	–0,4	–0,1	0,2	0,2
Ekonomistyrningsverket	–0,4	0,2	0,5	1,0
Riksbanken	0,0	0,6	0,7	–
Europeiska kommissionen	0,3	0,9	–	–

Anm: Publiceringsdatum för regeringen 2022-04-19, Konjunkturinstitutet 2022-03-30, Ekonomistyrningsverket 2022-03-25, Riksbanken 2022-02-10 och Europeiska kommissionen 2021-11-11.

Källa: 2022 års ekonomiska vårproposition.

Tabell 6 Bedömningar av strukturellt sparande 2022–2025*Procent av potentiell BNP*

	2022	2023	2024	2025
Regeringen	–0,4	0,5	0,9	1,5
Konjunkturinstitutet inkl. åtgärder	–0,4	0,0	0,1	0,3
Ekonomistyrningsverket	–0,4	0,0	0,6	1,0
Europeiska kommissionen	0,6	1,3	–	–

Anm: Publiceringsdatum för regeringen 2022-04-19, Konjunkturinstitutet 2022-03-30, Ekonomistyrningsverket 2022-03-25 och Europeiska kommissionen 2021-11-11.

Källa: 2022 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen framhåller att det vid en jämförelse mellan prognoserna är viktigt att beakta att de har gjorts vid olika tidpunkter och kan bygga på olika antaganden om den framtida politiken, t.ex. gör Konjunkturinstitutet prognoser på aktiv finanspolitik för åren efter budgetåret. Det försvarar enligt regeringen prognosjämförelser.

Regeringens bedömning av det finansiella sparandet för innevarande år överensstämmer relativt väl med både Konjunkturinstitutets (KI) och Ekonomistyrningsverkets (ESV) bedömningar. För åren därefter räknar regeringen med en starkare utveckling jämfört med KI och ESV. Det förklaras framför allt av att ESV räknar med lägre inkomster från skatt på kapital och konsumtion än regeringen. KI räknar med en aktiv finanspolitik utöver vad som har aviserats, vilket innebär att det finansiella sparandet belastas i större utsträckning och uppvisar en svagare utveckling än vad regeringen räknar med. KI har också räknat med att fler personer på flykt från Ukraina ska söka skydd i Sverige än vad regeringen har räknat med.

Kommissionens bedömningar gjordes under ett tidigare skede och bygger därmed på väsentligt annorlunda information, och en jämförelse bedöms inte som helt rättvisande.

Förklaringen till avvikelserna mellan de olika bedömningarna av det finansiella sparandet förklarar också skillnaderna i bedömningarna av det strukturella sparandet. När det gäller skillnaden mellan regeringens bedömning och kommissionens bedömning av det strukturella sparandet kan det även bero på olika bedömningar av ekonomins potentiella BNP-nivå och på skillnader i beräkningsmetoder.

Uppföljning av utgiftstaket och regeringens bedömning av utgiftstakets nivå för 2025

Regeringens nuvarande prognos för de takbegränsade utgifterna 2023 innebär att utgifterna överstiger det utgiftstak som riksdagen beslutat med 7 miljarder kronor, se tabell 7. Enligt budgetlagen ska regeringen när det finns en risk för att ett beslutat utgiftstak kommer att överskridas vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder. Regeringen har valt att inte vidta eller föreslå några sådana åtgärder och hänvisar till det osäkra läget i omvärlden som skäl för det. Regeringen anför att den i stället har påbörjat ett arbete för att kunna återkomma i budgetpropositionen för 2023 med förslag till utgiftsbegränsande åtgärder.

Tabell 7 Utgiftstak och takbegränsade utgifter

Miljarder kronor om inte annat anges

	2022	2023	2024	2025
Utgiftstak som beslutats av riksdagen	1 634	1 539	1 595	
Regeringens bedömning av utgiftstak				1 720
<i>Procent av BNP</i>	28,5	25,9	26,0	27,0
<i>Procent av potentiell BNP</i>	28,6	26,0	26,0	27,0
Takbegränsade utgifter	1 593	1 546	1 575	1 590
<i>Procent av BNP</i>	27,7	26,0	25,6	25,0
Budgeteringsmarginal	41	-7	20	130
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	2,6	-0,4	1,3	8,2
Finansiellt sparande	-30	40	51	88
<i>Procent av BNP</i>	-0,5	0,7	0,8	1,4

Källa: 2022 års ekonomiska vårproposition.

Prognosen för de takbegränsade utgifterna för 2024 innebär att budgeteringsmarginalen är mindre än regeringens riktlinje på 2 procent av utgifterna. Utrymmet för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna 2024 bedöms som mycket begränsat.

Budgeteringsmarginalen för 2022 bedöms som tillräcklig för att hantera den osäkerhet som finns i utgiftsutvecklingen.

Jämfört med prognosen i den beslutade budgeten för 2022 beräknas budgeteringsmarginalen bli 63 miljarder kronor mindre 2022, 34 miljarder kronor mindre 2023 och 47 miljarder kronor mindre 2024.

Regeringens bedömning av utgiftstakets nivå för 2025 är att det kommer att motsvara 27 procent av potentiell BNP, vilket är högre än utgiftstakets nivå för 2024. Det innebär en högre årlig ökning av utgiftstaket än den

genomsnittliga årliga ökningen av nivån sedan utgiftstaket infördes 1997 till det senaste utfallsåret 2021. Den genomsnittliga årliga ökningen i löpande priser mellan 1997 och 2021 uppgår till 3,7 procent, medan ökningen 2025 uppgår till 7,8 procent.

Budgeringsmarginalen 2025 uppgår till 8,2 procent av de takbegränsade utgifterna. Det är ett större utrymme än den säkerhetsmarginal på 3 procent för det tredje tillkommande året som bör gälla enligt riktlinjen för budgeringsmarginalens minsta storlek. Enligt regeringen skulle en budgeringsmarginal som endast motsvarar säkerhetsmarginalen kunna begränsa möjligheterna att genomföra prioriterade reformer på utgiftssidan under kommande år. Om det bedöms förenligt med överskottsmålet menar regeringen att det är rimligt att reformer ska kunna genomföras på budgetens utgiftssida. Att det finns utrymme under utgiftstaket betyder dock inte i sig att det kommer att användas för att öka de faktiska takbegränsade utgifterna.

Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

I propositionen redovisar regeringen sin bedömning av om finanspolitiken är långsiktigt hållbar, dvs. om de regler som styr de offentliga inkomsterna och utgifterna kan vara oförändrade på lång sikt, utan att det resulterar i växande underskott, och en alltför stor offentlig skuldsättning.

Regeringen bedömer att finanspolitiken är långsiktigt hållbar. Samtidigt framhålls den demografiska utvecklingen med en förändrad ålderssammansättning som en utmaning för finanspolitiken när antalet äldre ökar. När befolkningen ökar och åldras växer behovet av välfärdstjänster som vård och omsorg. Det innebär i sig att behovet av personal ökar. Regeringens konsekvensanalys innebär att personalbehovet ökar med ca 130 000 personer mellan 2021 och 2035, om antalet anställda inom offentlig sektor ska öka i takt med antalet personer som utnyttjar de skattefinansierade tjänsterna.

I regeringens analys innebär de demografiska förändringarna att den offentliga konsumtionen minskar något som andel av BNP mellan 2025 och 2035. Utgifterna för vård och omsorg ökar ungefär i takt med BNP medan utgifterna för skola och barnomsorg ökar något långsammare än BNP.

Utvecklingen på arbetsmarknaden styr skatteunderlagen. I analysen ökar andelen sysselsatta i befolkningen i yrkesverksam ålder svagt på lång sikt och inkomsterna utvecklas ungefär i samma takt som BNP.

I analysen ligger den offentliga sektorns finansiella sparande något över dagens nivå på överskottsmålet för samtliga år fr.o.m. 2023. Nivån på sparandet bidrar till att den konsoliderade bruttoskulden minskar från ca 37 procent av BNP 2021 till ca 23 procent av BNP 2030, för att därefter fortsätta att minska under hela den redovisade tidsperioden 2021–2060.

Regeringen beräknar att det offentliga sparandet kan försvagas permanent med 4,4 procent av BNP 2023 för att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld ska motsvara 60 procent av BNP 2035, dvs. utan att överskrida stabilitets- och tillväxtpaktens gränsvärde. Om skulden i stället ska motsvara

skuldankarets nivå, dvs. 35 procent av BNP, beräknas utgifterna kunna öka permanent med 1,7 procent av BNP 2023.

Vidare beräknar regeringen att den offentliga sektorns sparande kan försvagas permanent med 1,2 procent av BNP 2023 utan att nettoskulden blir instabil på lång sikt.

Sammantaget bedömer regeringen att finanspolitiken är hållbar på lång sikt.

Sveriges nationella mål för att bidra till EU-målen på det sociala området

I propositionen redovisar regeringen Sveriges nationella mål för att bidra till EU-målen på det sociala området. Regeringen redovisar nationella mål för sysselsättning, utbildning och fattigdomsminskning eller social utestängning. Målen ska vara uppfyllda senast 2030. Målen ska redovisas i det nationella reformprogrammet till Europeiska kommissionen i april varje år.

Motionerna

Moderaterna

I partimotion 2021/22:4727 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) redovisar Moderaterna sina prioriteringar för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Motionärerna konstaterar att Sverige har allvarliga problem i form av utbredd kriminalitet, hög arbetslöshet, brister i välfärden, integrationsproblem och en svag ekonomisk utveckling.

Den höga arbetslösheten, och i synnerhet långtidsarbetslösheten, är enligt motionärerna fortfarande ett av Sveriges största problem. Regeringens politik och passivitet bedöms som starkt bidragande orsaker till problemets omfattning, varför motionärerna förordar en annan inriktning av politiken än den regeringen för. Regeringens bidragslinje ska bytas ut mot en arbetslinje så att fler kan försörja sig själva. Det bör ske genom sänkta skatter för de som arbetar, en bidragsreform med bl.a. bidragstak som gör det mer lönsamt att arbeta, en tillfällig jobbprenie, en utfasning av extratjänsterna och de förstärkta nystartsjobben och utökade möjligheter till utbildning och praktik.

Rysslands invasion av Ukraina har skapat den allvarligaste säkerhetspolitiska krisen i Europa sedan andra världskrigets slut. Motionärerna framhåller att Sveriges motståndskraft måste öka och att försvaret måste stärkas. Inriktningen på politiken bör därför vara en målsättning om att försvarsanslagen ska uppgå till 2 procent av BNP till 2025 och att underlätta försvarets upprustning, t.ex. genom regeländringar.

Vidare konstateras att Rysslands invasion av Ukraina har lett till utbudsstörningar som kraftigt drivit upp kostnaderna i svensk livsmedelsproduktion. Det bedöms som angeläget för Sveriges motståndskraft och livsmedelsförsörjning att underlätta och stärka konkurrenskraften för svenska lantbrukare genom att minska regelbördan och sänka kostnaderna, varför det bör

prioriteras. På sikt anser motionärerna att Sverige måste bygga upp en hållbar livsmedelsberedskap och ett bättre beredskapslager av t.ex. läkemedel samt förstärka det civila förvaret.

Den rådande energipolitiken skapar enligt motionärerna risker för Sveriges konkurrenskraft, leder till höga elpriser och äventyrar jobb och tillväxt. En omläggning av energipolitiken bedöms som nödvändig för att säkra den fossilfria och stabila elproduktionen och det ökade behovet av el för att klara klimatomställningen. Enligt motionärerna är kärnkraften det enda alternativet för att tillföra planerbar fossilfri elproduktion i stor skala, varför politiken bör inriktas på att värna och bygga ut kärnkraften. Dagens mål om 100 procent förnybar energi 2040 bör ersättas med ett mål om fossilfri energi, och dagens förbud mot att bygga reaktorer på andra platser än vid befintliga kärnkraftverk bör avskaffas samtidigt som betydande investeringar i det svenska elnätet prioriteras.

Kriminaliteten har enligt motionärerna snabbt utvecklats till det mest påträngande samhällsproblemet. Att vända trenden och skapa ett tryggt samhälle bör vara en överordnad prioritering under nästa mandatperiod. Motionärerna vill därför se att politiken inriktas på att stärka rättsväsendet. Betydande skärpningar av strafflagstiftningen bedöms som helt nödvändigt för att hålla gängkriminella borta från gator och torg. Ambitionen ska vara att betydligt fler brottslingar ska vistas längre tid i fängelse. Det kräver enligt motionärerna att hela rättskedjan prioriteras med förstärkningar av Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården. Det bedöms som särskilt viktigt att politiken inriktas på fortsatta satsningar för att öka antalet poliser betydligt.

Att vända utvecklingen och få bort parallella samhällsstrukturer i belastade områden bedöms som en av den kommande tidens allra största uppgifter. Motionärerna vill därför se en ny inriktning av integrationspolitiken som ställer krav och som har höga förväntningar. De vill också se en restriktiv och långsiktigt hållbar invandringspolitik som innebär att Sveriges asyltagstiftning anpassas efter den rättsliga miniminivån enligt EU-rätten, att det inte går att leva i Sverige utan tillstånd, att fler utvisningar och avvísningar verkställs och att arbetet mot illegal invandring och personer som befinner sig i Sverige illegalt prioriteras. Motionärerna förordar vidare en inriktning av politiken som begränsar arbetskraftsinvandringen med regelskärpningar, t.ex. genom höjt lönekrav.

Motionärerna vill stärka hushållens ekonomi och förordar en inriktning av politiken som förbättrar människors privatekonomi, bl.a. bör pensionerna stärkas, skatten för pensionärer sänkas, liksom skatten på framför allt låga och medelstora inkomster. Insatser som minskar kostnaderna för att transportera sig med bil bör också prioriteras, bl.a. bör reduktionsplikten ses över.

Vidare bör politiken inriktas på att förbättra villkoren för företagande, bl.a. genom att minska företagens regelbörda. Även offentliga investeringar i infrastruktur, utbildning och forskning bör prioriteras och öka. Politiken bör

också inriktas på att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt så att det blir enklare att flytta till jobb och att rekrytera personal.

Motionärerna vill också se en starkare välfärd och en politik som prioriterar bl.a. att korta vårdköerna och att vidareutveckla kömiljarden och vårdgarantin samt att staten tar ett större ansvar för att skolorna når sina mål.

Sveriges trygghet och säkerhet bör enligt motionärerna ha en central ställning i budgetpolitiken under nästa mandatperiod. Behoven i rättsväsendet och försvaret samt finansiering av politiska reformer för att slå tillbaka hoten mot det svenska samhället behöver tillgodoses i större utsträckning än nu. Samtidigt bör finanspolitiken inriktas mot att på ett betydande sätt stärka vården, skolan och andra delar av välfärden. Politiken ska också inriktas på åtgärder för att effektivisera användningen av offentliga medel.

Finanspolitiken bör enligt motionärerna inte vara expansiv under kommande år. I stället bör den inriktas på att motverka kostnadsökningar i form av bl.a. höga bränslepriser. Det samlade skattetrycket bör inte tillåtas öka och stora bidragsökningar bör inte heller genomföras.

Sverigedemokraterna

I partimotion 2021/22:4714 av Jimmie Åkesson och Oscar Sjöstedt (båda SD) redovisar Sverigedemokraterna sina prioriteringar för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Motionärerna menar att Sverige står inför akuta problem och att det behövs stora omläggningar av politiken under kommande år, där den viktigaste uppgiften är att återupprätta tryggheten och säkerheten i Sverige.

Motionärerna framhåller att de yttre hoten mot Sverige har blivit tydligare efter Rysslands invasion av Ukraina, samtidigt som den ökande inhemska kriminaliteten som sliter sönder Sverige har eskalerat till en kritisk nivå. Motionärerna vill därför att Sveriges trygghet och säkerhet ges en överordnad ställning i budgetpolitiken genom att behoven i rättsväsendet och försvaret, samt finansiering av politiska reformer för att slå tillbaka hoten mot samhället, tillgodoses före andra utgifter. En övervägande andel av reformutrymmet under kommande år bör inriktas på att tillgodose resursbehoven i försvaret, rättsväsendet och den civila beredskapen. Samtidigt får inte åtgärder för att tränga tillbaka det som hotar det svenska samhället begränsas av reformutrymme.

Enligt motionärerna behöver Sveriges motståndskraft öka och försvaret stärkas. Inriktningen på politiken bör därför vara en målsättning om att försvarsanslagen ska uppgå till 2 procent av BNP till 2025 och att underlätta försvarets upprustning, t.ex. genom regeländringar.

I motionen konstateras att Rysslands invasion av Ukraina har lett till utbudsstörningar som kraftigt drivit upp kostnaderna i svensk livsmedelsproduktion. Det bedöms som angeläget för Sveriges motståndskraft och livsmedelsförsörjning att underlätta och stärka konkurrenskraften för svenska lantbrukare genom att minska regelbördan och sänka kostnaderna, varför det

bör prioriteras. På sikt anser motionärerna att Sverige måste bygga upp en hållbar livsmedelsberedskap och ett bättre beredskapslager av t.ex. läkemedel samt förstärka det civila förvaret.

Enligt motionärerna har transporter blivit för dyra och politiken bör därför inriktas på att sänka skatten på bensin och diesel för jord- och skogsbruk, att permanenta tidigare tillfälliga skattesänkningar och att sänka reduktionsplikten. 2030-målet om att transportsektorn ska vara fossilfri 2030 driver enligt motionärerna samhället mot fel satsningar varför målet bör överges till förmån för investeringar i sektorer som är mer effektiva.

Den rådande energipolitiken skapar enligt motionärerna risker för Sveriges konkurrenskraft, leder till höga elpriser och äventyrar jobb och tillväxt. En omläggning av energipolitiken bedöms som nödvändig för att säkra den fossilfria och stabila elproduktionen och det ökade behovet av el för att klara klimatomställningen. Enligt motionärerna är kärnkraften det enda alternativet för att tillföra planerbar fossilfri elproduktion i stor skala, varför politiken bör inriktas på att värna och bygga ut kärnkraften. Dagens mål om 100 procent förnybar energi 2040 bör ersättas med ett mål om fossilfri energi, och dagens förbud mot att bygga reaktorer på andra platser än vid befintliga kärnkraftverk bör avskaffas samtidigt som betydande investeringar i det svenska elnätet prioriteras.

Motionärerna understryker att den gradvisa övergången till väderberoende elproduktion har varit problematisk för den svenska elmarknaden och att vinterns prischock, som var orsakad av vädret, fick orimliga konsekvenser för hushåll och företag. Motionärerna förordar därför att politiken inriktas på att sänka skatten på el med 25 procent för att underlätta för elkonsumenterna.

Pensionssystemet har enligt motionärerna varit både eftersatt och underfinansierat under en längre tid och de vill därför se att politiken inriktas på att stärka systemet, bl.a. genom att öka skillnaden i pension för den som har arbetat och den som inte har det och genom att öka avsättningarna till pensionssystemet.

Kriminaliteten har enligt motionärerna snabbt utvecklats till det mest påträngande samhällsproblemet. Att vända trenden och återbygga ett tryggt samhälle bör vara en överordnad prioritering under nästa mandatperiod. Motionärerna vill se en omläggning av kriminalpolitiken bl.a. genom utökade resurser till hela rättsväsendet och genom nya rättsliga verktyg och påföljder, som t.ex. längre fängelsestraff, avskaffad ungdomsrabatt och sänkt straffmyndighetsålder. Politiken bör också inriktas på att stärka polisen genom mer resurser och mer kraftfulla verktyg. För att behålla erfarna poliser och attrahera fler nya poliser bör polislönerna höjas och polisutbildningen finansieras av staten.

Att vända utvecklingen och få bort parallella samhällsstrukturer i belastade områden är enligt motionärerna en av den kommande tidens allra största uppgifter. Enligt motionärerna kan ingen enskild faktor tillskrivas så stor betydelse för de snabba samhällsförändringar och stora utmaningar som kommit att präglade Sverige som migrationen. Motionärerna vill därför se en ny

integrationspolitik som ställer långtgående krav och en mer långsiktigt restriktiv invandringspolitik, bl.a. genom att Sveriges asylstiftning anpassas efter den rättsliga miniminivån enligt EU-rätten. Det ska inte gå att leva i Sverige utan tillstånd, fler utvisningar och avvisningar ska verkställas och arbetet mot illegal invandring och personer som befinner sig i Sverige illegalt ska prioriteras. Motionärerna förordar vidare en inriktning av politiken som begränsar arbetskraftsinvandringen med regelskärpningar, t.ex. genom höjt lönekrav.

För att finansiera reformer vill motionärerna att politiken inriktas på att minska biståndet till 0,7 procent av BNI och att kostnaderna stramas åt för arbetsmarknadspolitiska åtgärder och klimatåtgärder. Politiken bör också inriktas på att minska transfereringarna till EU och förhindra exploatering av den svenska välfärden, och tillgången till bidrag och välfärd måste i högre utsträckning villkoras med medborgarskap och en aktiv strävan för att bidra till det svenska samhället.

Centerpartiet

I partimotion 2021/22:4720 av Annie Lööf m.fl. (C) redovisar Centerpartiet sina prioriteringar för den ekonomiska politiken.

Motionärerna framhåller att Rysslands vedervärdiga invasion av Ukraina präglar den svenska ekonomins utsikter våren 2022. Återhämtningen efter pandemin möter nya utmaningar i form av ökande priser på energi och andra insatsvaror, med stigande inflation och räntor som följd. Det ökar riskerna för allvarliga obalanser. Det finanspolitiska ramverket måste därför stärkas och politiken inriktas på att prioritera det offentliga kärnuppdrag inom välfärd, försvar och rättsväsende samt fokusera på jobb- och tillväxtmotorn i svensk ekonomi, klimatomställningen och ett energioberoende gentemot Ryssland.

Klimathotet är en av vår tids ödesfrågor. Sverige kan och måste klara klimatomställningen och ska fortsätta vara ett globalt föredöme samt ytterligare växla upp arbetet för att sänka utsläppen. Politiken ska inriktas på att fördubbla elproduktionen till 2030. Det är möjligt genom att öka produktionen av alla fossilfria energislag som sol, vind, vatten, biodrivmedel, biokraft och kärnkraft, en upprustning av elsystemet genom förenklad energiproduktion och effektivisering samt ett undanröjande av politiska hinder genom energisamtal. Motionärerna vill därför se bl.a. utökade ersättningar och delaktighet i intäkterna från vindkraften, inte bara till berörda kommuner och regioner utan direkt till de som bor nära vindkraftverken. Skatten på produktion av solex bör sänkas och koldioxidskatten på biodrivmedel bör tas bort. Ett investeringsstöd för anläggningar som producerar förnybara drivmedel bör införas liksom ett långsiktigt produktionsstöd för ny produktion av biodrivmedel.

Det ska vara möjligt att bo, arbeta och driva företag i hela landet. Det ställer krav på bl.a. en fortsatt snabb utbyggnad av bredband och ett förstärkt underhåll av såväl vägar som järnvägar. Också vården måste vara nära och

trygg. Motionärerna vill att politiken ska inriktas på att ge kommuner och regioner rättvisa villkor att erbjuda sina invånare en god välfärd och vill också se särskilda satsningar på vård på landsbygden. Förutsättningarna för att komma i arbete måste vara starka i hela landet. Det kräver att företagsklimatet är gott. De gröna näringarna är en grundpelare i landsbygdsföretagandet. För att hela landet ska kunna utvecklas och för Sveriges krisberedskap behöver politiken inriktas på att genom ytterligare insatser stärka de gröna näringarnas konkurrenskraft. Omställningen av jordbruket måste ges ny fart med en biopremie för förnybart bränsle och en klimatpremie för maskiner som drivs med gas, etanol eller elhybridteknik. Motionärerna vill också att nedsättningen av skatten på diesel permanentas till ett jordbruksavdrag och att de som tankar biodrivmedel ges en särskild biopremie.

De senaste årens kriser har satt djupa spår i svensk ekonomi och arbetsmarknad. Fler måste komma i arbete. Politiken måste inriktas på att göra det billigare att anställa. Arbetsgivaravgifterna för småföretag bör sänkas inom ramen för det s.k. växa-stödet, etableringsjobben utvidgas och nystartsjobben förstärkas och förlängas. Jobbstimulansen i försörjningsstödet bör fördubblas och matchningstjänsterna utökas. Politiken måste också inriktas på att få fler, särskilt kvinnor, att bli företagare genom att anpassa föräldraförsäkringen, förenkla regler och göra de offentliga stöden till företag mer jämställda. För att hjälpa fler utrikes födda kvinnor att starta företag bör en särskild satsning göras på ett främjandeuppdrag. Vidare bör ukrainska flyktingar ges rätt att arbeta på samma villkor som andra flyktingar.

Sverige ska vara ett tryggt land. Det kräver en välfungerande och närvarande välfärd, med god vård och omsorg. Vården, omsorgen och de sociala tjänsterna ska hålla hög kvalitet och vara tillgängliga för alla i hela landet. Det bör införas en platsmiljard för fler vårdplatser samt karriärtjänster för sjuk- och undersköterskor. Stödet till Barnens Rätt I Samhället (Bris) bör ökas för att tidigt kunna fånga upp barn och unga som drabbas av psykisk ohälsa. Motionärerna vill även att arbetet mot prostitution och människohandel stärks och att kvinno- och tjejjourernas finansiering säkras genom starka och långsiktiga ekonomiska förutsättningar.

Trygghet förutsätter också ett starkt skydd mot såväl inhemska som yttre hot. Rättsväsendet ska vara starkt och polisen närvarande och synlig för människor i hela landet. För att avlasta poliser från administrativt betungande uppgifter bör politiken inriktas på att öka antalet polisassistenter och likaså de s.k. trygghetsvårdarna som ska utgöra en länk mellan lokalsamhället och polisen. Försvarsanslagen bör också förstärkas och senast 2025, eller så snabbt som det är praktiskt möjligt, uppgå till 2 procent av BNP. Sverige bör även öka möjligheterna att försvara kvinnors rättssäkerhet i krig.

Pensionssystemet ska leverera trygga och tillräckliga pensioner. Förbättringar av pensionssystemet kan och bör genomföras inom ramen för Pensionsgruppen. Motionärerna är villiga att förutsättningslöst diskutera bl.a. en sänkning av skatten på pension, garantipensionen, en reformering av bostadstillägget för pensionärer, en tillfällig änkepension, en förbättring av

omställningspensionen, en allmän ökning av pensionerna inom pensions-systemet samt höjda avgifter till pensionssystemet.

Motionärerna bedömer att 1 644 miljarder kronor är en lämplig nivå på utgiftstaket 2025. Det innebär att takets nivå, som andel av potentiell BNP, faller något jämfört med tidigare beslutade utgiftstak samtidigt som tillräckligt utrymme finns för prioriterade och nödvändiga satsningar på utgiftssidan. Motionärerna anser också att det finanspolitiska ramverket måste värnas. En gemensam bild behöver nås om rimliga begränsningar och spärrar i budgetarbetet, t.ex. genom att införa samma krav på särskilda skäl på riksdagen som på regeringen för att göra ändringar i budgeten vid sidan av de reguljära ändringsbudgetarna samt genom att stärka det s.k. reservationsförbudet.

Vänsterpartiet

I partimotion 2021/22:4707 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) redovisar Vänsterpartiet sina prioriteringar för den ekonomiska politiken. Motionärerna konstaterar att de senaste årens många prövningar har visat behovet av ett starkt samhälle för att klara svåra utmaningar. Motionärerna vill värna det välfärdssamhälle som tidigare generationer har byggt upp och eftersträvar en samhällsutveckling som drar lärdom av de vinningarna. Rysslands invasion av Ukraina orsakar ett enormt mänskligt lidande. Kriget bidrar också till en stor osäkerhet i den globala ekonomin, med stora risker för redan utsatta länder. En tydlig effekt är enligt motionärerna den snabba ökningen av energi, drivmedels- och livsmedelspriserna. Motionärerna anser att en politik för hållbar tillväxt, ökad jämlikhet och full sysselsättning ska understödjas av en hög kvalitet i välfärdstjänster och effektiva försäkringssystem. Skatterna fyller enligt motionärerna i detta hänseende flera viktiga funktioner, och de framhåller att skatterna ska utgöra en stabil finansiering av offentliga investeringar, utbildning och en aktiv arbetsmarknads- och näringspolitik.

Den svenska arbetsmarknaden har enligt motionärerna utvecklats förhållandevis starkt under det senaste året. Den fortsatt höga arbetslösheten är dock ett stort problem. Särskilt allvarligt är att långtidsarbetslösheten biter sig fast på höga nivåer. Motionärerna menar att en kraftfull ekonomisk politik inriktad mot att uppnå full sysselsättning och ekonomisk jämlikhet kan göra stor skillnad. Detta kräver stora offentliga investeringar kombinerat med robusta trygghetssystem för individer som inte kan eller får arbeta.

Motionärerna anser att välfärdssektorn under lång tid har varit underfinansierad. Antalet anställda inom välfärden har minskat i relation till befolkningsutvecklingen sedan 2016 och minskningen har varit särskilt stark sedan 2019. Samhället behöver enligt motionärerna förnya sitt åtagande att säkerställa en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor för de som söker sig till förskolan, sjukvården, skolan och äldreomsorgen och för de som redan arbetar där. Motionärerna framhåller att det är en självklarhet att de resurser som är avsatta för att finansiera den gemensamma välfärden ska gå till människor som

behöver stöd och hjälp och inte till kommersiella bolag som etablerat sig inom välfärden. Detta bör vara den ekonomiska politikens utgångspunkt.

Motionärerna vill att den ekonomiska politiken styrs av konkreta mål om ökad sysselsättning, investeringar och klimatomställning, där offentlig-finansiella mål och inflationsmål blir verktyg för att uppnå de reala målen.

Motionärerna anför vidare att världen befinner sig i ett klimatnödläge. Det står enligt motionärerna bortom allt tvivel att mer behöver göras såväl globalt som nationellt och lokalt. När samhället ställer om ska det ske på ett socialt hållbart sätt. Motionärerna anser att priser, subventioner och skatter är viktiga verktyg i klimatomställningen, men samhället behöver framför allt bygga hållbara alternativ till dagens klimatskadliga verksamheter. Motionärerna föreslår en inriktning på den ekonomiska politiken där ett historiskt omfattande investeringspaket för klimatet genomförs. Genom investeringar på 700 miljarder kronor vill motionärerna de kommande tio åren se till att klimatomställningen accelereras. Motionärerna förordar att det sker en omfattande utbyggnad av tåginfrastrukturen, investeringar i ett robust elnät och en upprustning av miljonprogrammen med energieffektiviseringar och bättre boendemiljöer.

Motionärerna argumenterar för att pensionerna behöver höjas. Enligt Pensionsmyndigheten uppgår kompensationsgraden från den inkomstgrundade pensionen till 50 procent för 2020 – målet var att den allmänna pensionen skulle uppgå till 60 procent. Nära hälften av landets kvinnliga pensionärer har så låg inkomstgrundad pension att de har rätt till garantipension. Motionärerna vill se ett förslag som höjer inkomstpensionerna med 13,4 procent 2024.

Motionärerna framhäver att socialförsäkringarna är en central pelare i den positiva arbetslinje som Vänsterpartiet förespråkar – individer kvalificerar till försäkringar genom arbete, och försäkringarna bidrar i sin tur till möjligheten att komma tillbaka i arbete. Den just nu högst prioriterade frågan inom sjukförsäkringen är att avskaffa karensavdraget. Att avskaffa karensavdraget utan någon kompensation från staten beräknas innebära ökade kostnader för arbetsgivarna på 9 miljarder kronor per år.

Motionärerna vill, med hänsyn till att Sverige har bland de starkaste offentliga finanserna i västvärlden och löpande och stora överskott i bytesbalansen, se en ökad satsning på miljöarbetet. För att finansiera ett omfattande investeringsprogram vill motionärerna att ett tioårigt moratorium införs för det finanspolitiska ramverket, med start 2023, där dagens överskottsmål ersätts med ett underskottsmål för de offentliga finanserna och saldomet för de offentliga finanserna sätts till –1 procent av BNP över en konjunkturcykel.

Motionärerna vill att den ekonomiska politiken styrs av reala mål om ökad sysselsättning, rättvis fördelning, investeringar och klimatomställning – där offentlig-finansiella mål och inflationsmål blir verktyg för att uppnå de reala målen. Motionärerna föreslår en inriktning av den ekonomiska politiken där det finanspolitiska ramverket kompletteras med mål för arbetsmarknaden om

full sysselsättning och ett mål för offentliga investeringar i linje med Sveriges klimatåtaganden.

Kristdemokraterna

I partimotion 2021/22:4716 av Ebba Busch m.fl. (KD) redovisar Kristdemokraterna sina prioriteringar för den ekonomiska politiken. Rysslands krig i Ukraina och effekterna av pandemin har enligt motionärerna förstärkt och tydliggjort strukturella problem, bl.a. inom sjukvården, men även i den höga långtidsarbetslösheten och de höga prisnivåerna på exempelvis drivmedel och el.

Att få ordning på svensk sjukvård ser Kristdemokraterna som den mest prioriterade frågan. För att befolkningen ska få tillgång till en god, effektiv och jämlik vård bör en omfattande sjukvårdsreform genomföras. Staten bör ta över ansvaret för och finansieringen av den hälso- och sjukvård som i dag hanteras av regionerna. Utöver detta förordar motionärerna bl.a. införande av en prestationsbaserad ersättning för att öka antalet vårdplatser och inrättande av en nationell vårdförmedling för att använda tillgänglig kapacitet till de patienter som väntat olagligt länge. Vidare vill motionärerna se ett forskningsprogram för kvinnovård och att mer resurser avsätts för en utbyggnad av antalet tjänster inom primärvården.

Rysslands invasion av Ukraina har skapat den allvarligaste säkerhetspolitiska krisen i Europa sedan andra världskrigets slut. Motionärerna framhåller att Sveriges motståndskraft måste öka och att försvaret måste stärkas. Inriktningen på politiken bör därför vara en målsättning om att försvarsanslagen ska uppgå till 2 procent av BNP till 2025 och att underlätta försvarets upprustning, t.ex. genom regeländringar.

Vidare konstateras att Rysslands invasion av Ukraina har lett till utbudsstörningar som kraftigt drivit upp kostnaderna i svensk livsmedelsproduktion. Ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk behövs för att minska sårbarheten och säkra svensk livsmedelsförsörjning. Detta ska uppnås genom bl.a. regelförenklingar, stärkt ägande- och brukanderätt och upphandlingar som inte missgynnar svenska producenter. Vissa strategiska varor bör finnas i omsättningslager och det bör även finnas ett tydligt samordningsansvar när det gäller försörjningstrygghet avseende exempelvis livsmedel och drivmedel. Det civila försvaret bör stärkas.

Den rådande energipolitiken skapar enligt motionärerna risker för Sveriges konkurrenskraft, leder till höga elpriser och äventyrar jobb och tillväxt. Motionärerna anser att den svenska energipolitiken måste läggas om för att säkra den fossilfria och stabila elproduktion som behövs för att klara klimatomställningen. Dagens mål om 100 procent förnybar elproduktion till 2040 bör ersättas med ett mål om fossilfri energi, där kärnkraften är en självklar del. Vidare bör bl.a. förbudet mot att bygga reaktorer på andra platser än vid de befintliga kärnkraftverken avskaffas samtidigt som betydande investeringar i det svenska elnätet prioriteras.

Kriminaliteten har enligt motionärerna snabbt utvecklats till det mest påträngande samhällsproblemet. Att vända trenden och skapa ett tryggt samhälle bör vara en överordnad prioritering under nästa mandatperiod. Politiken bör inriktas på att stärka rättsväsendet. Betydande skärpningar av strafflagstiftningen bedöms som helt nödvändiga för att hålla gängkriminella borta från gator och torg. Fler brottslingar ska vistas längre tid i fängelse, vilket kräver att hela rättskedjan prioriteras. Det bedöms vidare som särskilt viktigt att politiken inriktas på fortsatta satsningar för att öka antalet poliser betydligt.

Motionärerna vill att inriktningen på politiken ska vara en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp motståndskraft mot kriser och som leder till att fler kommer i arbete. Det bör vara uteslutet att det samlade skattetrycket för de svenska hushållen tillåts öka. Samtidigt bör finanspolitiken inriktas mot att på ett betydande sätt stärka vården, skolan och andra delar av välfärden. Politiken ska också inriktas på åtgärder för att effektivisera användningen av offentliga medel.

Motionärerna anser även att pensionssystemet bör reformeras och att skatten för pensionärerna ska sänkas ytterligare under nästa mandatperiod.

Vidare bör politiken inriktas på att förbättra villkoren för företagande och förbättrade förutsättningar för en ökad tillväxt, bl.a. genom att minska företagens regelbörda. Även offentliga investeringar i infrastruktur, utbildning och forskning bör prioriteras och öka. Politiken bör också inriktas på att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt så att det blir enklare att flytta till jobb och att rekrytera personal.

Enligt motionärerna är den höga arbetslösheten, och i synnerhet långtidsarbetslösheten, ett av Sveriges största problem. Lägre skatt på låga inkomster är en central del för att fler ska få egen lön och en arbetsgemenskap. Motionärerna förordar därför att vissa grupper, bl.a. nyanlända och personer som kommer från långvarig arbetslöshet, under en period ska få ett dubbelt jobbskatteavdrag. För att fler unga ska ta sin examen tidigare vill motionärerna även att skattereduktionen ska omfatta de som tar en akademisk examen före sin 25-årsdag. Ett utökad förhöjt jobbskatteavdrag för personer över 65 år bör även införas för att öka incitamenten till ett längre arbetsliv.

Motionärerna framhåller vidare att det, för att bryta det utanförskap som nu förstärks och som gör att alltför många inte kan försörja sig, behövs en stor bidragsreform. Som en del av denna reform bör bl.a. en skärpning av socialtjänstlagen göras, som innebär att tydliga aktivitetskrav ställs på de som har försörjningsstöd på grund av arbetslöshet. Motionärerna förespråkar även att en statlig dagpenning kopplad till arbetsmarknadsinsatser ersätter försörjningsstödet och att s.k. matchningsanställningar införs. Motionärerna vill också se en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och en återgång till de ersättningsnivåer som gällde i försäkringen innan coronapandemin.

De höga elpriserna och drivmedelspriserna drabbar landsbygden särskilt. Motionärerna vill bl.a. se ett införande av en stötdämpare för energiskatten på el så att effekten av tillfälliga pristoppar dämpas. Fler insatser bör prioriteras för att reducera kostnaderna för att biltransporter, och laddinfrastrukturen bör

fortsatt byggas ut. Motionärerna förordar att ytterligare medel tillförs vägnätet för att stoppa underhållsskuldens ökning. Motionärerna anser även att Ostlänkbanan bör prioriteras och att medel bör tillföras till detta inom infrastrukturen.

Liberalerna

I partimotion 2021/22:4725 av Johan Pehrson m.fl. (L) redovisar Liberalerna sina prioriteringar för den ekonomiska politiken.

I ett läge där bl.a. utanförskapet växer och skolan misslyckas leder regeringens politiska prioriteringar fel. Det krävs därför en ny start för Sverige. Liberalerna anser att politiken bör inriktas på att återställa svensk skola till världens främsta kunskapsskola, och motionärerna efterlyser bl.a. ökade resurser till läroböcker, extra undervisningstid och speciella undervisningsgrupper för elever med särskilda behov. Vidare bör spetsutbildningarna i det svenska skolväsendet permanentas, utvidgas och kvalitetssäkras. Motionärerna understryker även skolans roll för integrationen. För att göra det attraktivt att arbeta på skolor i utsatta områden vill motionärerna se ett reformpaket mot pedagogisk segregation som innebär högre löner, en bättre arbetsmiljö och en lägre arbetsbelastning. Vidare anser motionärerna att skolan är en nationell angelägenhet och därför bör staten ta över ansvaret för skolan och ta det fulla ansvaret för skolväsendets finansiering.

Motionärerna vill att inriktningen på politiken ska vara en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp motståndskraft mot kriser och som leder till att fler kommer i arbete. Det bör vara uteslutet att det samlade skattetrycket för de svenska hushållen tillåts öka. Samtidigt bör finanspolitiken inriktas mot att på ett betydande sätt stärka vården, skolan och andra delar av välfärden. Politiken ska också inriktas på åtgärder för att effektivisera användningen av offentliga medel.

Pensionssystemet bör reformeras och skatten för pensionärerna sänkas ytterligare under nästa mandatperiod. Motionärerna vill bl.a. se att det inrättas en gas i pensionssystemet.

Rysslands invasion av Ukraina har skapat den allvarligaste säkerhetspolitiska krisen i Europa sedan andra världskrigets slut. Motionärerna framhåller att Sveriges motståndskraft måste öka och försvaret stärkas. Inriktningen på politiken bör därför vara en målsättning om att försvarsanslagen ska uppgå till 2 procent av BNP till 2025 och på att underlätta försvarets upprustning, t.ex. genom regeländringar.

Vidare konstateras att Rysslands invasion av Ukraina har lett till utbudsstörningar som kraftigt drivit upp kostnaderna i svensk livsmedelsproduktion. Ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk behövs för att minska sårbarheten och säkra svensk livsmedelsförsörjning. Detta ska uppnås genom bl.a. regelförenklingar, stärkt ägande- och brukanderätt och upphandlingar som inte missgynnar svenska producenter. Vissa strategiska varor bör finnas i omsättningslager och ett tydligt samordningsansvar bör finnas när det gäller

försörjningstrygghet avseende exempelvis livsmedel och drivmedel. Även det civila försvaret behöver stärkas.

Den rådande energipolitiken skapar risker för Sveriges konkurrenskraft, leder till höga elpriser och äventyrar jobb och tillväxt. Motionärerna anser att svensk energipolitik måste läggas om för att säkra den fossilfria och stabila elproduktion som behövs för att klara klimatomställningen. Dagens mål om 100 procent förnybar elproduktion till 2040 bör ersättas med ett mål om fossilfri energi, där kärnkraften är en självklar del. Vidare bör bl.a. förbudet mot att bygga reaktorer på andra platser än vid de befintliga kärnkraftverken avskaffas samtidigt som betydande investeringar i det svenska elnätet prioriteras.

För att öka tryggheten och pressa tillbaka våld och kriminalitet ser motionärerna att rättsväsendet måste stärkas, bl.a. genom skärpt strafflagstiftning och ökade resurser. Samtidigt som polisen bör stärkas med fler nya verktyg, fler kollegor och högre löner behöver samhället arbeta förebyggande. En viktig förebyggande åtgärd är en bra skola. Socialtjänsten behöver även få en starkare rätt att sätta in obligatoriska åtgärder. För att komma åt den organiserade brottsligheten vill motionärerna bl.a. se att Europol ges ett operativt mandat och att en bred översyn av skyddet för vittnen genomförs. Dagens s.k. mängdrabatt bör även avskaffas. Vidare anser motionärerna att insatserna mot mäns våld mot kvinnor bör stärkas och att det offentliga stödet till bl.a. kvinnojourer långsiktigt behöver tryggas.

Motionärerna vill se ett omfattande integrationsprogram. Målet bör vara att Sverige inte ska ha några utsatta områden 2030. Åtgärderna innefattar bl.a. att inrätta en nationell fond för att stödja arbetet med att lyfta utsatta områden genom långsiktiga investeringar och en ny typ av boendeform, s.k. behovsbostäder. Utformningen och kontrollen av organisationsbidragen bör skärpas. Vidare bör det svenska språkets ställning i förskolan stärkas, särskilt i förskolor i utsatta områden. Motionärerna vill även se att den allmänna förskolan görs obligatorisk från fem års ålder.

För att bryta det utanförskap som nu förstärks och som gör att alltför många inte kan försörja sig behöver en stor bidragsreform genomföras. Som en del av denna reform behövs bl.a. en skärpning av socialtjänstlagen som innebär tydliga aktivitetskrav på de som har försörjningsstöd på grund av arbetslöshet. En riktad skattesänkning bör införas för individer som lämnar försörjningsstöd för arbete.

Vidare bör politiken inriktas på att förbättra villkoren för företagande, bl.a. genom att minska företagets regelbörda. Även offentliga investeringar i infrastruktur, utbildning och forskning bör prioriteras och öka. Politiken bör också inriktas på att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt så att det blir enklare att flytta till jobb och rekrytera personal.

Klimatet är vår generations ödesfråga. Takten i elektrifieringen av transportsektorn behöver höjas, bl.a. genom fortsatt utbyggnad av laddinfrastrukturen. Vidare vill motionärerna se ökade satsningar på fossilfritt flyg

och elektrifierad sjöfart. Produktionen av biogas bör stödjas i ett initialt skede och ambitionsnivån för lagring av koldioxidutsläpp bör höjas.

Fler insatser bör prioriteras framöver för att reducera kostnaderna för biltransporter, bl.a. behöver reduktionsplikten ses över. Laddinfrastrukturen bör även byggas ut.

Motionärerna vill se en sammanhållen nationell strategi för hälsa. Strategin bör bl.a. inkludera att alla får en fast husläkare i primärvården, ett ökat antal vårdplatser och en stärkt kvalitetstillsyn inom den personliga assistansen.

Miljöpartiet

I partimotion 2021/22:4723 av Per Bolund m.fl. (MP) redovisar Miljöpartiet sina prioriteringar för den ekonomiska politiken.

Motionärerna konstaterar att vi lever i oroliga tider. Efter år av coronapandemi som orsakat sjukdom, död och ekonomisk kris i världen kom Rysslands invasionskrig i Ukraina. Detta och pandemins fortsatta framfart gör att omvärldsläget och dess påverkan på svensk ekonomi fortsätter att vara stor och framtiden mycket osäker. Den ekonomiska politiken behöver därför inriktas på att bekämpa klimathotet, satsningar på en grön industriell revolution, investeringar i människor och ett utökat bistånd.

Motionärerna anser att det krävs en kraftfull klimatpolitik för att Sverige och världen ska klara den omställning som är helt nödvändig. Sverige är ett av de länder som har störst utsläpp av växthusgaser per person och år. Utsläppen måste snabbt minska och på sikt försvinna helt. Intergovernmental Panel on Climate understryker i sin senaste rapport att vi måste vidta omedelbara och genomgripande åtgärder för att ha en chans att nå målet om maximalt 1,5 graders uppvärmning. Motionärerna vill att Sverige skärper klimatmålen för att nå nettonollutsläpp 2035 och har en plan för hur det ska gå till. Motionärerna anför att de riktigt stora utsläppsminskningarna, som uppnå Parisavtalets mål, ännu ligger framför oss. Att uppnå detta kommer att kräva enorma strategiska investeringar på områden som utbyggnad av förnybar energi, hållbara transporter och energieffektivisering av industrin och bostäder i stor skala. Den ekonomiska politiken måste på grund av detta ta ett helhetsgrepp i klimatomställningen. För att klara detta måste politiken satsa 100 miljarder kronor per år i tio år på en investeringsbudget för omställningen.

Motionärerna framhåller att det också måste satsas på välfärden för att klimatförändringarna ska kunna bekämpas. Den offentliga sektorn dras med en svår underfinansiering av välfärden sedan länge och pandemin både förvärrade och fördjupade den krisen.

Sjuksköterskor, barnmorskor och flera andra yrkesgrupper flyr vården på grund av ohållbara villkor. Motionärerna föreslår därför en riktad lönesatsning över tio år för att komma till rätta med underbetalningarna inom dessa högkvalificerade kvinnodominerade yrken. Vidare måste jämställdhetsarbetet intensifieras också när det gäller det ojämna uttaget av föräldraförsäkringen.

Detta ska enligt motionärerna uppnås genom en dubbling av antalet månader som är reserverade för respektive förälder.

Motionärerna framhåller att det pågår en grön industriell revolution i Sverige. Den grundar sig i näringslivets investeringar för att ställa om sina processer från fossilberoende till fossilfria processer och produkter. Samtidigt gör Rysslands invasion av Ukraina, osäkerheten i omvärlden och stigande inflation och räntor att den ekonomiska politiken behöver bidra till att trygga och stärka näringslivets investeringar och slå vakt om goda villkor för företagande så väl i industrin som i tjänstesektorn. Den gröna industrirevolutionen kräver mycket kapital. För att stärka industrins konkurrenskraft ytterligare vill motionärerna se mer stimulanser för att exempelvis energieffektivisera industrins processer och öka de kapitalintensiva gröna investeringarna.

Motionärerna anser att Rysslands invasion av Ukraina med förkrossande tydlighet visat att energipolitiken och säkerhetspolitiken är tätt sammanvävda. Motionärerna vill att Sverige ska vara helt oberoende av rysk olja, fossilgas och uran och att EU slutar importera dessa bränslen för att sluta finansiera Rysslands krigskassa. Detta kräver både kortsiktiga och långsiktiga ekonomiska åtgärder. Samtidigt som krisåtgärder vidtas behöver Sverige intensivt omställa transport- och energisystemen. Den ekonomiska politiken måste i sin helhet föras i denna riktning.

Motionärerna anför att det krävs solidaritet för att Europa ska kunna sluta importera rysk olja och gas. Motionärerna vill att flera åtgärder genomförs för att bryta beroendet av fossila bränslen. Ett sätt Sverige kan bidra på är enligt motionärerna att producera mer el, så att vi kan exportera mer till europeiska länder som i sin tur kan avstå rysk import. Motionärerna vill därför införa en lokal elbonus för förnybar elproduktion som ger kommunerna ersättning för att upprätthålla och utöka sin elproduktion. För att minska energiberoendet vill motionärerna att den ekonomiska politiken inriktas mot att återföra de medel som avsattes till att energieffektivisera flerbostadshus i budgetpropositionen för 2022. Även hushållen kan bidra till ett minskat beroende av fossila bränslen. Motionärerna vill därför utöka det gröna avdraget så att det inkluderar åtgärder för energieffektivisering och byten till mer klimatsmarta uppvärmningskällor.

Motionärerna anser att svenska biståndspengar gör stor skillnad för människor runt om i världen. De senaste årens kriser har varit allra mest påfrestande för redan fattiga länder och det är deras invånare som drabbats hårdast av pandemin och de ökade råvarupriserna. Mer stöd behövs därför enligt motionärerna, och den ekonomiska politiken ska ha en inriktning där målet för det svenska biståndet är 1,25 procent av BNI. Politiken ska enligt motionärerna ha ett ökat fokus på sänkta utsläpp och klimatanpassning.

Motioner från den allmänna motionstiden 2021/22

I kommittémotion 2021/22:465 av Ulla Andersson m.fl. (V) anförs att de ekonomiska klyftorna är stora i hela västvärlden och inte minst i Sverige. Motionärerna framhåller att klyftorna har vuxit ytterligare under pandemin, bl.a. som ett resultat av den förda krispolitiken. Därför anser motionärerna att en parlamentarisk utredning bör tillsättas för att dels klarlägga krispolitikens fördelningseffekter, dels analysera vilka lärdomar för framtiden som man kan dra av den förda politiken.

I partimotion 2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11 anförs att regeringen bör tidigarelägga översynen av det finanspolitiska ramverket och inkludera ett klimatperspektiv i riskanalysen av de offentliga finansernas hållbarhet. Motionärerna anser att Sverige behöver ett stort investeringsprogram för klimatomställning och sysselsättning och framhåller att Sverige har en stor finansiell nettoförmögenhet och en stor marginal till EU:s gräns om en bruttoskuld på 60 procent av BNP. För att pressa ned arbetslösheten och utsläppen anser motionärerna att det är viktigt att finanspolitiken förblir expansiv under flera år framåt. Även i motion 2021/22:4071 av Karolina Skog m.fl. (MP) anförs att översynen av det finanspolitiska ramverket bör tidigareläggas.

I partimotion 2021/22:3278 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9 anförs att dagens modell för pris- och löneomräkning har stora brister, särskilt när det gäller löneomräkningen. Bland annat framhålls att olika verksamheter har olika förutsättningar att klara en årlig effektivisering och att det därför uppstår ett ständigt och svårhanterat sparbeting. Motionärerna vill därför att regeringen ser över modellen och därefter vidtar åtgärder för att komma till rätta med dagens brister.

I partimotion 2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31 anförs att det finanspolitiska ramverket ska värnas och stärkas. Motionärerna anser att coronakrisen tydligt visat på behovet av en stark statlig ekonomi med ordning och reda i finanserna. För att säkra de statliga finanserna inför framtida kriser ser motionärerna behov av att i bred parlamentarisk enighet stärka det finanspolitiska ramverket och strama upp budgetprocessen. Villkoren för när riksdagen kan ta budgetdrivande beslut och för att höja utgiftstaket för innevarande år bör skärpas. Även i kommittémotion 2021/22:3686 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 framhålls behovet av att stärka budgetprocessen och det finanspolitiska ramverket.

I kommittémotion 2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 4–5 och 7 anförs att euron är ett både politiskt och ekonomiskt projekt som underlättar gränsöverskridande handel och ekonomisk integration. Motionärerna vill att det skapas en framtida ekonomisk stabilitet med energiavtal som skrivs i euro och ett ökat skydd mot framtida ekonomiska kriser samt att Sverige går med i bankunionen. Motionärerna menar att Sverige och svensk handel förlorar på att stå utanför eurosamarbetet, varför Sverige bör införa euron som valuta. Regeringen bör verka för att Sverige bl.a. ska vara en del av EU:s kärna.

I kommittémotion 2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 8 anförs att det ekonomiska systemet ska bidra till att skapa jämlika samhällen som verkar inom naturens ramar. När det ekonomiska systemet krockar med det ekologiska systemet är det ekonomin som måste anpassas, inte tvärtom. Motionärerna vill därför att den ekonomiska politiken ska utformas inom ramen för nationella klimat- och miljömål och att nya välfärdsåtgärder ska vara styrande i budgeten.

I kommittémotion 2021/22:4200 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 anförs motionärerna att det är bra att regeringen nu har börjat redovisa enligt ett ramverk för välbefinnande, som inkluderar ekonomiska, miljömässiga och sociala indikatorer. På så sätt kan utvecklingen av livskvaliteten bättre följas. Motionärerna anser dock att regeringen i sin redovisning i för liten utsträckning betonat uppföljning av människors subjektiva livskvalitet. Vidare menar motionärerna att regeringens ramverk och de indikatorer som väljs tar för lite hänsyn till goda relationers betydelse för livskvaliteten, trots att det enligt motionärerna är helt centralt när människor själva pekar ut faktorer som säkrar god livskvalitet och trots att ensamhet är ett stort hot mot exempelvis hälsa. Motionärerna vill därför att regeringen kompletterar redovisningen med fler åtgärder och indikatorer på hur relationerna i samhället utvecklas, t.ex. genom att följa självupplevd ensamhet och den självskattade kvaliteten i nära relationer.

Tidigare behandling

När det gäller motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2021/22 har utskottet tidigare behandlat liknande motionsyrkanden bl.a. i betänkande 2019/20:FiU20 och 2020/21:FiU20.

När det gäller frågan om att införa euron som valuta och att Sverige ska närma sig euroområdet framhöll utskottet att det svenska folket vid en folkomröstning 2003 röstade nej till att införa euron som valuta och att Sverige mot den bakgrunden tills vidare står utanför valutaunionen. Vidare framhöll utskottet att det inte ville föregripa det beredningsarbete som pågick inom Regeringskansliet när det gäller utredningen om Sverige och bankunionen.

När det gäller frågan om fler åtgärder och indikatorer på hur relationerna i samhället utvecklas konstaterade utskottet att regeringen sedan 2017 kompletterar redovisningen av BNP-måttet med andra indikatorer som visar ekonomiska, miljömässiga och sociala hållbarhetsaspekter inom ett antal nyckelområden och utvecklingen över tid. Utskottet noterade också att regeringen har utökat antalet indikatorer i den kompletterande redovisningen av BNP-måttet, vilket utskottet välkomnade.

Skatteutskottets yttrande

I yttrande 2021/22:SkU6y tillstyrker skatteutskottets regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser

skatteutskottets beredningsområde. Skatteutskottet avstyrker de sju partimotionerna från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna och Miljöpartiet. I yttrandet finns sju avvikande meningar där Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna och Miljöpartiet tillstyrker sina respektive förslag till riktlinjer.

I yttrandet anför skatteutskottet att skattepolitiken ska säkra stabila skatteintäkter och skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning. Skatteutskottet konstaterar även i år att spridningen av coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 har fått mycket stora konsekvenser för det svenska samhället och den ekonomiska tillväxten, och att effekterna av detta har förstärkts av Rysslands invasion av Ukraina i form av bl.a. höjda priser på energi, bränslen och livsmedel och att riksdagen har ställt sig bakom de förslag till åtgärder som regeringen i flera extra ändringsbudgetar har lämnat mot de ekonomiska verkningarna av coronaviruset samt ett åtgärds paket med bl.a. sänkt skatt på drivmedel. Skatteutskottet delar regeringens bedömningar och tillstyrker därför regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som avser skatteutskottets beredningsområde.

Yttrandet finns i sin helhet i bilaga 2 till betänkandet.

Kompletterande information

Nedan redovisas aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna som lämnats efter det att vårpropositionen lämnades till riksdagen den 19 april 2022. Vidare redovisas en sammanfattning av Finanspolitiska rådets rapport 2022 och Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport 2022.

Aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen

Riksbankens penningpolitiska rapport, april 2022

I rapporten redovisar Riksbanken sin bedömning av den ekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden för åren 2022–2024.

Riksbanken konstaterar att både pandemin och Rysslands invasion av Ukraina har inneburit störningar i de globala värdekedjorna, förvärrade leveransproblem och ökad osäkerhet om tillgången på flera viktiga råvaror. I ett läge då prisökningstakten i flera länder redan är hög pressar högre priser på energi och livsmedel upp inflationen ytterligare. I Riksbankens prognos uppgår inflationen till 5,5 procent 2022. Riksbanken konstaterar dock att prognosen för inflation för närvarande är ovanligt osäker. För att dämpa prisökningarna i ekonomin kommer Riksbanken att föra en mer stram penningpolitik genom stegvisa höjningar av styrräntan och en sänkt takt för köp av värdepapper. Eftersom Riksbanken i år endast köpt värdepapper för att

kompensera för förfall i värdepappersportföljen innebär ett minskat köp av värdepapper att innehavet minskar. Åtstramningen uppskattas innebära att inflationen blir nära målet på 2 procent fr.o.m. 2024.

Riksbanken bedömer att svensk BNP kommer att växa med 2,8 procent 2022 för att sedan växla ned till en tillväxt på 1,4 procent per år under 2023 och 2024. I omvärlden uppskattar Riksbanken att BNP ökar med 2,9 procent i år, med 2,5 procent 2023 och med 2,3 procent 2024.

Framåtblickande indikatorer pekar enligt Riksbanken på en fortsatt hög efterfrågan på arbetskraft den närmaste tiden, vilket leder till att arbetslösheten minskar något. Riksbanken uppskattar att arbetslösheten uppgår till 7,6 procent 2022 och att den därefter sjunker till 7,4 procent 2023 och 2024. Enligt Riksbankens prognos dämpas bostadspriserna under prognosperioden men de är fortfarande på en högre nivå 2024 än före pandemin.

Arbetskraftsundersökningarna, första kvartalet 2022, maj 2022

Arbetskraftsundersökningarna (AKU) för första kvartalet 2022 visar att andelen sysselsatta i åldern 15–74 år uppgick till 67,5 procent (icke säsongrensad). Arbetslöshetsgraden uppgick till 8,1 procent, vilket är en minskning med 1,6 procentenheter sedan första kvartalet 2021. Säsongrensade och utjämnade data visar på en något högre sysselsättningsgrad (68,5 procent) och ett något lägre arbetslöshetstal (7,7 procent) under det första kvartalet 2022.

För individer i åldersgruppen 20–64 år uppgick arbetslöshetsgraden under det första kvartalet 2022 till 7,0 procent och sysselsättningsgraden till 80,9 procent (icke säsongrensad). För inrikes födda i denna åldersgrupp var andelen sysselsatta 84,5 procent och för utrikes födda 70,5 procent. Arbetslöshetsgraden för inrikes födda uppgick till 3,9 procent, medan motsvarande andel för utrikes födda var 16,3 procent, vilket är en minskning med 1,1 respektive 4,9 procentenheter sedan kvartal 1 2021.

Europeiska kommissionens vårprognos, maj 2022

I kommissionens prognos konstateras att Rysslands krig i Ukraina har förändrat förutsättningarna för den ekonomiska återhämtningen efter pandemin, genom nya utbudsstörningar på världsmarknaden, stigande råvarupriser och en ökad osäkerhet. På grund av den geografiska närheten och ett stort handelsutbyte med Ryssland påverkas EU-länderna mer direkt än många andra utvecklade länder i världen. Kommissionen betonar att prognoserna är ovanligt osäkra och att utvecklingen i stor utsträckning beror på varaktigheten av Rysslands krig i Ukraina.

Kommissionens prognos är att EU:s ekonomi växer med 2,7 procent under 2022 och 2,3 procent 2023. Detta kan jämföras med 4,0 respektive 2,8 procent i den senaste prognosen från februari 2022. För euroområdet är tillväxtprognosen för 2022 och 2023 densamma som för EU i sin helhet. Globalt uppskattas tillväxten till 3,2 procent 2022 och 3,5 procent 2023.

Inflationen förväntas i kommissionens prognos uppgå till 6,8 procent 2022 och 3,2 procent 2023 i EU, vilket kan jämföras med 2,9 och 1,9 procent i den tidigare prognosen. I euroområdet förväntas inflationen bli 6,1 procent 2022 och 2,7 procent 2023.

Till följd av återinförda restriktioner och en oväntat hög inflation dämpades konsumtionstillväxten i EU under början av 2022. Kommissionen väntar sig dock att konsumtionsvolymerna i slutet av året kommer att ligga något högre än före pandemin, bl.a. till följd av en stark arbetsmarknad och finanspolitiska åtgärder för att dämpa prisuppgångarnas effekter på hushållen. Vidare menar kommissionen att hushållens ackumulerade sparande under pandemin kan bidra till en snabbare konsumtionsåterhämtning, även om höga priser och den geopolitiska osäkerheten kan ha en dämpande effekt på efterfrågan.

Den externa efterfrågan på EU:s varor och tjänster förväntas minska. Efterfrågan från EU:s östra grannländer påverkar i första hand de medlemsländer som har en djupare handelsrelation med denna region. Men även efterfrågan i resten av världen har påverkats negativt av de ökade råvarupriserna, störningarna i den globala handeln och de mer restriktiva finansiella förutsättningarna.

I prognosen väntas investeringstillväxten i EU dämpas av ökade kostnader och en ökad osäkerhet kopplad till Rysslands invasion av Ukraina. Detta förväntas leda till att företag avvaktar med sina investeringsbeslut och investeringsplaner. De offentliga investeringarna motverkar detta något, bl.a. genom de investeringar som görs inom ramen för EU:s återhämtningsprogram RFF (faciliteten för återhämtning och resiliens) och EU:s strategi för att minska beroendet av rysk gas och olja (RepowerEU).

Den starka utvecklingen på arbetsmarknaden under 2021 har lett till en låg arbetslöshet i hela EU. Detta gäller för samtliga medlemsländer och olika socioekonomiska grupper, med undantag av lågutbildade som fortfarande omfattas av en hög arbetslöshet. Kommissionen uppskattar att arbetslösheten i EU fortsätter minska till 6,7 procent 2022 och 6,5 procent 2023.

Kommissionens prognos för den ekonomiska tillväxten i Sverige är 2,3 procent 2022 och 1,4 procent 2023. Detta är en lägre tillväxt än för EU som helhet och 2023 är det den lägsta tillväxten i hela EU. Svensk export förväntas återhämta sig 2022 och 2023, medan tillväxten av den privata konsumtionen väntas sakta in 2023. När de finanspolitiska stödåtgärderna fasas ut 2023 minskar även den offentliga konsumtionen, vilket bidrar till en lägre tillväxttakt. Inflationen i Sverige uppskattas till 5,3 procent 2022 och 3 procent 2023.

Sparbarometern, första kvartalet 2022, maj 2022

Enligt uppgifter från SCB och Finansinspektionen präglades hushållens sparande och nettoförmögenhet av osäkerheten på börsen det första kvartalet 2022. Hushållens nysparande i finansiella tillgångar uppgick under första kvartalet 2022 till 184 miljarder kronor, samtidigt som skulderna ökade med

63 miljarder kronor vilket genererade ett finansiellt sparande på 120 miljarder. Detta är i linje med snittet för de senaste fem årens första kvartal.

Hushållen nettosålde fondandelar för 21 miljarder kronor och nettoköpte noterade aktier för 13 miljarder kronor under första kvartalet. Sparandet på bankkonto uppgick till 58 miljarder, vilket är den högsta nettoinsättningen sedan första kvartalet 2020. Hushållen nettosparade under första kvartalet 18 miljarder kronor i privat försäkringssparande.

Den årliga tillväxttakten i lån var oförändrad under första kvartalet och hushållens nettouplåning uppgick till 71 miljarder kronor, vilket är den högsta nettouplåningen för ett första kvartal sedan tidsseriens start. Den finansiella nettoförmögenheten uppgick vid slutet av första kvartalet till 14 784 miljarder kronor, vilket var 724 miljarder lägre än föregående kvartal.

Nationalräkenskaperna, första kvartalet 2022, maj 2022

Nationalräkenskaperna visar att Sveriges BNP minskade med 0,8 procent under första kvartalet 2022, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Nedgången var förhållandevis bred men förklaras främst av ett negativt exportnetto, då importen ökade betydligt mer än exporten. Kalenderkorrigerat och jämfört med första kvartalet 2021 ökade BNP med 3,0 procent.

Hushållens konsumtion minskade med 0,4 procent och den offentliga konsumtionen med 0,3 procent jämfört med föregående kvartal.

Produktionen inom näringslivet minskade med 0,8 procent. De varuproducerande branschernas produktion sjönk med 2,4 procent och de tjänsteproducerande branscherna var oförändrade. Produktionen inom de offentliga myndigheterna minskade med 0,3 procent.

Antalet sysselsatta i hela ekonomin ökade med 0,8 procent, medan antalet arbetade timmar minskade med 0,2 procent. Inom näringslivet var antalet arbetade timmar oförändrade.

Aktuella bedömningar av de offentliga finanserna

I propositionen jämför regeringen sin prognos över det finansiella sparandet med motsvarande prognoser från Riksbanken, Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet och Europeiska kommissionen. Efter det att vårpropositionen lämnades har Riksbanken och Europeiska kommissionen publicerat nya prognoser över det finansiella sparandet, se tabell 8.

Tabell 8 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande

Procent av BNP

	2022	2023	2024	2025
Regeringen	-0,5	0,7	0,8	1,4
Riksbanken	-0,2	0,3	0,2	-
Europeiska kommissionen	-0,5	0,5		

Källa: 2022 års ekonomiska vårproposition, Riksbankens penningpolitiska rapport april 2022, Europeiska kommissionens ekonomiska vårprognos maj 2022.

Riksbankens bedömning innebär en försvagning av det finansiella sparandet jämfört med den tidigare prognosen.

Riksbanken konstaterar att invasionen av Ukraina har lett till en humanitär katastrof och miljontals människor på flykt. Enligt Migrationsverkets prognos i mars kan 76 000–212 000 människor komma att söka skydd i Sverige fram till sommaren. I prognosen antar Riksbanken att ca 100 000 människor från Ukraina kommer till Sverige under 2022.

Utöver ökade utgifter till följd av flyktingmottagandet konstaterar Riksbanken att regeringen sedan årsskiftet beslutat och aviserat om nya ofinansierade åtgärder för knappt 60 miljarder kronor, bl.a. i form av kompensation till hushåll för ökade el- och drivmedelspriser och satsningar inom försvaret. Regeringen har även aviserat en utbyggnad av försvaret de kommande åren, vilket innebär högre offentliga konsumtions- och investeringsutgifter.

Riksbanken konstaterar vidare att underskottet i de offentliga finanserna blev litet 2021, trots höga pandemirelaterade utgifter. Det förklaras av att skatteinkomsterna utvecklades starkt. I år upphör de tillfälliga pandemi-relaterade stöden att gälla, men regeringens nya aviserade satsningar tillsammans med de ökade kostnaderna för flyktingmottagandet innebär att sparandet, trots historiskt stora utdelningar från statliga bolag, inte väntas stärkas i år. Riksbanken bedömer att det offentliga sparandet förblir nära noll under hela prognosperioden.

Europeiska kommissionens bedömning innebär en försämring av det finansiella sparandet för 2022 samtidigt som sparandet förbättras något 2023 jämfört med tidigare prognos.

Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2022

Finanspolitiska rådet ska bedöma om finanspolitiken är förenlig med långsiktigt hållbara offentliga finanser och de budgetpolitiska målen, särskilt överskottsmålet och utgiftstaket, men också skuldankaret och vid behov det kommunala balanskravet. Rådet ska även bedöma hur finanspolitikens inriktning förhåller sig till konjunkturutvecklingen. Rådet ska, om det vid sin bedömning av finanspolitiken konstaterar att det finns en tydlig avvikelse från överskottsmålet, bedöma de skäl som regeringen anfört för avvikelsen samt överväga och redogöra för i vilken takt en återgång till målet bör ske. Rådet ska vidare utvärdera regeringens prognoser för ekonomins utveckling samt redovisningen till riksdagen av de offentliga finanserna och kostnaderna för reformförslag. Rådet får också bedöma om finanspolitiken ligger i linje med vad som krävs för en god, långsiktigt uthållig tillväxt och om politiken leder till en långsiktigt hållbar hög sysselsättning, granska tydligheten i den ekonomiska vårpropositionen och budgetpropositionen, särskilt med avseende på angivna grunder för den ekonomiska politiken samt skälen för förslag till åtgärder, och analysera finanspolitikens effekter på välfärdens fördelning på kort och lång sikt. Rådet ska vidare verka för en ökad offentlig diskussion i

samhället om den ekonomiska politiken. Rådets uppgifter redovisas framför allt i rapporten Svensk finanspolitik som lämnas till regeringen i maj varje år. Rapporten ska bl.a. kunna användas som ett underlag för riksdagens bedömning av regeringens politik.

Den 16 maj publicerades Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2022. Nedan redogörs för huvuddragen i de för utskottet mest relevanta delarna av rådets bedömningar och rekommendationer.

Finansutskottet höll den 17 maj en öppen utfrågning med anledning av rådets rapport. Vid utfrågningen deltog finansminister Mikael Damberg, riksrevisor Helena Lindberg och Finanspolitiska rådets ordförande Lars Heikensten.

Överskottsmålet

Rådet konstaterar att såväl 2020 som 2021 var år med negativa BNP-gap och att avvikelserna från överskottsmålet var fullt godtagbara. För 2022 beräknas dock konjunkturen vara normaliserad. Sysselsättningen och arbetslösheten har generellt sett återgått till tidigare nivåer. Underskottet i de offentliga finanserna beror enligt rådet inte på ett svagt konjunkturläge utan föreligger trots ett balanserat resursutnyttjande.

Ramverkets riktlinje om ett sparande på målnivån vid konjunkturell balans behöver visserligen inte följas strikt, men likafullt är det denna riktlinje som enligt rådet är den tydligaste hållpunkten för ramverkets tillämpning och den som ger bäst förutsättningar för att upprätthålla målet över konjunkturcykeln. Avvikelsen från överskottsmålet i budgetpropositionen för 2022 är avsevärd och regeringens argumentation om stabiliseringspolitiska motiv är enligt rådet inte övertygande. Detsamma gäller den politik som presenteras i 2022 års ekonomiska vårproposition. Rådet anser därför att de ofinansierade åtgärderna borde ha varit mindre omfattande. Samma bedömning gäller för den politik som beslutades i budgeten för 2022.

Utgiftstaket

Enligt det finanspolitiska ramverket bör budgeteringsmarginalen i vårpropositionen minst vara 1,5 procent av de takbegränsade utgifterna för nästkommande år, vilket motsvarar ca 23 miljarder kronor 2023. I vårpropositionen beräknas i stället att taket överskrids med 7 miljarder kronor, dvs. avvikelsen i relation till riktlinjerna är 30 miljarder kronor. Även för 2024 är budgeteringsmarginalen för liten. Rådet anser därför att den ekonomiska politiken i vårpropositionen inte följer ramverkets riktlinjer när det gäller utgiftstaket, vare sig för 2023 eller 2024. Om det finns en risk att utgiftstaket överskrids ska regeringen enligt budgetlagen vidta åtgärder eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder för att undvika detta. Regeringen väljer att inte göra det med hänvisning till det osäkra läget. Rådet anser att det osäkra läget snarare är ett skäl till försiktighet med att föreslå nya offentliga utgifter på det sätt som nu skett. Regeringen framhåller i vårpropositionen att den har

påbörjat ett arbete för att kunna återkomma med förslag om utgiftsbegränsande åtgärder i höstens budgetproposition. Rådet anser att regeringen redan i vårpropositionens riktlinjer för den ekonomiska politiken skulle ha diskuterat omfattning och inriktning på sådana åtgärder, och därmed vilka prioriteringar som kan komma att bli aktuella.

Budgetprocessen

Rådet konstaterar att omfattande förslag under senare tid har lämnats vid sidan av den ordinarie budgetprocessen och att betydande åtgärder har vidtagits utan finansiering. Under coronakrisen har mycket omfattande åtgärder vidtagits och beslut i såväl regering som riksdag har fattats under stark tidspress. Regeringens möjlighet att under särskilda omständigheter lämna s.k. extra ändringsbudgetar har använts i en omfattning som saknar motstycke. Rådet menar att det är angeläget att finanspolitiken efter krisen återgår till att bedrivas i mer normala former. Rådet framhåller att ändringsbudgetar i första hand ska användas för att komplettera eller korrigera budgeten med anledning av yttre förändringar som inte kunnat förutses, och att extra ändringsbudgetar ska begränsas till tillfällen när det finns särskilda skäl och en ordinarie ändringsbudget inte hinner inväntas. Rådet menar att sådana skäl kanske kan sägas ha funnits för en del av utgiftsökningarna, t.ex. de till försvaret efter Rysslands invasion av Ukraina, men att det också finns exempel på åtgärder som borde ha ingått i en mer normal budgetprocess.

Vad gäller utskottsinitiativ framhåller rådet att det finns uttalanden från riksdagen om att sådana bör användas med varsamhet och att politisk enighet bör eftersträvas.

Genom att ha en heltäckande budget som analyseras och beslutas samlat både i regeringen och i riksdagen tydliggörs politiska avvägningar och prioriteringar samtidigt som det blir klart hur politiken förhåller sig till de övergripande budgetpolitiska målen och till andra mål för politiken. Om stora frågor i stället hanteras vid sidan av den ordinarie budgeten blir processen fragmenterad och riskerna ökar för att olika åtgärder adderas till varandra utan tillräcklig hänsyn till de övergripande restriktionerna eller de långsiktiga målen. Rådet understryker därför vikten av att, när coronakrisen nu är över och konjunkturen har normaliserats, både finanspolitiken och budgetprocessen återgår till normalitet. Avvikelsen från överskottsmålet 2022, otillräckliga budgeteringsmarginaler både 2023 och 2024 samt det faktum att flera åtgärder vidtagits vid sidan av den ordinarie budgetprocessen inger enligt rådet en oro för att det finanspolitiska ramverket är på väg att undermineras.

Bör ramverket ses över?

På senare tid har flera argument lyfts fram för att det finanspolitiska ramverket ska ändras i närtid, vilket skulle innebära ett avsteg från den beslutade ordningen om översyn varannan mandatperiod. Rådet ser i dagsläget inte behov av att revidera ramverket, men ser goda skäl för en fördjupad analys av

de klimatutmaningar som Sverige står inför och hur de ska hanteras på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. I ljuset av en sådan analys menar rådet att det är möjligt att ramverket kan behöva ses över innan nästa planerade översyn. Vidare framhåller rådet att det ligger ett betydande värde i att eventuella ändringar i det finanspolitiska ramverket sker i brett politiskt samförstånd.

En översyn av budgetprocessen

Den 8 juni 2022 meddelade finansministern att regeringen vill i bred politisk samstämmighet tillsätta en ny budgetkommitté för att värna budgetprocessens roll i det finanspolitiska ramverket. Finansministern anförde att Sverige har ett finanspolitiskt ramverk som under många år har säkerställt en långsiktig hållbar finanspolitik. Tack vare detta har Sverige klarat flera allvarliga kriser utan att vi hamnat i en offentligfinansiell kris. En stram och välordnad budgetprocess är en central del i det finanspolitiska ramverket.

En ordnad och icke sammanhållen budgetprocess riskerar att försvaga Sveriges motståndskraft, göra oss sämre rustade att hantera nästa kris men även de samhällsutmaningar vi står inför. Det är därför hög tid att återgå till en ordnad budgetprocess. Regeringen vill därför, i bred politisk samstämmighet, göra en översyn av budgetprocessen för att värna dess roll i det finanspolitiska ramverket.

Kommittén bör dra lärdomar av utmaningar från de senaste årens budgethantering och bl.a. utreda:

- Hur upprätthålls helhetsperspektivet och ett samlat budgettillfälle om året
- Hur extra ändringsbudgetar och utskottsinitiativ hanteras
- Den ekonomiska vårpropositionens betydelse och det medelfristiga budgetperspektivet
- Hanteringen av budgetbeslut med flerårig effekt.

Regeringen kommer att bjuda in övriga partier för att diskutera tillsättandet av en ny parlamentarisk budgetkommitté.

Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport, maj 2022

I ekonomirapporten beräknar Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) att resultaten för kommuner och regioner blir relativt starka 2022 till följd av att skatteintäkterna fortsätter att öka snabbt, men även för att pensionskostnaderna minskar jämfört med 2021. Däremot väntas flera kommuner och regioner få ett underskott 2023, som en följd av att inflationen ökar snabbt, till och med snabbare än skatteintäkterna som väntas utvecklas relativt positivt till följd av återhämtningen i ekonomin. I synnerhet ökar priserna på vissa varor och tjänster, såsom transporter, energi, livsmedel och byggkostnader, men även räntekostnaderna ökar. Inflationen påverkar pensionskostnaderna som beräknas öka med 31 miljarder kronor 2023 jämfört med 2022. Totalt sett

beräknas kommunsektorn uppvisa ett underskott på ca 3 miljarder kronor 2023, varav regionerna väntas få ett totalt underskott på ca 7 miljarder kronor, medan kommunerna får ett överskott på ca 4 miljarder kronor, vilket enligt SKR är långt under riktmärket för en god ekonomisk hushållning.

De största utmaningarna för kommunsektorn under kommande år är enligt SKR den demografiska utvecklingen och bristen på arbetskraft. Om personaltätheten skulle öka i samma takt som hittills krävs 200 000 fler anställda till välfärdsverksamheterna inom tio år.

Aviserat förslag

I den ekonomiska vårpropositionen anför regeringen att den avser att besluta om propositionen Skattelättnad för arbetsresor – ett enklare och färdmedelsneutralt regelverk med förslag om att det nuvarande reseavdraget ska ersättas med en skattereduktion för arbetsresor. Den offentligfinansiella effekten av aviseringen ingår i beräkningen av de offentliga finanserna och därmed i beräkningen av den offentliga sektorns finansiella sparande. Den 19 april 2022 överlämnade regeringen proposition 2021/22:228 Skattelättnad för arbetsresor – ett enklare och färdmedelsneutralt regelverk. Propositionen behandlas i betänkande 2021/22:SkU29 som debatterades och beslutades den 9 juni 2022. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Den ekonomiska utvecklingen

Utskottet konstaterar att Rysslands invasion av Ukraina skapar stor osäkerhet i världsekonomin. En hög inflation och en ökad oro på de finansiella marknaderna dämpar hushållens köpkraft och konsumtions- och investeringsvilja. Även störningar i produktionskedjor till följd av sanktioner och bojkott samt störningar i transportsektorn dämpar tillväxten. Sammantaget bedömer regeringen att BNP i omvärlden kommer att stiga med 3,5 procent 2022 och 3,4 procent 2023. För ekonomierna i euroområdet förväntas effekterna bli större än andra avancerade ekonomier till följd av importberoendet av rysk gas och relativt omfattande handel med Ryssland. En mer expansiv finanspolitik i euroområdet väntas delvis motverka dessa effekter. BNP i euroområdet väntas stiga med 3 procent 2022 och med 2,2 procent 2023.

Regeringen gör bedömningen att tillväxten i både USA och Kina kommer att dämpas framöver. I USA bidrar en penningpolitisk åtstramning, en ansträngd arbetsmarknad och en tydligt åtstramad finanspolitik till att dämpa den ekonomiska utvecklingen. BNP väntas stiga med 3,4 procent 2022 och med 2,2 procent 2023. I Kina väntas tillväxten växla ned 2022 till följd av en sämre utveckling inom fastighetssektorn, lägre efterfrågan från omvärlden och en ökad smittspridning av covid-19 under början av året. Den kinesiska ekonomin, mätt i BNP, väntas öka med 4,7 procent 2022 och 5 procent 2023.

Regeringen bedömer att den globala inflationen dämpas 2023, främst till följd av ett lägre bidrag från energipriserna samt av att penningpolitiken väntas bli mindre expansiv jämfört med 2022.

Utskottet noterar att BNP-tillväxten i Sverige enligt regeringens prognos bedöms uppgå till 3,1 procent 2022 och 1,6 procent 2023. Finanspolitiken bidrar till att upprätthålla offentlig konsumtion och offentliga investeringar, och därmed svensk BNP-tillväxt. Tillväxten bedöms tillta något under andra och tredje kvartalet 2022 jämfört med det första kvartalet. I regeringens prognos antas konjunkturläget i det närmaste vara balanserat 2022 och 2023, dvs. faktisk BNP är ungefär lika stor som potentiell BNP.

Utskottet konstaterar att läget på arbetsmarknaden förbättrades under 2021 och att sysselsättningen har fortsatt att öka under inledningen av 2022. Framåtblickande indikatorer pekar på en fortsatt hög efterfrågan på arbetskraft i Sverige. Enligt regeringens bedömning väntas sysselsättningsgraden öka och arbetslösheten sjunka under 2022 och 2023. Prognosen är att arbetslösheten uppgår till 7,6 procent 2022 och 7,0 procent 2023 och 2024.

Utskottet noterar att energipriserna ökade tydligt under andra halvåret 2021 och hade stor påverkan på inflationen. Rysslands invasion av Ukraina och tillhörande sanktioner från omvärlden har drivit upp energipriserna ytterligare, liksom priset på andra råvaror, såsom vete och majs. Enligt regeringens prognos bidrar även globala utbudsstörningar och en svag krona till att inflationen drivs upp. Prognosen är att KPIF-inflationen uppgår till 4,6 procent 2022 och 2 procent 2023.

Regeringen uppskattar att BNP i Sverige kommer att växa i lugnare takt 2024 och 2025 jämfört med 2022, men marginellt starkare jämfört med 2023.

Vidare noterar utskottet att regeringen redovisar mått på välbefinnande som komplement till BNP i form av ekonomiska, miljömässiga och sociala indikatorer, vilket utskottet välkomnar. Bland annat redovisar regeringen självskattad allmän hälsa som en av de sociala indikatorerna.

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

Utskottet konstaterar att omfattande åtgärder har vidtagits med anledning av covid-19 och Rysslands invasion av Ukraina. Under 2021 och 2022 har riksdagen beslutat om närmare 20 extra ändringsbudgetar utöver de ordinarie ändringsbudgetar som regeringen lämnar två gånger per år. Utskottet konstaterar att det har varit en exceptionell tid då det har varit nödvändigt både att snabbt vidta olika åtgärder bl.a. för att minska smittspridningen och rädda liv, och att bistå ett land i vår närhet som är utsatt för ett oprovocerat, olagligt och oförsvarligt angrepp.

För att kunna upprätthålla det finanspolitiska ramverket och värna de offentliga finanserna på längre sikt vill utskottet framhålla vikten av att vi efter kriserna återgår till en stram och samlad budgetprocess. Utan en ordnad budgetprocess riskerar vi att förlora kontrollen över statens finanser. Vårt starka och brett politiskt förankrade finanspolitiska ramverk, och den goda

budgetdisciplin som följer av det, har inneburit att Sverige har kunnat hantera kriser och strukturella utmaningar bättre än många andra länder. Så bör vi också vara rustade inför framtida kriser.

Avvikelse från överskottsmålet och konsoliderad bruttoskuld inom skuldankarets toleransintervall

Regeringen bedömer att det föreligger en avvikelse från överskottsmålet 2022, men att avvikelsen är motiverad av spridningen av covid-19 och av stabiliseringspolitiska skäl. Utskottet delar regeringens bedömning och anser att avvikelsen från målet är förenlig med det finanspolitiska ramverket. Om en avvikelse konstateras ska regeringen redogöra för varför avvikelsen uppstått och hur en återgång till målnivån ska ske.

Utskottet konstaterar att regeringens prognos visar på ett sparande över den målsatta nivån 2023. Prognosen bedöms emellertid som ovanligt osäker med anledning av den ökade ekonomiska och geopolitiska osäkerheten till följd av den ryska invasionen av Ukraina, men även till följd av pandemin.

Vidare konstaterar utskottet att den offentliga sektorns bruttoskuld ligger inom skuldankarets toleransintervall för åren 2021–2023 och att skuldkvoten minskar fr.o.m. 2021, vilket till stor del förklaras av att Riksbanken då inledde övergången till en egenfinansierad valutareserv.

Budgeteringsmarginalerna 2023 och 2024

Regeringens prognos för de takbegränsade utgifterna 2023 innebär att budgeteringsmarginalen blir negativ och att utgifterna överstiger det beslutade utgiftstaket med 7 miljarder kronor. Även för 2024 beräknas budgeteringsmarginalen bli mindre än regeringens riktlinje för hur stor budgeteringsmarginalen minst bör vara. Det innebär att utrymmet för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna 2024 är mycket begränsat.

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen, när det finns en risk för att ett beslutat utgiftstak kommer att överskridas, vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå nödvändiga åtgärder för riksdagen. Utskottet noterar att regeringen har valt att inte vidta eller föreslå några åtgärder i propositionen för att undvika att utgiftstaket överskrids och att regeringen motiverar detta med det osäkra läget i omvärlden. Enligt regeringen avser den att återkomma i budgetpropositionen för 2023 med förslag till utgiftsbegränsande åtgärder.

Bedömning av utgiftstakets nivå för 2025

Det är först i samband med behandlingen av höstens budgetproposition som utgiftstaket för 2025 ska beslutas. I enlighet med praxis redovisar dock regeringen sin bedömning av utgiftstakets nivå för 2025 redan i den ekonomiska vårpropositionen. Utskottet noterar att regeringens bedömning innebär att nivån utgör 27 procent av potentiell BNP, dvs. 1 procentenhet högre än för 2023 och 2024, och att budgeteringsmarginalen uppgår till 8,2

procent av de takbegränsade utgifterna. Utskottet konstaterar också att budgeteringsmarginalens storlek för 2025 överstiger den säkerhetsmarginal på 3 procent som enligt skrivelsen Ramverk för finanspolitiken bör gälla som riktlinje för budgeteringsmarginalens minsta storlek för det tredje tillkommande året (skr. 2017/18:207). Utskottet vill framhålla vikten av att budgeteringsmarginalen inte är så stor att utgiftstaket förlorar sin styrande verkan på utgiftsutvecklingen

Utskottet avser inte att föregripa den diskussion om utgiftstakets nivå som ska föras i höst men hade gärna sett att regeringen närmare redovisat vilka principer och överväganden som ligger bakom bedömningen av utgiftstakets nivå för 2025. Utskottet noterar också att Riksrevisionen i sin granskningsrapport om det finanspolitiska ramverket påtalar en brist på transparens när det gäller redovisning av utrymmet för utgiftsökningar och att regeringen delar den bedömningen och avser att sträva efter att utveckla beskrivningen av hur den ser på budgeteringsmarginalens storlek, vilket utskottet välkomnar.

Ett samlat prioriteringstillfälle och avisering av förslag

Utskottet har noterat att regeringen i april 2022 lämnade en proposition till riksdagen med lagförslag om skattelättnad för arbetsresor med ikraftträdande den 1 januari 2023 (prop. 2021/22:228). Enligt 2022 års ekonomiska vårproposition beräknas förslaget varaktigt öka de kommunala skatteintäkterna med 5,1 miljarder kronor. Regeringen anför att den enligt praxis avser att i budgetpropositionen för 2023 justera ned det generella statsbidraget till kommunsektorn med motsvarande belopp, för att förslaget ska bli neutralt för den offentliga sektorn.

Det kan inte uteslutas att det kan förekomma situationer där förslag med budgetpåverkan behöver lämnas vid sidan av budgetpropositionen, t.ex. vid omfattande och komplicerad lagstiftning. En sådan ordning är dock en avvikelse i förhållande till det önskvärda om ett samlat prioriteringstillfälle där regeringens och motionärernas budgetalternativ ställs mot varandra som helheter.

Därför vill utskottet liksom tidigare, t.ex. i betänkande 2021/22:FiU1, framhålla betydelsen av att regeringen lämnar lagförslag med budgetpåverkan så att syftet med rambeslutsprocessen och det samlade prioriteringstillfället värnas.

Utskottsinitiativets konsekvenser för statens budget

Under finansutskottets beredning av betänkande 2021/22:FiU21 har Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Liberalerna lagt fram ett förslag om ändringar i statens budget för 2022 och för kommande år i form av ett utskottsinitiativ. Ett flertal utskott har yttrat sig över initiativet.

Utskottet noterar att förslaget minskar anvisade medel på statens budget med ca 1,1 miljarder kronor 2022, i jämförelse med regeringens förslag. Försvarsmaktens beställningsbemyndigande utökas med ca 104 miljarder

kronor, i jämförelse med tidigare beslutat beställningsbemyndigande. Det innebär att försvaret under 2022 kan ingå ekonomiska åtagande om ytterligare 104 miljarder kronor, varav ca 32 miljarder kronor kommer att belasta anslagen under åren 2023–2028 och ca 72 miljarder kronor under åren 2023–2031. Om det fördelar sig jämnt över åren innebär det, allt annat lika, att anvisade medel kommer att öka med ca 13 miljarder kronor per år och att statens lånebehov och det finansiella sparandet förändras med motsvarande belopp.

I förslaget framhålls att målsättningen ska vara att försvarsanslagen ska uppgå till motsvarande 2 procent av BNP 2025. Det betyder att anvisade medel behöver öka med ytterligare ca 30 miljarder kronor åren 2023–2025. Om ökningen fördelar sig jämnt över åren innebär det att anvisade medel ökar med 10 miljarder kronor per år. Det utökade beställningsbemyndigandet och målsättningen om försvarsanslagen beräknas kunna öka anvisade medel, allt annat lika, med ca 23 miljarder kronor per år under perioden 2023–2025, vilket förändrar statens lånebehov och det finansiella sparandet med motsvarande belopp.

Förslagen innebär också att skatten för pensionärer sänks med 6 miljarder kronor 2023, i jämförelse med regeringens förslag.

Pris- och löneomräkning

När det gäller motionsyrkandet om en översyn av modellen för pris- och löneomräkning noterar utskottet att Riksrevisionen i februari 2022 lämnade granskningsrapporten Räkna med mindre – den årliga omräkningen av myndigheternas anslag (RiR 2022:2). Utskottet kommer under hösten 2022 att behandla regeringens svarsskrivelse på granskningsrapporten och vill avvakta skrivelsen innan eventuella åtgärder vidtas.

Tidigareläggning av översynen av det finanspolitiska ramverket

I två motioner från den allmänna motionstiden lämnas förslag om att tidigarelägga översynen av det finanspolitiska ramverket.

Enligt skrivelsen Ramverket för finanspolitiken ska ett beslutat överskottsmål gälla tills vidare, men bör ses över varannan mandatperiod, dvs. vart åttonde år (skr. 2017/18:207). Vidare framgår att ett eventuellt nytt överskottsmål bör träda i kraft första året efter ett ordinarie val, vilket skulle innebära 2027. För att ett eventuellt nytt överskottsmål ska kunna träda i kraft 2027 bör en utvärdering enligt utskottet inledas senast 2024 för att regeringen ska kunna avisera om detta i 2025 års ekonomiska vårproposition och därefter lämna förslag i budgetpropositionen för 2026 med ikraftträdande 2027.

Inriktningen på den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Rysslands invasion av Ukraina har lett till att det säkerhetspolitiska läget i Europa har försämrats drastiskt. Utskottet välkomnar regeringens åtgärder som innebär stöd till Ukraina, sanktioner mot Ryssland och att stärka Sverige. Sverige ska ta sin del av ansvaret för att ta emot människor på flykt och det svenska mottagandet ska ske genom en jämn fördelning över hela landet. Liksom regeringen väntar sig utskottet också att andra länder tar sitt ansvar och att den solidaritet som nu uppvisas i EU och Europa består.

I likhet med regeringen anser utskottet att Sveriges försvarsförmåga ska öka och att upprustningen av totalförsvaret ska genomföras i snabbare takt. Anslagen till det militära försvaret ska nå 2 procent av BNP så snart det är praktiskt möjligt, dvs. när det är möjligt att på ett effektivt sätt omsätta ökningarna i stärkt försvarsförmåga.

Utskottet stöder regeringens arbete med den långsiktiga kampen mot samhällsproblemen och för ett Sverige som är tryggt för alla. Politiken ska därför fortsätta att inriktas på att tränga tillbaka våld och kriminalitet och bryta segregationen, skapa jobb i hela landet genom att driva på klimatomställningen och stärka den demokratiska kontrollen över välfärden.

Tränga tillbaka våld och brottslighet och bryta segregationen

Utskottet delar regeringens uppfattning att våld och brottslighet hotar samhällsgemenskapen, undergräver tilliten mellan människor och urholkar framtidstron. Därför stöder utskottet regeringens åtgärdsprogram mot gängkriminalitet som bl.a. syftar till att ge myndigheterna rätt verktyg i brottsbekämpningen och skärpa påföljderna för brott. Liksom regeringen anser utskottet att antalet anställda inom polisen ska öka, med målet om 10 000 fler anställda till 2024. Informationsutbyte mellan banker och rättsvårdande myndigheter ska även förbättras.

Som regeringen framhåller göder arbetslivskriminalitet den organiserade brottsligheten och dränerar välfärden och trygghetssystemens resurser. Utskottet välkomnar regeringens ambition att fortsätta utveckla det myndighetsgemensamma arbete som initierades 2017, bl.a. genom att inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet. Utskottet vill liksom regeringen även att möjligheten till stärkt informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor ska utvärderas.

Utskottet noterar att läget på arbetsmarknaden tydligt har förbättrats och att sysselsättningsgraden nu är högre än innan pandemin bröt ut. Men för att minska segregationen och för att målet om jämlika uppväxt- och levnadsvillkor och goda livschanser ska uppnås måste fler komma i arbete. Utskottet delar därför regeringens bedömning om att politiken bör inriktas på att trycka tillbaka långtidsarbetslösheten, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar, bl.a. genom att införa en aktivitetsplikt för arbetslösa.

Skapa jobb genom att driva på klimatomställningen

Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Utskottet delar regeringens bedömning att klimatomställningen kommer att leda till tusentals nya arbetstillfällen och att Sveriges löntagare måste rustas med nya kunskaper och kompetenser. Utskottet välkomnar därför regeringens fortsatta satsningar på kompetensutveckling och omställning i yrkeslivet.

Värdefulla naturområden bör skyddas i god samarbetsanda med skogsägarna. Utskottet delar regeringens bedömning att inriktningen på politiken bör vara att säkra gröna investeringar och en hållbar finansmarknad, bl.a. genom statliga kreditgarantier för gröna investeringar och statliga gröna obligationer.

Vidare behövs ny forskning för att genomföra klimatomställningen. Utskottet delar regeringens bedömning att politiken ska inriktas på en fortsatt snabb utbyggnad av kostnadseffektiv, förnybar energi, baserat på den elektrifieringsstrategi som antogs i februari 2022. Elnätets överföringskapacitet ska öka betydligt och kommunernas incitament för att tillåta etablering av vindkraft ska stärkas. Utskottet stöder regeringens avsikt att bibehålla den höga omställningstakten i elektrifieringen av transportsektorn och planen på att genomföra den största järnvägssatsningen i modern tid.

Utskottet anser liksom regeringen att en ambassadör för klimat och säkerhet ska tillsättas.

Stärka den demokratiska kontrollen över välfärden och säkerställa trygga försäkringar och pensioner

Utskottet delar regeringens åsikt att en stark välfärd är avgörande för ett jämlikt Sverige som håller ihop. Betydelsen och behovet av en stark välfärd har framhävts av pandemin. Sverige ska ha vård, skola och omsorg av hög kvalitet i hela landet och de gemensamma skattepengarna ska gå till det de är avsedda för. Utskottet delar regeringens bedömning att fler behöver anställas inom välfärden och välkomnar regeringens arbete med att möjliggöra fler utbildningsplatser för bl.a. sjuksköterskor. Vidare stöder utskottet regeringens arbete med att stärka den demokratiska kontrollen över skolan, bl.a. genom en tydligare och mer likvärdig resursfördelning till huvudmän.

Politikens inriktning ska vara att fortsätta förstärka de allmänna socialförsäkringarna, och utskottet delar regeringens bedömning att avgiftsbetalningarna till pensionssystemet ska höjas. Vidare stöder utskottet regeringens arbete för att stärka den demokratiska kontrollen över välfärden, genom att bl.a. motverka felaktiga utbetalningar, skattebrott, bidragsbrott och arbetslivskriminalitet.

Krispolitikens fördelningspolitiska effekter, euron och bankunionen

När det gäller motionsyrkandet om att utreda krispolitikens fördelningspolitiska effekter välkomnar utskottet de studier som görs på området allteftersom data blir tillgänglig. Liksom regeringen anser utskottet att

politiken ska inriktas på att minska klyftorna och öka sammanhållningen i samhället och utskottet följer därför dessa frågor noga. Effekterna av krisåtgärderna ur ett inkomstfördelningsperspektiv utvärderas bl.a. i Coronakommissionens slutbetänkande, som överlämnades till regeringen den 25 februari 2022. Skatteverket har även analyserat krisåtgärdernas effekter på inkomstfördelningen i en studie som publicerades 2021. Utskottet konstaterar vidare att en fördjupad redogörelse över inkomstutvecklingen mellan 2019 och 2020 ges i propositionens fördelningspolitiska redogörelse (bilaga 2).

När det gäller frågan om att införa euron som valuta vill utskottet liksom tidigare framhålla att Sverige står utanför valutaunionen till dess att riksdagen beslutat annorlunda samt att det svenska folket vid en folkomröstning i september 2003 röstade nej till att införa euron som valuta. När det gäller frågan om att Sverige ska närma sig euroområdet konstaterar utskottet liksom tidigare att utredningen om ett eventuellt svenskt deltagande i den europeiska bankunionen överlämnade sitt betänkande till regeringen den 9 december 2019 (Sverige och bankunionen, SOU 2019:52). Utredningens uppdrag har varit att göra en genomgripande analys av innebörden av ett eventuellt svenskt deltagande i den europeiska bankunionen. Förslaget har varit ute på remiss och tiden för att lämna yttrande gick ut den 24 april 2020. I fråga om ett svenskt deltagande vill utskottet inte föregripa det beredningsarbete som pågår inom Regeringskansliet med utredningens förslag och remissinstansernas yttranden.

Tillkännagivande om sysselsättningseffekter

Riksdagen har tillkännagett för regeringen (bet. 2016/17:FiU20 punkt 3, rskr. 2016/17:349) att den bör redovisa sysselsättningseffekter av de reformer som föreslås och aviseras i budgetpropositionen. Regeringens bedömning är att det inte är ändamålsenligt att redovisa siffersatta effektberäkningar av enskilda reformer. Regeringen framhåller att åtgärder har vidtagits som innebär att den bedömda riktningen och storleksordningen på effekterna för enskilda reformer redovisas. Utskottet delar regeringens bedömning.

Finansutskottet tillstyrker propositionens riktlinjer

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet propositionens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. De alternativa förslag till riktlinjer som lämnats i följd motioner avstyrks. När det gäller motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2021/22 konstaterar utskottet att riksdagen tidigare avslagit liknande yrkanden. Utskottet konstaterar också att vissa frågor för närvarande bereds inom Regeringskansliet och att vissa frågor snart kommer att beredas av utskottet. Utskottet anser därför att de aktuella motionsyrkandena bör avstyrkas.

2 Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Bakgrund

Riksrevisionen publicerade i december 2021 granskningsrapporten Det finanspolitiska ramverket – regeringens tillämpning 2021. I rapporten granskas om regeringens föreslagna finanspolitik i de ekonomiska propositionerna under 2021 varit utformad och redovisats i enlighet med det finanspolitiska ramverket.

Den 13 april överlämnade regeringen sin skrivelse med anledning av granskningsrapporten till riksdagen (skr. 2021/22:141). I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen presenterar i sin rapport.

Inga följdmotioner har lämnats med anledning av skrivelsen.

Regeringens skrivelse

Utrymmet för utgiftsökningar

Riksrevisionen anser att det inte tydligt framgår av budgetpropositionen för 2022 att det råder ett obefintligt utrymme för varaktiga utgiftsökningar redan 2022, om de inte motsvaras av minskningar av andra utgifter. Denna brist på transparens bedöms som särskilt problematisk med hänsyn till att den parlamentariska situationen kan medföra förändringar i regeringens förslag till budget. Riksrevisionen rekommenderar därför att regeringen i de kommande ekonomiska propositionerna tydliggör utrymmet för utgiftsökningar under kommande år.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning och kommer att sträva efter att utveckla beskrivningen av budgeteringsmarginalen i de kommande ekonomiska propositionerna.

Planen för återgång till överskottsmålet

Riksrevisionen bedömer att det saknades en plan för övergång till överskottsmålet i 2021 års ekonomiska vårproposition och påtalar att regeringen presenterade en sådan plan först i budgetpropositionen för 2022. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att den presenterar en plan för återgång till överskottsmålet även i den ekonomiska vårpropositionen, om det finns en tydlig avvikelse från överskottsmålet.

Regeringen framhåller att Sverige befann sig i en lågkonjunktur t.o.m. 2022 och att det var viktigt att finanspolitiken kunde anpassas till det rådande konjunkturläget, varför det bedömdes som olämpligt att ange en plan för en återgång till överskottsmålet annat än på en övergripande nivå. Regeringen bedömer att avvikelser från överskottsmålet hanterats i linje med det finanspolitiska ramverket.

Redovisning av budgeteffekterna av finanspolitiska åtgärder

Riksrevisionen anser att budgetpropositionen för 2022 saknar en strukturerad redovisning av vilka åtgärder som är permanenta, vilka som är tillfälliga och i vilken takt krisstöden kommer att fasas ut. Riksrevisionen rekommenderar därför att regeringen förtydligar redovisningen av budgeteffekter för föreslagna och aviserade åtgärder så att omfattningen av tillfälliga respektive permanenta åtgärder framgår.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning av vikten av att budgeteffekterna av föreslagna och aviserade åtgärder redovisas på ett sätt som tydliggör omfattningen av tillfälliga respektive permanenta åtgärder, så att utomstående bedömare kan ta ställning till hur regeringens politik påverkar utvecklingen av de offentliga finanserna. Samtidigt framhåller regeringen att mycket av den information som efterfrågas av Riksrevisionen redovisats i de ekonomiska propositionerna.

Jämförelser mellan olika prognoser

Riksrevisionen anser att regeringens prognosjämförelser saknar tillräcklig analys för att ge en djupare förståelse till varför prognoserna i vissa fall skiljer sig åt mellan olika bedömare. Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att utveckla prognosjämförelserna så att de blir mer informativa.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer

Regeringen avser att fortsätta utveckla beskrivningen av utrymmet under utgiftstaket, redovisningen av budgeteffekter och redovisningen av prognosjämförelser i linje med Riksrevisionens rekommendationer. När det gäller planen för återgång till överskottsmålet delar regeringen inte Riksrevisionens bedömning och avser därför inte att vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar de åtgärder som regeringen avser att vidta med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer och välkomnar det arbetet. Utskottet har i sitt ställningstagande under avsnitt 1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken framhållit att det gärna hade sett att

regeringen närmare hade redovisat vilka principer och överväganden som ligger bakom bedömningen av utgiftstakets nivå för 2025. Utskottet anser därför att det inte finns anledning att göra något särskilt uttalande i frågan här utan hänvisar till vad utskottet anför under den punkten.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelse 2021/22:141 till handlingarna.

Reservationer

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (M)

av Elisabeth Svantesson (M), Edward Riedl (M), Jan Ericson (M) och Sofia Westergren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4727 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M),
bifaller delvis motionerna

2021/22:4714 av Jimmie Åkesson och Oscar Sjöstedt (båda SD),

2021/22:4716 av Ebba Busch m.fl. (KD) och

2021/22:4725 av Johan Pehrson m.fl. (L) samt

avslår proposition 2021/22:100 punkt 1 och motionerna

2021/22:465 av Ulla Andersson m.fl. (V),

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,

2021/22:3278 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9,

2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31,

2021/22:3686 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 4, 5 och 7,

2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 8,

2021/22:4071 av Karolina Skog m.fl. (MP),

2021/22:4200 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,

2021/22:4707 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2021/22:4720 av Annie Lööf m.fl. (C) och

2021/22:4723 av Per Bolund m.fl. (MP).

Ställningstagande

Sverige har allvarliga problem i form av utbredd kriminalitet, hög arbetslöshet, brister i välfärden, integrationsproblem och en svag ekonomisk utveckling. Efter snart åtta år med Socialdemokraterna vid makten har Sverige bland den högsta arbetslösheten i hela EU. Den höga arbetslösheten, och i synnerhet långtidsarbetslösheten, är ett av Sveriges största problem. Sverige behöver en politik för full sysselsättning. Därför bör politiken inriktas på att återupprätta arbetslinjen så att fler kan försörja sig själva genom att sänka skatterna för de som arbetar och genom att införa en bidragsreform med ett bidragstak som gör det mer lönsamt att arbeta. Extratjänsterna och de förstärkta nystartsjobben bör

fasas ut till förmån för en tillfällig jobbpremie. Politiken bör vidare inriktas på att öka möjligheterna till utbildning och praktik.

Rysslands invasion av Ukraina har skapat den allvarligaste säkerhetspolitiska krisen i Europa sedan andra världskrigets slut. Sveriges motståndskraft måste därför öka och försvaret måste stärkas. Politiken bör inriktas på att öka försvarsanslagen så att de uppgår till 2 procent av BNP till 2025 och på att underlätta försvarets upprustning, t.ex. genom regeländringar. Även den civila beredskapen och den inhemska livsmedelsförsörjningen måste stärkas.

Den rådande energipolitiken skapar risker för Sveriges konkurrenskraft, leder till höga elpriser och äventyrar jobb och tillväxt. En omläggning av energipolitiken är därför nödvändig för att säkra den fossilfria och stabila elproduktionen och det ökade behovet av el som behövs för att klara klimatomställningen. Vi menar att kärnkraften är det enda alternativet för att tillföra planerbar fossilfri elproduktion i stor skala, varför politiken bör inriktas på att värna och bygga ut kärnkraften. Dagens mål om 100 procent förnybar energi 2040 bör ersättas med ett mål om fossilfri energi. Vidare bör förbudet mot att bygga reaktorer på andra platser än vid befintliga kärnkraftverk avskaffas samtidigt som betydande investeringar i det svenska elnätet bör genomföras.

Kriminaliteten har snabbt utvecklats till det mest trängande samhällsproblemet. Att vända trenden och skapa ett tryggt samhälle bör vara en överordnad prioritering under nästa mandatperiod. Vi vill därför se att politiken inriktas på att stärka hela rättsväsendet, på att införa hårdare straff och på att öka antalet poliser betydligt.

Att vända utvecklingen och få bort parallella samhällsstrukturer i belastade områden är den kommande tidens allra största uppgifter. Integrationspolitiken behöver därför en ny inriktning som ställer krav och som har höga förväntningar. Sveriges asyltagstiftning måste anpassas efter den rättsliga miniminivån enligt EU-rätten. Det ska inte gå att leva i Sverige utan tillstånd, och fler utvisningar och avvísningar ska verkställas och arbetet mot illegal invandring och personer som befinner sig i Sverige illegalt ska prioriteras. Vidare bör politiken inriktas på att begränsa arbetskraftsinvandringen med regelskärpningar, t.ex. genom höjda lönekrav.

Hushållens ekonomi, både barnfamiljers och pensionärs ekonomi, behöver stärkas och politiken bör därför inriktas på att förbättra människors privatekonomi; bl.a. bör pensionerna stärkas, skatten för pensionärer sänkas liksom skatten på framför allt låga och medelstora inkomster. Insatser som minskar kostnaderna för att transportera sig med bil bör också prioriteras; bl.a. bör reduktionsplikten ses över. Laddinfrastrukturen behöver också fortsätta att byggas ut för att underlätta elektrifieringen av fordonsflottan.

Vidare bör politiken inriktas på att förbättra villkoren för företagande, bl.a. genom att minska företagets regelbörda. Även offentliga investeringar i infrastruktur, utbildning och forskning bör prioriteras och öka. Politiken bör också inriktas på att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt så att det blir enklare att flytta till jobb och rekrytera personal.

Sverige ska ha en välfärd som går att lita på. Fler i arbete och en högre tillväxt är avgörande för att Sverige ska kunna möta behoven inom välfärdssektorn kommande år. Vidare ska Sverige ha en hälso- och sjukvård som är tillgänglig och en skola som är i världsklass. Politiken bör därför inriktas på att korta vårdköerna, på att vidareutveckla kömiljarden och vårdgarantin samt på att staten tar ett större ansvar för att skolorna ska nå sina mål.

Sveriges trygghet och säkerhet bör ha en central ställning i budgetpolitiken under nästa mandatperiod. Behoven i rättsväsendet och försvaret samt finansiering av politiska reformer för att slå tillbaka hoten mot det svenska samhället behöver tillgodoses i större utsträckning än nu. Samtidigt bör finanspolitiken inriktas mot att på ett betydande sätt stärka vården, skolan och andra delar av välfärden. Politiken ska också inriktas på åtgärder för att effektivisera användningen av offentliga medel.

Finanspolitiken bör inte vara expansiv under kommande år. I stället bör den inriktas på att motverka kostnadsökningar i form av bl.a. höga bränslepriser. Det samlade skattetrycket bör inte tillåtas öka och stora bidragsökningar bör inte heller genomföras.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (SD)

av Dennis Dioukarev (SD), Charlotte Quensel (SD) och David Perez (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4714 av Jimmie Åkesson och Oscar Sjöstedt (båda SD),
bifaller delvis motionerna

2021/22:4716 av Ebba Busch m.fl. (KD),

2021/22:4725 av Johan Pehrson m.fl. (L) och

2021/22:4727 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) samt
avslår proposition 2021/22:100 punkt 1 och motionerna

2021/22:465 av Ulla Andersson m.fl. (V),

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,

2021/22:3278 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9,

2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31,

2021/22:3686 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 4, 5 och 7,

2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 8,

2021/22:4071 av Karolina Skog m.fl. (MP),

2021/22:4200 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,
2021/22:4707 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),
2021/22:4720 av Annie Lööf m.fl. (C) och
2021/22:4723 av Per Bolund m.fl. (MP).

Ställningstagande

Sverige står inför akuta problem och det behövs stora omläggningar av politiken under kommande år, där den viktigaste uppgiften är att återupprätta tryggheten och säkerheten i Sverige.

De yttre hoten mot Sverige har blivit tydligare efter Rysslands invasion av Ukraina, samtidigt som den ökande inhemska kriminaliteten som sliter sönder Sverige har eskalerat till en kritisk nivå. Sveriges trygghet och säkerhet bör därför ges en överordnad ställning i budgetpolitiken framöver genom att behoven i rättsväsendet och försvaret, samt finansiering av politiska reformer för att slå tillbaka hoten mot samhället, tillgodoses före andra utgifter. En övervägande andel av reformutrymmet under kommande år bör inriktas på att tillgodose resursbehoven i försvaret, rättsväsendet och den civila beredskapen. Samtidigt får inte åtgärder för att tränga tillbaka det som hotar det svenska samhället begränsas av reformutrymme.

Vi anser att Sveriges motståndskraft måste öka och försvaret stärkas. Inriktningen på politiken bör därför vara att öka försvarsanslagen så att de uppgår till 2 procent av BNP till 2025 och på att underlätta försvarets upprustning, t.ex. genom regeländringar. Även den civila beredskapen och den inhemska livsmedelsförsörjningen måste stärkas.

Vidare anser vi att transporter har blivit för dyra och att politiken därför bör inriktas på att sänka skatten på bensin och diesel för jord- och skogsbruk, på att permanenta tidigare tillfälliga skattesänkningar och på att sänka reduktionsplikten. 2030-målet om att transportsektorn ska vara fossilfri 2030 driver samhället mot fel satsningar, varför målet bör överges till förmån för investeringar i sektorer som är mer effektiva.

Den rådande energipolitiken skapar risker för Sveriges konkurrenskraft, leder till höga elpriser och äventyrar jobb och tillväxt. En omläggning av energipolitiken är nödvändig för att säkra den fossilfria och stabila elproduktionen och det ökade behovet av el som behövs för att klara klimatomställningen. Vi menar att kärnkraften är det enda alternativet för att tillföra planerbar fossilfri elproduktion i stor skala, varför politiken bör inriktas på att värna och bygga ut kärnkraften. Dagens mål om 100 procent förnybar energi 2040 bör ersättas med ett mål om fossilfri energi och dagens förbud mot att bygga reaktorer på andra platser än vid befintliga kärnkraftverk bör avskaffas samtidigt som betydande investeringar i det svenska elnätet prioriteras.

Den gradvisa övergången till väderberoende elproduktion har varit problematisk för den svenska elmarknaden och vinterns prischock, som var orsakad av vädret, fick orimliga konsekvenser för hushåll och företag.

Politiken bör därför inriktas på att sänka skatten på el med 25 procent för att underlätta för elkonsumenterna.

Pensionssystemet har varit både eftersatt och underfinansierat under en längre tid, varför politiken bör inriktas på att stärka systemet, bl.a. genom att öka skillnaden i pension för den som har arbetet och den som inte har det och genom att öka avsättningarna till pensionssystemet.

Kriminaliteten har snabbt utvecklats till det mest trängande samhällsproblemet. Att vända trenden och återbygga ett tryggt samhälle bör vara en överordnad prioritering under nästa mandatperiod. Kriminalpolitiken bör därför läggas om bl.a. genom att utöka resurserna till hela rättsväsendet och genom att införa nya rättsliga verktyg och påföljder som t.ex. längre fängelsestraff, avskaffad ungdomsrabatt och sänkt straffmyndighetsålder. Politiken bör också inriktas på att stärka polisen genom mer resurser och mer kraftfulla verktyg. För att behålla erfarna poliser och attrahera fler nya poliser bör polislönerna höjas och polisutbildningen finansieras av staten.

Att vända utvecklingen och få bort parallella samhällsstrukturer i belastade områden är en av den kommande tidens allra största uppgifter. Integrationspolitiken behöver därför en ny inriktning som ställer krav och som har höga förväntningar. Sveriges asylstiftning måste anpassas efter den rättsliga miniminivån enligt EU-rätten. Det ska inte gå att leva i Sverige utan tillstånd, och fler utvisningar och avvísningar ska verkställas och arbetet mot illegal invandring och personer som befinner sig i Sverige illegalt ska prioriteras. Vidare bör politiken inriktas på att begränsa arbetskraftsinvandringen med regelskärpningar, t.ex. genom höjda lönekrav.

För att finansiera reformer bör politiken inriktas på att minska biståndet till 0,7 procent av BNI och på att strama åt kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder och klimatåtgärder. Politiken bör också inriktas på att minska transfereringarna till EU, förhindra exploatering av den svenska välfärden och på att tillgången till bidrag och välfärd i högre utsträckning villkoras med medborgarskap.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31,

2021/22:3686 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:4720 av Annie Lööf m.fl. (C) och

avslår proposition 2021/22:100 punkt 1 och motionerna
2021/22:465 av Ulla Andersson m.fl. (V),
2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,
2021/22:3278 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9,
2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 4, 5 och 7,
2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 8,
2021/22:4071 av Karolina Skog m.fl. (MP),
2021/22:4200 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,
2021/22:4707 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),
2021/22:4714 av Jimmie Åkesson och Oscar Sjöstedt (båda SD),
2021/22:4716 av Ebba Busch m.fl. (KD),
2021/22:4723 av Per Bolund m.fl. (MP),
2021/22:4725 av Johan Pehrson m.fl. (L) och
2021/22:4727 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M).

Ställningstagande

Rysslands fruktansvärda invasion av Ukraina präglar den svenska ekonomins utsikter våren 2022. Återhämtningen efter pandemin möter nya utmaningar i form av ökande priser på energi och andra insatsvaror, med stigande inflation och räntor som följd. Det ökar riskerna för allvarliga obalanser. Det behövs därför en stabil ekonomisk politik som lägger grunden för ett starkt och uthålligt Sverige. Det kräver prioriteringar, att våga prioritera det som är allra viktigast – vård, skola, omsorg, livsmedelsförsörjning, försvar, klimat och trygghet samt ytterligare insatser för att gynna en grön tillväxt i hela landet.

Sverige kan och måste klara klimatomställningen och ska fortsätta att vara ett globalt föredöme och ytterligare växla upp arbetet för att sänka utsläppen. Klimat- och energipolitiken måste gå in i en ny fas där omställningen påskyndas för att understödja Europas oberoende av Ryssland och rysk energi. Politiken ska inriktas på att fördubbla elproduktionen till 2030. Det är möjligt genom att öka produktionen av alla fossilfria energislag som sol, vind, vatten, biodrivmedel, biokraft och kärnkraft, genom att upprusta elsystemet genom förenklad energiproduktion och effektivisering samt genom att undanröja politiska hinder genom energisamtal.

Det svenska jordbruket måste ges möjlighet att klara dagens kostnadskris för att trygga Sveriges självförsörjning av livsmedel, och villkoren för att bo och verka på landsbygden måste förbättras. Det ska vara möjligt att bo, arbeta och driva företag i hela landet. Vården måste vara nära och trygg. Kommuner och regioner ska ges rättvisa villkor att erbjuda sina invånare en god välfärd, och särskilda satsningar ska göras på vård på landsbygden. Dessutom måste förutsättningarna för att komma i arbete vara starka i hela landet. Det kräver ett gott företagsklimat. De gröna näringarna är en grundpelare i landsbygdsföretagandet. För att hela landet ska kunna utvecklas samt för Sveriges krisberedskap behöver politiken inriktas på att genom ytterligare insatser stärka deras konkurrenskraft. Omställningen av jordbruket måste ges ny fart.

Jobbpolitiken och företagspolitiken måste förstärka återhämtningen efter de senaste årens kriser som satt djupa spår i svensk ekonomi och arbetsmarknad. Arbetslösheten måste minska och integrationen stärkas. Politiken måste inriktas på att göra det billigare att anställa och att öka incitamenten för att ta ett arbete. Politiken måste också inriktas på att få fler, särskilt kvinnor, att bli företagare. Det ska också göras särskilda satsningar på att hjälpa fler utrikes födda kvinnor att starta företag.

Sverige ska vara ett tryggt land. Det kräver en välfungerande och närvarande välfärd, med god vård och omsorg. Vården, omsorgen och de sociala tjänsterna ska hålla hög kvalitet och vara tillgängliga för alla i hela landet. Den svenska sjukvården måste ges förutsättningar att minska överbeläggningarna och satsa på personalens arbetsvillkor. Även arbetet mot prostitution och människohandel ska stärkas.

Trygghet förutsätter också ett starkt skydd mot såväl inhemska som yttre hot. Rättsväsendet ska ges ytterligare förutsättningar att möta utmaningarna. Rättsväsendet ska vara starkt och polisen närvarande och synlig för människor i hela landet. Försvarsanslagen ska också förstärkas och senast 2025, eller så snabbt som det är praktiskt möjligt, uppgå till 2 procent av BNP. Sverige ska även öka möjligheterna att försvara kvinnors rättssäkerhet i krig.

Vidare ska pensionssystemet leverera trygga och tillräckliga pensioner. Förbättringar av pensionssystemet kan och bör genomföras inom ramen för Pensionsgruppen.

När det gäller den bedömda nivån på utgiftstaket 2025 är 1 644 miljarder kronor en lämplig nivå. Det innebär att takets nivå, som andel av potentiell BNP, faller något jämfört med tidigare beslutade utgiftstak samtidigt som tillräckligt utrymme finns för prioriterade och nödvändiga satsningar på utgiftssidan.

Slutligen har pandemin tydligt visat på behovet av en stark statlig ekonomi med ordning och reda i finanserna. För att säkra de statliga finanserna inför framtida kriser behöver det finanspolitiska ramverket värnas och stärkas och budgetprocessen behöver stramas upp. Det måste göras i bred parlamentarisk enighet. Det behövs en gemensam bild av vad som är rimliga begränsningar och spärrar i budgetarbetet.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:465 av Ulla Andersson m.fl. (V),
2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,
2021/22:3278 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9 och
2021/22:4707 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),
bifaller delvis motion
2021/22:4071 av Karolina Skog m.fl. (MP) och
avslår proposition 2021/22:100 punkt 1 och motionerna
2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31,
2021/22:3686 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,
2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 4, 5 och 7,
2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 8,
2021/22:4200 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,
2021/22:4714 av Jimmie Åkesson och Oscar Sjöstedt (båda SD),
2021/22:4716 av Ebba Busch m.fl. (KD),
2021/22:4720 av Annie Lööf m.fl. (C),
2021/22:4723 av Per Bolund m.fl. (MP),
2021/22:4725 av Johan Pehrson m.fl. (L) och
2021/22:4727 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M).

Ställningstagande

De senaste årens många prövningar har visat behovet av ett starkt samhälle för att klara svåra utmaningar. Det välfärdssamhälle som tidigare generationer har byggt ska värnas.

Rysslands invasion av Ukraina orsakar ett enormt mänskligt lidande. Grova övergrepp har begåtts, miljontals människor har tvingats på flykt och städer har ödelagts. Kriget bidrar också till stor osäkerhet i den globala ekonomin, med inbyggda risker för redan utsatta länder. Kriget får även återverkningar i Sverige. En tydlig effekt är den snabba ökningen av energi-, drivmedels- och livsmedelspriser. De svenska hushållens ekonomi ska värnas genom att hushållen skyddas mot prischocker på energi, bensin och diesel.

Politiken bör inriktas på att skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt, på att öka jämlikheten och på att nå full sysselsättning. Skatter ska utgöra en stabil finansiering av offentliga investeringar, utbildning och en aktiv arbetsmarknads- och näringspolitik.

Den svenska arbetsmarknaden har utvecklats förhållandevis starkt under det senaste året. Den fortsatt höga arbetslösheten är dock ett stort problem. Särskilt allvarligt är det att långtidsarbetslösheten biter sig fast på höga nivåer. Även om antalet som är arbetslösa längre än ett år har sjunkit något de senaste månaderna ligger långtidsarbetslösheten kvar på historiskt höga nivåer. Den ökade långtidsarbetslösheten innebär dock inte att det saknas kvalificerad arbetskraft bland de arbetslösa. Här kan en kraftfull ekonomisk politik göra stor skillnad. Politiken bör därför inriktas på stora offentliga investeringar kombinerat med robusta trygghetssystem för individer som inte kan eller får arbeta.

Välfärdssektorn har under lång tid varit underfinansierad. Antalet anställda inom välfärden har minskat i relation till befolkningsutvecklingen sedan 2016 och fallet har varit särskilt starkt sedan 2019. Samhället behöver förnya sitt åtagande att säkerställa en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor för de som söker sig till förskolan, sjukvården, skolan och äldreomsorgen och för de som redan arbetar där. Det är en självklarhet att resurserna som är avsatta för att finansiera den gemensamma välfärden ska gå till människor som behöver stöd och hjälp och inte till kommersiella bolag som etablerat sig i sektorn. Det bör vara den ekonomiska politikens utgångspunkt.

Den ekonomiska politiken bör vidare styras av konkreta mål om ökad sysselsättning, investeringar och klimatomställning, där offentligfinansiella mål och inflationsmål blir verktyg för att uppnå de reala målen.

Världen befinner sig i ett klimatnödläge. Det står bortom allt tvivel att mer behöver göras såväl globalt som nationellt och lokalt. När samhället ställer om ska det ske på ett socialt hållbart sätt. Priser, subventioner och skatter är viktiga verktyg i klimatomställningen, men samhället behöver framför allt bygga hållbara alternativ till dagens klimatskadliga verksamheter. Politiken bör inriktas på att genomföra ett omfattande investeringspaket för klimatet. Investeringar på 700 miljarder kronor under de kommande tio åren bör genomföras för att accelerera klimatomställningen. Vidare bör politiken inriktas på en omfattande utbyggnad av tåginfrastrukturen, på investeringar i ett robust elnät och på en upprustning av miljonprogrammen med energieffektiviseringar och bättre boendemiljöer.

Därutöver bör översynen av det finanspolitiska ramverket tidigareläggas och klimatperspektivet bör inkluderas i riskanalysen av de offentliga finansernas hållbarhet.

Det är nödvändigt att höja pensionerna för de pensionärer som har det sämst ställt. Enligt Pensionsmyndigheten uppgår kompensationsgraden från den inkomstgrundade pensionen till 50 procent för 2020 – målet var att den allmänna pensionen skulle uppgå till 60 procent. Nära hälften av landets kvinnliga pensionärer har så låg inkomstgrundad pension att de har rätt till garantipension. Politiken bör därför inriktas på att höja inkomstpensionerna.

Socialförsäkringarna är en central pelare i den positiva arbetslinje som Vänsterpartiet förespråkar, varför politiken bör inriktas på att avskaffa karensavdraget.

De ekonomiska klyftorna är stora i hela västvärlden, inte minst i Sverige. Under pandemin har dessa klyftor vuxit ytterligare, bl.a. som ett resultat av den förda krispolitiken. Mot denna bakgrund bör en parlamentarisk utredning tillsättas för att dels klarlägga krispolitikens fördelningspolitiska effekter, dels analysera vilka lärdomar för framtiden som man kan dra av den förda politiken.

Dagens modell för pris- och löneomräkning har stora brister, särskilt när det gäller löneomräkningen. Olika verksamheter har mycket olika förutsättningar för att klara av en årlig effektivisering, varför det uppstår ett ständigt och svårhanterligt sparbeting. Därför bör en översyn göras av

modellen för pris- och löneomräkning och åtgärder vidtas för att komma till rätta med dagens brister.

5. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (KD)

av Jakob Forssmed (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4200 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 och

2021/22:4716 av Ebba Busch m.fl. (KD),

bifaller delvis motionerna

2021/22:4714 av Jimmie Åkesson och Oscar Sjöstedt (båda SD),

2021/22:4725 av Johan Pehrson m.fl. (L) och

2021/22:4727 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) samt

avslår proposition 2021/22:100 punkt 1 och motionerna

2021/22:465 av Ulla Andersson m.fl. (V),

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,

2021/22:3278 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9,

2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31,

2021/22:3686 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 4, 5 och 7,

2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 8,

2021/22:4071 av Karolina Skog m.fl. (MP),

2021/22:4707 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2021/22:4720 av Annie Lööf m.fl. (C) och

2021/22:4723 av Per Bolund m.fl. (MP).

Ställningstagande

Rysslands krig i Ukraina och effekterna av pandemin har förstärkt och tydliggjort strukturella problem i Sverige. Detta har blivit tydligt inom bl.a. sjukvården men även i den höga långtidsarbetslösheten och de höga prisnivåerna på exempelvis drivmedel och el. För att befolkningen ska få tillgång till en god, effektiv och jämlik vård behöver en omfattande sjukvårdsreform genomföras. Staten bör ta över ansvaret för och finansieringen av den hälso- och sjukvård som i dag hanteras av regionerna. Politiken bör inriktas på att bl.a. öka antalet vårdplatser, bättre utnyttja tillgänglig vårdkapacitet i landet och bygga ut antal tjänster inom primärvården.

Rysslands invasion av Ukraina har skapat den allvarligaste säkerhetspolitiska krisen i Europa sedan andra världskrigets slut. Sveriges motståndskraft måste därför öka och försvaret måste stärkas. Politiken bör inriktas på att öka försvarsanslagen så att de uppgår till 2 procent av BNP till 2025 och på att underlätta försvarets upprustning, t.ex. genom regeländringar. Även den civila beredskapen och den inhemska livsmedelsförsörjningen måste stärkas.

Den rådande energipolitiken skapar risker för Sveriges konkurrenskraft, leder till höga elpriser och äventyrar jobb och tillväxt. En omläggning av energipolitiken är därför nödvändig för att säkra den fossilfria och stabila elproduktionen och det ökade behovet av el som behövs för att klara klimatomställningen. Jag menar att kärnkraften är det enda alternativet för att tillföra planerbar fossilfri elproduktion i stor skala, varför politiken bör inriktas på att värna och bygga ut kärnkraften. Dagens mål om 100 procent förnybar energi 2040 bör ersättas med ett mål om fossilfri energi. Vidare bör förbudet mot att bygga reaktorer på andra platser än vid befintliga kärnkraftverk avskaffas samtidigt som betydande investeringar i det svenska elnätet bör genomföras.

Kriminaliteten har snabbt utvecklats till det mest påträngande samhällsproblemet. Att vända trenden och skapa ett tryggt samhälle måste vara en överordnad prioritering under nästa mandatperiod. Politiken bör inriktas på att stärka rättsväsendet. Betydande skärpningar av strafflagstiftningen är helt nödvändiga för att hålla gängkriminella borta från gator och torg. Hela rättskedjan måste prioriteras. Politiken ska inriktas på fortsatta satsningar för att öka antalet poliser betydligt.

Den ekonomiska politiken ska vara ansvarsfull och inriktas på att bygga upp motståndskraft mot kriser och leda till att fler kommer i arbete. Det samlade skattetrycket för de svenska hushållen bör inte tillåtas öka. Samtidigt behöver finanspolitiken inriktas mot att på ett betydande sätt stärka vården, skolan och andra delar av välfärden. Politiken bör också inriktas på åtgärder för att effektivisera användningen av offentliga medel.

Pensionssystemet behöver reformeras och skatten för pensionärerna bör sänkas ytterligare under nästa mandatperiod.

Vidare måste politiken inriktas på att förbättra villkoren för företagande och förbättrade förutsättningarna för en ökad tillväxt, bl.a. genom att minska företagens regelbörda. Även offentliga investeringar i infrastruktur, utbildning och forskning ska prioriteras och öka. Politiken ska också inriktas på att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt så att det blir enklare att flytta till jobb och rekrytera personal.

Den höga arbetslösheten, och i synnerhet långtidsarbetslösheten, är ett av Sveriges största problem. Lägre skatt på låga inkomster är en central del för att fler ska få egen lön och en arbetsgemenskap. Därför bör vissa grupper, bl.a. nyanlända och personer som kommer från långvarig arbetslöshet, under en period få ett dubbelt jobbskatteavdrag. För att öka incitamenten till ett längre arbetsliv bör även unga som tar en tidig akademisk examen och personer över 65 år få en lägre skatt.

En ny bidragsreform behövs för att bryta det utanförskap som nu förstärks och som gör att alltför många inte kan försörja sig. En obligatorisk arbetslöshetsförsäkring bör införas och ersättningsnivåerna i försäkringen bör återställas till de nivåer som gällde före coronapandemin.

De höga elpriserna och drivmedelspriserna drabbar landsbygden särskilt. En stötdämpare för energiskatten på el behöver därför införas så att effekten av tillfälliga pristoppar dämpas. Fler insatser behöver prioriteras framöver för att reducera kostnaderna för biltransporter; bl.a. behöver reduktionsplikten ses över. Laddinfrastrukturen behöver även byggas ut.

Ytterligare medel behöver tillföras vägnätet för att stoppa underhållsskuldens ökning och Ostlänkbanan bör prioriteras genom att mer medel tillförs inom infrastrukturen.

Det är positivt att regeringen har börjat redovisa utvecklingen enligt ett ramverk för välbefinnande, som inkluderar ekonomiska, miljömässiga och sociala indikatorer. Dock har regeringen i sin redovisning i för liten utsträckning betonat uppföljning av människors subjektiva livskvalitet. Redovisningen måste därför kompletteras med fler mått och indikatorer på hur relationerna i samhället utvecklas, genom att t.ex. följa självupplevd ensamhet och den självskattade kvaliteten i nära relationer.

6. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (L)

av Mats Persson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 4, 5 och 7 samt

2021/22:4725 av Johan Pehrson m.fl. (L),

bifaller delvis motionerna

2021/22:4714 av Jimmie Åkesson och Oscar Sjöstedt (båda SD),

2021/22:4716 av Ebba Busch m.fl. (KD) och

2021/22:4727 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) samt avslår proposition 2021/22:100 punkt 1 och motionerna

2021/22:465 av Ulla Andersson m.fl. (V),

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,

2021/22:3278 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9,

2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31,

2021/22:3686 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 8,

2021/22:4071 av Karolina Skog m.fl. (MP),
2021/22:4200 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,
2021/22:4707 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),
2021/22:4720 av Annie Lööf m.fl. (C) och
2021/22:4723 av Per Bolund m.fl. (MP).

Ställningstagande

I ett läge där bl.a. utanförskapet växer och skolan misslyckas leder regeringens politiska prioriteringar fel. Det krävs därför en ny start för Sverige. Politiken behöver inriktas på att återställa svensk skola till världens främsta kunskapsskola. Det behövs bl.a. mer resurser till läroböcker, extra undervisningstid, speciella undervisningsgrupper för elever med särskilda behov och satsningar på spetsutbildningar. Staten bör ta över ansvaret för skolan och inte minst det fulla ansvaret för skolväsendets finansiering. Skolan har även en central roll för integrationen. För att göra det attraktivt att arbeta på skolor i utsatta områden behövs ett reformpaket mot pedagogisk segregation som innebär högre löner, en bättre arbetsmiljö och en lägre arbetsbelastning.

Den ekonomiska politiken ska vara ansvarsfull och inriktas på att bygga upp motståndskraft mot kriser och leda till att fler kommer i arbete. Det samlade skattetrycket för de svenska hushållen bör inte tillåtas öka. Samtidigt måste finanspolitiken inriktas mot att på ett betydande sätt stärka vården, skolan och andra delar av välfärden. Politiken bör också inriktas på åtgärder för att effektivisera användningen av offentliga medel.

Pensionssystemet behöver reformeras och skatten för pensionärerna sänkas ytterligare under nästa mandatperiod; bl.a. bör en gas i pensionssystemet införas.

Rysslands invasion av Ukraina har skapat den allvarligaste säkerhetspolitiska krisen i Europa sedan andra världskrigets slut. Sveriges motståndskraft måste därför öka och försvaret måste stärkas. Politiken bör inriktas på att öka försvarsanslagen så att de uppgår till 2 procent av BNP till 2025 och på att underlätta försvarets upprustning, t.ex. genom regeländringar. Även den civila beredskapen och den inhemska livsmedelsförsörjningen måste stärkas.

Den rådande energipolitiken skapar risker för Sveriges konkurrenskraft, leder till höga elpriser och äventyrar jobb och tillväxt. En omläggning av energipolitiken är därför nödvändig för att säkra den fossilfria och stabila elproduktionen och det ökade behovet av el som behövs för att klara klimatomställningen. Jag menar att kärnkraften är det enda alternativet för att tillföra planerbar fossilfri elproduktion i stor skala, varför politiken bör inriktas på att värna och bygga ut kärnkraften. Dagens mål om 100 procent förnybar energi 2040 bör ersättas med ett mål om fossilfri energi. Vidare bör förbudet mot att bygga reaktorer på andra platser än vid befintliga kärnkraftverk avskaffas samtidigt som betydande investeringar i det svenska elnätet bör genomföras.

För att öka tryggheten och pressa tillbaka våld och kriminalitet behöver rättsväsendet stärkas, bl.a. genom skärpt strafflagstiftning och ökade resurser. Dagens s.k. mängdrabatt måste även avskaffas. Samtidigt som polisen ska stärkas med fler nya verktyg, fler kollegor och högre löner behöver samhället arbeta förebyggande. En viktig förebyggande åtgärd är en bra skola. Socialtjänsten behöver även få en starkare rätt att sätta in obligatoriska åtgärder. Insatserna mot mäns våld mot kvinnor bör stärkas.

Det behövs ett omfattande integrationsprogram med målet att Sverige inte ska ha några utsatta områden 2030. Som en del i detta arbete bör en nationell fond inrättas för att stödja arbetet med att lyfta utsatta områden genom långsiktiga investeringar och en ny typ av boendeform, s.k. behovsbostäder bör införas. Det svenska språkets ställning i förskolan behöver stärkas och den allmänna förskolan göras obligatorisk från fem års ålder.

För att bryta utanförskapet behöver en stor bidragsreform genomföras, och en riktad skattesänkning bör införas för individer som lämnar försörjningsstöd för arbete.

Vidare bör politiken inriktas på att förbättra villkoren för företagande, bl.a. genom att minska företagets regelbörda. Politiken behöver också inriktas på att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt så att det blir enklare att flytta till jobb och rekrytera personal.

Klimatet är vår generations ödesfråga. Takten i elektrifieringen av transportsektorn behöver höjas och produktionen av biogas måste stödjas i ett initialt skede. Vidare behöver även ambitionsnivån för lagring av koldioxidutsläpp höjas.

Fler insatser behöver prioriteras framöver för att reducera kostnaderna för biltransporter; bl.a. behöver reduktionsplikten ses över. Laddinfrastrukturen behöver även byggas ut.

Sverige behöver en sammanhållen nationell strategi för hälsa. Strategin bör bl.a. inkludera att alla får en fast husläkare i primärvården, ett ökat antal vårdplatser och en stärkt kvalitetstillsyn inom den personliga assistansen.

Euron är ett både politiskt och ekonomiskt projekt som underlättar för gränsöverskridande handel och ekonomisk integration. Därför behöver en framtida ekonomisk stabilitet skapas med energiavtal som skrivs i euro och ett ökat skydd mot framtida ekonomiska kriser samt att Sverige går med i bankunionen. Sverige och svensk handel förlorar på att stå utanför eurosamarbetet, varför Sverige måste införa euron som valuta. Regeringen bör verka för att Sverige bl.a. ska vara en del av EU:s kärna.

7. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (MP)

av Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 8,

2021/22:4071 av Karolina Skog m.fl. (MP) och

2021/22:4723 av Per Bolund m.fl. (MP),

bifaller delvis motion

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11 och

avslår proposition 2021/22:100 punkt 1 och motionerna

2021/22:465 av Ulla Andersson m.fl. (V),

2021/22:3278 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9,

2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31,

2021/22:3686 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 4, 5 och 7,

2021/22:4200 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,

2021/22:4707 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2021/22:4714 av Jimmie Åkesson och Oscar Sjöstedt (båda SD),

2021/22:4716 av Ebba Busch m.fl. (KD),

2021/22:4720 av Annie Lööf m.fl. (C),

2021/22:4725 av Johan Pehrson m.fl. (L) och

2021/22:4727 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M).

Ställningstagande

Vi lever i en orolig tid. Efter år av coronapandemi som orsakat sjukdom, död och ekonomisk kris i världen kom Putins invasionskrig i Ukraina. Detta och pandemins fortsatta framfart gör att omvärldsläget och dess påverkan på ekonomin är fortsatt stor och framtiden mycket osäker. Den ekonomiska politiken behöver därför inriktas på att bekämpa klimathotet, på satsningar på en grön industriell revolution, på investeringar i människor och på ett utökat bistånd.

Vi befinner oss i ett klimatnödläge. Då krävs en kraftfull klimatpolitik för att Sverige och världen ska klara den omställning som är helt nödvändig. Sverige är ett av de länder som har störst utsläpp av växthusgaser per person och år. Negativa effekter av klimatförändringar och förlust av biologisk mångfald är två parallella kriser som är starkt sammankopplade, och som har en tydlig koppling till mänsklig aktivitet. Vi anser att Sverige bör skärpa

klimatmålen för att nå nettonollutsläpp 2023. De riktigt stora utsläppsminskningarna, som uppnår Parisavtalets mål, ligger ännu framför oss. Att uppnå detta kommer att kräva enorma strategiska investeringar på områden som utbyggnad av förnybar energi, hållbara transporter och energieffektivisering av industrin och bostäder i stor skala. Den ekonomiska politiken måste därför ta ett helhetsgrepp om klimatomställningen. Politiken bör därför inriktas på att satsa 100 miljarder kronor per år i tio år på en investeringsbudget för omställningen.

För att vi ska kunna bekämpa klimatförändringarna behöver politiken också inriktas på att öka resurserna till välfärden, som länge varit underfinansierad.

Trygghet är avgörande för att kunna bygga ett starkt samhälle och ge individen frihet. Skolan är det viktigaste verktyg vi har för att ge alla en god chans att lyckas i livet. En bra skola föder drömmar, hopp och framtidstro. Skolan ska ge alla barn förutsättningar att nå sin fulla potential. När var sjunde elev inte klarar grundskolan kan inte en del av skolans pengar gå till vinster i aktiebolag. Därför ska vinstutdelande aktiebolag inte få driva skola.

När skola och samhälle misslyckas förlorar vi människor till kriminalitet. De som kunde blivit välmående, kreativa medborgare som bidrar till samhället, riskerar i stället att bli våldsutövare i den illegala ekonomin där många dör alltför unga. Ingen vill att det ska bli så.

Det ska satsas mer på polis och rättsväsende. Det står ofta klart vad som behöver göras, men de åtgärder som verkligen fungerar mot kriminalitet har länge prioriterats ned.

Rysslands invasion av Ukraina har med förkrossande tydlighet visat att energipolitiken och säkerhetspolitiken är tätt sammanvävda. Sverige ska vara helt oberoende av rysk olja, fossilgas och uran. Det kräver både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder. Samtidigt behöver en intensifiering av omställningen av våra transport- och energisystem ske. Den ekonomiska politiken måste därför i sin helhet föras i denna riktning.

För att bryta beroendet av fossila bränslen bör Sverige producera mer el, så att vi kan exportera mer till europeiska länder som i sin tur kan avstå rysk import. Politiken bör därför inriktas på att införa en lokal elbonus för förnybar elproduktion som ger kommunerna ersättning för att upprätthålla och utöka sin elproduktion. För att minska energiberoendet bör den ekonomiska politiken inriktas mot att återföra de medel som avsattes till att energieffektivisera flerbostadshus i budgetpropositionen för 2022. Även hushållen kan bidra till ett minskat beroende av fossila bränslen, varför politiken bör inriktas på att utöka det gröna avdraget så att det inkluderar åtgärder för energieffektivisering och byten till mer klimatsmarta uppvärmningskällor.

Det ekonomiska systemet ska bidra till att skapa jämlika samhällen som verkar inom naturens ramar. När det ekonomiska systemet krockar med det ekologiska systemet är det ekonomin som måste anpassas, inte tvärtom. Den ekonomiska politiken bör utformas inom ramen för nationella klimat- och miljömål och de nya välfärdsmåten ska vara styrande i budget.

Svenska biståndspengar gör stor skillnad för människor runt om i världen. De senaste årens kriser har varit allra mest påfrestande för redan fattiga länder och det är deras invånare som drabbats hårdast av pandemin och de ökade råvarupriserna. Mer stöd behövs och den ekonomiska politiken bör därför inriktas på att det svenska biståndet ska vara 1,25 procent av BNI.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2021/22:100

Proposition 2021/22:100 2022 års ekonomiska vårproposition:

1. Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 2).

Följdmotionerna

2021/22:4707 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 5–8 i motionen).

2021/22:4714 av Jimmie Åkesson och Oscar Sjöstedt (båda SD):

Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

2021/22:4716 av Ebba Busch m.fl. (KD):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.

2021/22:4720 av Annie Lööf m.fl. (C):

Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 3 och 4).

2021/22:4723 av Per Bolund m.fl. (MP):

Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, avsnitten 5–9.

2021/22:4725 av Johan Pehrson m.fl. (L):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

2021/22:4727 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M):

Riksdagen godkänner de förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Skrivelse 2021/22:141

Regeringens skrivelse 2021/22:141 Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket 2021.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:465 av Ulla Andersson m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en parlamentarisk utredning bör tillsättas för att dels klarlägga krispolitikens fördelningspolitiska effekter, dels analysera vilka lärdomar för framtiden som man kan dra av den förda politiken och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tidigarelägga översynen av det finanspolitiska ramverket och inkludera klimatperspektivet i riskanalysen av de offentliga finansernas hållbarhet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3278 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att en översyn av modellen för pris- och löneomräkning görs och därefter vidta åtgärder för att komma till rätta med dagens brister och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna och stärka det finanspolitiska ramverket och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3686 av Martin Ådahl m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka budgetprocessen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen för ändring av utgiftstaket och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska införa euron som valuta och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om svenskt medlemskap i den europeiska bankunionen och full anslutning till finanspakten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den ekonomiska återhämtningen efter covid-19 och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den ekonomiska politiken ska utformas inom ramen för de nationella klimat- och miljömålen och att de nya välfärdsmåten ska vara styrande i budget och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4071 av Karolina Skog m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta initiativ till en tidigareläggning av översynen av det finanspolitiska ramverket och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4200 av Jakob Forssmed m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera regeringens ramverk för välfärdsutveckling med den officiella statistiken och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Skatteutskottets yttrande 2021/22:SkU6y

2022 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Skatteutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser skatteutskottets beredningsområde.

I sju avvikande meningar tillstyrker Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna och Miljöpartiet de förslag till riktlinjer som lagts fram av respektive parti.

Utskottets överväganden

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar de avser skatteutskottets beredningsområde och att samtliga motioner med förslag om en annan inriktning avslås.

Jämför avvikande mening 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V), 5 (KD), 6 (L) och 7 (MP).

Regeringen

Det säkerhetspolitiska läget i Europa har drastiskt försämrats. Rysslands invasion av Ukraina är oprovocerad, olaglig och oförsvarlig. Aggressionen är mer än en attack på Ukraina, den är en attack mot varje lands rätt att själv bestämma sin framtid och utgör ett hot mot den europeiska säkerhetsordningen och internationell fred. EU och Sverige har svarat kraftfullt. Regeringens åtgärder omfattar tre områden: stöd till Ukraina, sanktioner mot Ryssland och att stärka Sverige.

Svenska folket har den senaste tiden drabbats av ökade priser, inte minst på livsmedel, drivmedel och energi. Ingen regering kan trovärdigt lova att kompensera dessa prisökningar fullt ut, men för att mildra de ökade prisernas effekter har regeringen presenterat ett åtgärds paket med kompensation för höga priser på el och drivmedel samt sänkt skatt på drivmedel. Utvecklingen visar också enligt regeringen på behovet av att förbättra ekonomin för de pensionärer som har låg allmän pension. Priserna på jordbrukets insatsvaror har också ökat, och det försämrade säkerhetspolitiska läget understryker vikten av en robust svensk livsmedelsproduktion. Regeringen föreslår därför att ett tillfälligt stöd till vissa sektorer inom jordbruket införs, samt tillfälligt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk.

Sveriges beroende av fossila bränslen är i längden säkerhetspolitiskt och klimatmässigt ohållbart. Nu föreslår regeringen ytterligare åtgärder för att skynda på klimatomställningen, bl.a. en förstärkt miljökompensation för att stärka järnvägens konkurrenskraft och bidra till en överflyttning av gods-transporter från väg till järnväg. Elektrifieringen inom transportsektorn går snabbt, och försäljningen av antalet bilar som är berättigade till klimatbonus har ökat mer än vad som tidigare beräknats. För att bibehålla den höga omställningstakten föreslår regeringen att ytterligare medel skjuts till. Genom bonus malus-systemet främjas bilar med lägre koldioxidutsläpp. För att

minska utsläppen från arbetsresor har regeringen lämnat förslag om att dagens reseavdrag ska ersättas med en avståndsberäknad och färdmedelsneutral skatte-reduktion, där en högre avståndsgräns föreslås gälla i utpekade storstadskommuner, medan avståndsgränsen är lägre utanför dessa områden.

Samhället ska finnas där för den som drabbas av sjukdom eller arbetslöshet. Skattereduktionen har förstärkts för personer med sjuk- och aktivitetsersättning i syfte att ta bort skillnaden i beskattning av sådan ersättning och arbetsinkomster. Den som blir av med jobbet ska ha ekonomisk trygghet under omställning till ett nytt arbete. Fler behöver omfattas av den trygghet som a-kassan ger. För att uppmuntra till medlemsanslutning har regeringen föreslagit en skattelättnad på 25 procent av avgiften till arbetslöshetskassorna fr.o.m. den 1 juli 2022.

Regeringen vill fortsätta att stärka pensionärens ekonomi. Genom regeringens skattesänkningar för pensionärer kommer skillnaden i beskattning av pension och löneinkomst att vara borta 2023.

Regeringen har vidare föreslagit och genomfört flera lagskärpningar, bl.a. för att stärka kvaliteten i folkbokföringen.

Spridningen av covid-19 har inneburit en stor påfrestning och samhället har satts på prov. Sedan regeringen den 1 februari 2020 klassade covid-19 som en samhällsfarlig sjukdom har hela Sverige kraftsamlat. Regeringen och riksdagen har vidtagit ett stort antal åtgärder för att hantera pandemin och dess konsekvenser. Totalt har nästan 600 miljarder kronor skjutits till för att bl.a. värna människors liv, hälsa och möjlighet att försörja sig. Stödåtgärderna har inneburit att konkurser kunnat förhindras, sysselsättningen har hållits uppe, och nedskärningar i välfärden kunnat undvikas. Företag som har drabbats ekonomiskt har fått olika typer av stöd i syfte att övervintra krisen och undvika uppsägningar. Tillfälliga och tidigare lagda skattesänkningar för jobb och företag har genomförts. Kostnaden för att anställa har t.ex. sänkts genom tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter bl.a. för 19–23-åringar. Sänkningen för 19–23-åringar har varit särskilt betydelsefull för företag inom branscher som anställer många unga, och som påverkats av restriktioner samt beteendeförändringar till följd av pandemin, t.ex. hotell- och restaurangbranschen.

De senaste två åren har inneburit en betydande prövning för Sverige och det svenska folket. Nu möter samhället nya utmaningar. Det är även i denna situation avgörande att de åtgärder som vidtas är väl avvägda och hållbara över tid. Det är också viktigt att effekterna inte tillåts slå hårt mot dem som redan har en ekonomiskt svagare ställning i samhället. Sverige ska möta dessa utmaningar med samma kraft och beslutsamhet som hela samhället tillsammans mötte pandemin.

I samband med denna proposition lämnas propositionen Vårändringsbudget för 2022 (prop. 2021/22:99). Regeringen har dessförinnan vid sex tillfällen lämnat extra propositioner med förslag till ändringar i budgeten för 2022.

Moderaterna

I partimotion 2021/22:4727 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) föreslås att riksdagen godkänner riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att Sverige är i behov att hitta tillbaka till en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp en motståndskraft mot kriser samt reformer som leder till att fler kommer i arbete. Med fler sysselsatta ökar välbefindandet i samhället. Dessutom ökar skatteintäkterna som finansierar rättsväsendet och välfärden.

Sverige behöver enligt motionärerna en politik som fokuserar på att öka arbetsutbudet och säkra en effektiv användning av gemensamma skattemedel. Nivån på skatterna påverkar drivkrafterna till arbete. Fler behöver komma i arbete och samtidigt uppleva att de får valuta för den skatt de betalar. Svenska hushåll behöver få större ekonomiska marginaler.

Skattelättnader – såväl tillfälliga som permanenta – och ekonomiska stödåtgärder kan fortsatt behöva säkras för att hantera hushållens och företagets situation och för att kunna trygga jobben.

Motionärerna vill sänka skatten för de som arbetar – med fokus på låga och medelstora inkomster. Förstärkningen av jobbskatteavdraget innebär att utbytet att gå från bidrag till arbete ökar, också på sikt. Tillsammans med en bidragsreform med bl.a. ett bidrags-tak är sänkta skatter på låga och medelstora inkomster enligt motionärerna en central reform för att knäcka arbetslösheten.

Motionärerna anser att politiken kommande år ska säkra ett åtgärds paket för förbättrade villkor för företag. Nya mål för att förenkla reglerna för företagen måste tas fram, och styra mot minskad administrativ börda och minskade kostnader för landets företag.

Motionärerna anser vidare att höga skatter, krångliga tillståndsprocesser och byråkrati sätter käppar i hjulet för innovation och tillväxt i Sverige. En arbetar- och kunskapsnation som ska vara konkurrenskraftig i en globaliserad värld och världsledande inom innovation och forskning behöver ha ett skattesystem som stöttar entreprenörskap, investeringar, utbildning och ansträngning. Motionärerna vill därför att bolags-, kunskaps- och kapital skatter ska vara konkurrenskraftiga och uppmuntra till investeringar i Sverige.

För att råda bot på de försämrade villkoren att investera i Sverige behöver de politiska prioriteringarna enligt motionärerna kommande år tydligt riktas mot att förbättra villkoren för företagande och skapa förutsättningar för ökad tillväxt. Investeringarna i infrastruktur, utbildning och forskning behöver öka.

Bostadsmarknadens funktionssätt behöver förbättras så att det blir enklare att flytta till jobb och rekrytera personal.

Motionärerna anför att en starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för högre pensioner. Inget är viktigare för en högre pension än att sysselsättningen, tillväxten och reallönerna ökar. Motionärerna vill att reformer av pensionssystemet ska göras, och skatten för pensionärer ska sänkas ytterligare under nästa mandatperiod.

Motionärerna anför att Moderaterna har gjort viktiga initiativ i riksdagen under våren 2022 för att sänka bränslepriserna, något som nu blir verklighet. Fler insatser behöver dock enligt motionärerna prioriteras framöver för att reducera kostnaderna för att transportera sig med bil.

Motionärerna anför vidare att svenska bensin- och dieselpriiser är på historiskt mycket höga nivåer, vilket ökar pressen på hushållens ekonomi – liksom för de branscher där drivmedel är en stor kostnad. Det beror till stor del på att reduktionsplikten, inblandning av biodrivmedel, lett till högre bränslepriser. Sverige har betydligt högre krav på inblandning än övriga EU-länder. Motionärerna vill därför att reduktionsplikten ska ses över i syfte att reducera de kostnader dagens inblandningskrav medför för den som är beroende av bilen.

Sverigedemokraterna

I partimotion 2021/22:4714 av Jimmie Åkesson och Oscar Sjöstedt (båda SD) föreslås att riksdagen godkänner riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförts i motionen.

Vid årsskiftet steg bränslepriserna kraftigt. Sverigedemokraternas uppfattning - att transporter har blivit för dyra - har sedan dess vunnit gehör i riksdagen, vilket är att betrakta som en framgång. Den 1 maj sänktes skatten på bränsle med 1,8 kronor per liter. Denna sänkning består av en permanent sänkning på 50 öre per liter och en temporär sänkning (till den 30 september 2022) på ca 1,35 kronor per liter. Motionärerna vill att denna sänkning ska permanentas och att Sverige bör sträva efter EU:s miniminivå för skatt på bensin och diesel. Den offentligfinansiella effekten på årsbasis skulle bli 12 miljarder kronor. Motionärerna vill att även den s.k. indexuppräkningsen ska stoppas.

Motionärerna anför att Sverigedemokraterna har sedan förra mandatperioden drivit på för lägre bränsleskatter för jordbruk och skogsbruk. Det handlar om för Sverige viktiga näringar med långa förädlingskedjor, som bidrar till inkomster och sysselsättning över hela landet. När regeringen temporärt sänker skatten för jord-, skogs- och vattenbruk menar motionärerna att det egentligen är sverigedemokratisk politik. Motionärerna vill att dessa åtgärder ska permanentas för att ge respektive bransch möjlighet att planera för framtiden. Den offentligfinansiella effekten för 2023 skulle bli 330 miljoner kronor.

Reduktionsplikten, inblandning av biodrivmedel, har enligt motionärerna lett till högre bränslepriser. Sverige har betydligt högre krav på inblandning än övriga EU-länder. För diesel innebär reduktionsplikten en kostnadsökning på upp till 5 kronor per liter, men någon exakt siffra kan enligt motionärerna inte fastställas. Motionärerna vill därför att reduktionsplikten kraftigt ska reduceras. En sverigedemokratisk politik skulle sänka priset på diesel med uppskattningsvis 3–4 kronor per liter. För bensin, vars reduktionsplikt är lägre, skulle effekten bli i storleksordningen 1 krona per liter.

Den gradvisa övergången till väderberoende elproduktion har varit problematisk för den svenska elmarknaden. För att underlätta för elkonsumenterna vill motionärerna att skatten på el ska sänkas med 25 procent, vilket skulle innebära en kostnadssänkning på årsbasis på 2 300 kronor för ett genomsnittligt villahushåll. Den offentligfinansiella effekten av en sådan åtgärd skulle bli 6,9 miljarder kronor.

Motionärerna menar att ökade avsättningar till pensionssystemet kommer att vara avgörande för att förbättra pensionerna för framtidens pensionärer. Motionärerna föreslår därför att pensionsavgifterna ska öka från 17,2 till 18,5 procent av bruttoinkomsten genom att den allmänna pensionsavgiften och motsvarande skattereduktion ersätts av höjda pensionsavsättningar på arbetsgivaravgiftssidan. Detta medför att hela pensionsavgiften ges en motsvarande pensionsrätt, till skillnad från i dag där 93 procent av avgiften medför en pensionsrätt. Den slopade skattereduktionen för pensionsavgiften medför att fler personer med låga arbetsinkomster kan få del av jobbskatteavdraget vilket ökar hushållens disponibla inkomst med 0,1 miljarder kronor 2023. Den disponibla inkomsten stärks ytterligare till 12 miljarder kronor 2024 till följd av ökade utbetalningar av inkomstpension. Detta påverkar även kommunsektorn som får ökade skatteintäkter om 6,4 miljarder kronor 2024.

För att få en ökad flexibilitet i pensionssystemet, goda förutsättningar för så många som möjligt att själva kunna påverka och stärka sin ekonomi under hela arbetslivet till den dag man väljer att gå i pension måste incitamenten att spara öka. Motionärerna vill därför införa ett system med samma ålderskategorier som för det individuella pensionssparandet, där det inte sker något skatteavdrag vid själva insättningarna och heller ingen kapitalvinstbeskattning vid försäljning av t.ex. fonder eller aktier. Sparformen ska omfattas av en låg schablonskatt om 15 procent av föregående års statslåneränta, vilket är detsamma som för befintliga tjänstepensioner. För att uppmuntra till privat sparande vill motionärerna även att skatten på investeringssparkontot ska sänkas till 0,75 procent.

Centerpartiet

I partimotion 2021/22:4720 av Annie Lööf m.fl. (C) föreslås att riksdagen godkänner riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att klimat- och energipolitiken måste gå in i en ny fas, där omställningen påskyndas för att understödja Europas oberoende av Ryssland. Skatter och incitament, infrastruktur, tillståndsprocesser m.m. måste enligt motionärerna anpassas snarast.

Motionärerna anför vidare att mer än en tredjedel av Sveriges energianvändning kommer från bioenergi. Biogas är både fossilfri och resurseffektiv eftersom den framställs från bl.a. gödsel och matavfall och är ett viktigt alternativ för att ersätta naturgasen. För att bl.a. öka produktionen av biogas

föreslår motionärerna att skatten på bioolja för elproduktion och uppvärmning ska slopas.

Solel är billigt att installera och går att bygga på allt från glesbygdens fält och lador, till tak i Stockholms mest tätbebyggda områden. Det är också enligt motionärerna en energikälla som privatpersoner snabbt, enkelt och billigt kan bidra med på egen hand. För att öka elproduktionen från sol vill motionärerna att skatten på produktion av solel för eget bruk ska avskaffas och att reglerna för flerfamiljshus ska reformeras.

För att det svenska jordbruket ska klara dagens kostnadskris för att trygga Sveriges självförsörjning på livsmedel och för att villkoren för att bo och verka på landsbygden ska förbättras måste skatter och stöd enligt motionärerna skyndsamt anpassas.

För att öka möjligheterna för människor att bo och verka i hela landet, minska skattebortfallet och öka incitamenten att resa klimatsmart föreslår motionärerna att reseavdraget ska reformeras. Reseavdraget bör bli ett färdmedelsneutralt, avståndsbaserat system med stort landsbygdsfokus. Reduktionen ska enligt motionärerna uppgå till 80 öre per kilometer och taket höjas till 15 mil enkel väg.

I enlighet med ett avtal mellan Centerpartiet och regeringen och med ett brett stöd i riksdagen ska akuta stödpaket för Sveriges bönder på totalt 3,2 miljarder kronor skyndsamt genomföras. Stödpaketet innefattar bl.a. ett retroaktivt borttagande av all skatt på diesel i gröna näringar från den 1 januari 2022 fram till den 1 juli 2023.

Motionärerna föreslår att en regionaliserad fastighetskatt för industri- och elproducerande fastigheter ska införas.

För Centerpartiet är det nödvändigt att de som är beroende av bilen på landsbygden inte drabbas kortsiktigt av hela den prischock som kriget i Ukraina skapat. För att motverka de höga drivmedelspriserna, samtidigt som en fortsatt omställning av fordonsflottan uppmuntras, föreslår motionärerna att koldioxidskatten på biodrivmedel helt tas bort. Att slopa skatten på de förnybara drivmedlen skulle innebära cirka 1,3 kronor lägre pris per liter diesel och 0,4 kronor lägre pris per liter bensin. Den offentligfinansiella kostnaden uppskattas till cirka 6,7 miljarder kronor på årsbasis.

Motionärerna anför att svenskt jordbruk och fiske befinner sig i en akut kris. Priset på viktiga insatsvaror, som t.ex. bränsle, energi och gödsel, har stigit dramatiskt, i vissa fall mångdubblats. Centerpartiet har säkrat ett parlamentariskt stöd för ett paket i Vårändringsbudgeten för 2022. I paketet ingår en fördubblad återbetalning av dieselskatten för Sveriges bönder, som väntas medföra ca 800 miljoner kronor i lägre skatteintäkter. Centerpartiet har nu förhandlat fram ett andra stödpaket där återbetalningen av diesel ökas maximalt. Det görs retroaktivt från den 1 januari 2022 och väntas medföra minskade skatteintäkter om cirka 400 miljoner kronor.

Motionärerna vill värna och utveckla RUT-avdraget.

Motionärerna vill också införa av en ny och enkel företagsform för mikroföretag, som gör det möjligt att enkelt pröva sin affärsidé.

Motionärerna vill också se förenklade skatteregler för de med enskild firma och stärka myndigheters och regeringskansliets arbete med regelförenkling.

Vänsterpartiet

I partimotion 2021/22:4707 av Nooshi Dadgostar (V) föreslås att riksdagen godkänner riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Rysslands invasion av Ukraina orsakar enormt mänskligt lidande. Kriget bidrar också till stor osäkerhet i den globala ekonomin, med inbyggda risker för redan utsatta länder. Kriget får även återverkningar i Sverige och en tydlig effekt är den snabba ökningen av energi-, drivmedels- och livsmedelspriser. Vänsterpartiet värnar de svenska hushållens ekonomi och har därför under våren föreslagit att hushållen ska skyddas mot prischocker på energi, bensin- och diesel.

Motionärerna anför vidare att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelande skattesystemet inom EU:s kärnländer. Sverige är ett av få OECD-länder som varken har en förmögenhetsskatt, arvs- och gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till bostadens fulla värde.

Motionärerna anför att forskningen inte har något entydigt svar på hur starkt det eventuella sambandet mellan skatter och sysselsättning är i Sverige. Det enda som är helt säkert enligt motionärerna är att skattesänkningar leder till minskade skatteintäkter. Flertalet skattesänkningar har också tydligt bidragit till ökade inkomstskillnader. Enligt motionärerna behöver en politik för hållbar tillväxt, ökad jämlikhet och full sysselsättning understödjas av en hög kvalitet i välfärdstjänster och effektiva försäkringssystem. Skatterna fyller i detta hänseende flera viktiga funktioner och ska vara en stabil finansiering av offentliga investeringar, utbildning och en aktiv arbetsmarknads- och näringspolitik.

Principen om att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan har länge varit och bör fortsatt vara ett riktmärke i den svenska miljö- och klimatpolitiken. Skatter är därför enligt motionärerna även fortsättningsvis ett centralt styrmedel i klimatpolitiken. Vänsterpartiet söker mandat för att inleda arbetet med en genomgripande skattereform som ska skapa ett enhetligt, rättvist och legitimt skattesystem som kan bidra till en långsiktig finansiering av välfärden.

Motionärerna vill höja inbetalningarna till pensionssystemet från dagens 17,21 procent till 18,5 procent av bruttoinkomsten upp till intjänandetaket. Höjningen föreslås göras genom att den allmänna pensionsavgiften (som uppgår till 7 procent) växlas mot en höjning av ålderspensionsavgiften. Det skatteavdrag som kompenserar för den allmänna pensionsavgiften kan samtidigt slopas. Avskaffandet av det skatteavdrag som kompenserar för den allmänna pensionsavgiften ökar enligt motionärerna utrymmet för andra skatteavdrag för personer med låga inkomster. Det leder därmed till att fler personer med låga inkomster omfattas av jobbskatteavdragen.

Kristdemokraterna

I partimotion 2021/22:4716 av Ebba Busch m.fl. (KD) föreslås att riksdagen godkänner riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att Sverige är i behov att hitta tillbaka till en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp en motståndskraft mot kriser samt reformer som leder till att fler kommer i arbete. Med fler sysselsatta ökar välförhållandet i samhället. Dessutom ökar skatteintäkterna som finansierar rättsväsendet och välfärden.

Sverige behöver enligt motionärerna en politik som fokuserar på att öka arbetsutbudet och säkra en effektiv användning av gemensamma skattemedel. Nivån på skatterna påverkar drivkrafterna till arbete. Fler behöver komma i arbete och samtidigt uppleva att de får valuta för den skatt de betalar. Svenska hushåll behöver få större ekonomiska marginaler.

Motionärerna anser att politiken kommande år ska säkra ett åtgärdsprogram för förbättrade villkor för företag. Nya mål för att förenkla reglerna för företagen måste tas fram, och styra mot minskad administrativ börda och minskade kostnader för landets företag.

För att råda bot på de försämrade villkoren att investera i Sverige behöver de politiska prioriteringarna enligt motionärerna kommande år tydligt riktas mot att förbättra villkoren för företagande och skapa förutsättningar för ökad tillväxt. Investeringarna i infrastruktur, utbildning och forskning behöver öka.

Bostadsmarknadens funktionssätt behöver förbättras så att det blir enklare att flytta till jobb och rekrytera personal.

Motionärerna anför att en starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för högre pensioner. Inget är viktigare för en högre pension än att sysselsättningen, tillväxten och reallönerna ökar. Motionärerna vill att reformer av pensionssystemet ska göras, och skatten för pensionärer ska sänkas ytterligare under nästa mandatperiod.

Motionärerna anför att viktiga åtgärder vidtagits på initiativ från partierna i riksdagen under våren 2022 för att sänka bränslepriserna, något som nu blir verklighet. Fler insatser behöver dock enligt motionärerna prioriteras framöver för att reducera kostnaderna för att transportera sig med bil.

Kristdemokraterna har krävt tillfälligt slopad energiskatt på diesel och bensin och nu har priset vid pump sänkts med 1,80 kronor. Men motionärerna vill mer. Motionärerna vill dels driva på i EU för möjligheten att tillfälligt sänka med mer än vad energiskattedirektivet medger, dels se sänkt reduktionsplikt; utsläppsreduktion genom inblandning av biobränsle. Det mycket höga priset på biobränsle påverkar svenska konsumenter särskilt mycket eftersom regeringen genomdrivit ett krav på inblandning som går betydligt längre än vad EU har som mål. Motionärerna har också drivit på för - och fått igenom - en skattebefrielse av dieselanvändningen för jordbruk, skogsbruk och fiske som kommer att gälla retroaktivt från årsskiftet.

De höga elpriserna drabbar landsbygden särskilt hårt. Kristdemokraterna har under vintern krävt nedsättningar av energiskatten på el för att dämpa den exceptionella elprisuppgången, i framför allt södra och mellersta Sverige.

Motionärerna vill införa en ”stötdämpare” för energiskatten på el så att den sänks med 10 öre per kWh så länge som elpriserna överstiger snittet för föregående 24 månader. När priserna faller tillbaka under denna nivå kan skatten återgå till den ordinarie nivån. På detta sätt dämpas effekten av tillfälliga pristoppar, och om prisökningarna visar sig vara långvariga får hushållen mer tid att förbereda sig.

Hushållen bör också enligt motionärerna ges möjlighet att påverka sina egna elräkningar. De hushåll som ersätter direktverkande el med en mer energieffektiv värmelösning, såsom fjärrvärme eller värmepump, bör få ta del av den befintliga skattereduktionen för grön teknik.

Motionärerna anför vidare att lägre skatt på låga inkomster är en central del för att fler ska få egen lön och en arbetsgemenskap. Höjd status för egen försörjning bidrar även till att stävja det utanförskap som utgör kriminalitetens grogrund. I takt med att ekonomin tillåter, bör skatten på att arbeta enligt motionärerna kunna sänkas under kommande år – framför allt på låga och medelstora inkomster.

Motionärerna anser att höga skatter, krångliga tillståndprocesser och byråkrati sätter käppar i hjulet för innovation och tillväxt i Sverige. En arbetar- och kunskapsnation som ska vara konkurrenskraftig i en globaliserad värld och världsledande inom innovation och forskning behöver ha ett skattesystem som stöttar entreprenörskap, investeringar, utbildning och ansträngning. Motionärerna vill därför att bolags-, kunskaps- och kapitalsskatter ska vara konkurrenskraftiga och uppmuntra till investeringar i Sverige.

För många som befinner sig långt från arbetsmarknaden är den ekonomiska vinsten av att ta ett arbete alltför låg. Detta gäller inte minst om det är en deltidstjänst som man först blir erbjuden. Motionärerna vill därför att personer, som kommer från långvarig arbetslöshet eller sjukskrivning, ska få dubbelt jobbskatteavdrag under en tid. Det ökar kraftigt utbytet av eget arbete, och är en kostnadseffektiv åtgärd eftersom den är riktad till grupper som möter höga marginaleffekter av eget arbete. Det dubbla jobbskatteavdraget bör också enligt motionärerna ges till alla unga upp till 23 år som omfattas av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och för nyanlända under de första fem åren i Sverige.

För att studerande ska stimuleras till att ta sin examen och snabbt komma i arbete föreslår motionärerna att en examensbonus ska inrättas i form av ett fördubblat jobbskatteavdrag för de som tar en akademisk examen före sin 25-årsdag. Den extra skattelättnaden ska gälla i två år efter examen.

Motionärerna vill också underlätta ytterligare för äldre att arbeta. De menar att de av erfarenhet vet att skattelättnader för den enskilde i kombination med nedsatt arbetsgivaravgift kan vara effektivt – som i fallet med dubbelt jobbskatteavdrag för de över 65 år i kombination med lägre arbetsgivaravgifter. Motionärerna föreslår därför att det förhöjda jobbskatteavdraget ska höjas med

37 procent från 69 års ålder, vilket innebär att en arbetande 69-åring får upp till 925 kronor per månad mer efter skatt.

Liberalerna

I partimotion 2021/22:4725 av Johan Pehrson m.fl. (L) föreslås att riksdagen godkänner riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att den ekonomiska politiken här och nu behöver stå redo att hantera eventuella effekter av den stegrande kostnadskris som förstärks av Rysslands invasion av Ukraina, och skapa förutsättningar för att öka hushållens och företagens motståndskraft. För att hantera hushållens och företagens situation och för att kunna trygga jobben menar motionärerna att skattelättnader – såväl tillfälliga som permanenta – och ekonomiska stödåtgärder fortsatt kan behöva säkras.

Motionärerna anför vidare att Sverige behöver en politik som fokuserar på att öka arbetsutbudet och säkra en effektiv användning av gemensamma skattemedel. Nivån på skatterna påverkar drivkrafterna till arbete. Fler behöver komma i arbete och samtidigt uppleva att de får valuta för den skatt de betalar. Svenska hushåll behöver få större ekonomiska marginaler.

Motionärerna anser att politiken kommande år ska säkra ett åtgärds paket för förbättrade villkor för företag. Nya mål för att förenkla reglerna för företagen måste tas fram, och styra mot minskad administrativ börda och minskade kostnader för landets företag. Motionärerna vill vidare tillsätta en förenklingsutredning för de små och mindre företagen. I den behöver bl.a. systemet med personalliggare ses över, schablonbeskattning för mindre företag utredas och den totala regelbördan minska.

För att råda bot på de försämrade villkoren att investera i Sverige behöver de politiska prioriteringarna enligt motionärerna tydligt riktas mot att förbättra villkoren för företagande och skapa förutsättningar för ökad tillväxt de kommande åren. Investeringarna i infrastruktur, utbildning och forskning behöver öka.

Motionärerna vill att bostadsmarknadens funktionssätt ska förbättras så att det blir enklare att flytta till jobb och rekrytera personal.

Motionärerna anför att en starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för högre pensioner. Inget är viktigare för en högre pension än att sysselsättningen, tillväxten och reallönerna ökar. Motionärerna vill att reformer av pensionssystemet ska göras, och skatten för pensionärer ska sänkas ytterligare under nästa mandatperiod.

Motionärerna anför att viktiga åtgärder vidtagits på initiativ från partierna i riksdagen under våren 2022 för att sänka bränslepriserna, något som nu blir verklighet. Fler insatser behöver dock enligt motionärerna prioriteras framöver för att reducera kostnaderna för att transportera sig med bil.

Utöver detta har även reduktionsplikten, inblandning av biodrivmedel, lett till högre bränslepriser. Sverige har betydligt högre krav på inblandning än

övriga EU-länder. Detta gäller i synnerhet diesel, där inblandningen är som störst. Motionärerna vill därför att reduktionsplikten ska ses över i syfte att reducera de kostnader som dagens inblandningskrav medför för den som är beroende av bilen.

Motionärerna anför vidare att lägre skatt på låga inkomster är en central del för att fler ska få egen lön och en arbetsgemenskap. Höjd status för egen försörjning bidrar även till att stävja det utanförskap som utgör kriminalitetens grogrund. I takt med att ekonomin tillåter, bör skatten på att arbeta enligt motionärerna kunna sänkas under kommande år – framför allt på låga och medelstora inkomster. Det måste löna sig att arbeta i förhållande till att leva på bidrag. Motionärerna föreslår därför en riktad skattesänkning genom att principen ”hälften kvar” införs för den som lämnar försörjningsstöd för arbete. Genom att den s.k. jobbstimulansen utvidgas från dagens 25 procent till 50 procent kan en person med försörjningsstöd under två år få behålla mer av en inkomstökning. Utöver det föreslår motionärerna ytterligare ett jobbskatteavdrag, som låter vanliga löntagare behålla 1 000 kronor mer i månaden.

Motionärerna anser att höga skatter, krångliga tillståndprocesser och byråkrati sätter käppar i hjulet för innovation och tillväxt i Sverige. En arbetar- och kunskapsnation som ska vara konkurrenskraftig i en globaliserad värld och världsledande inom innovation och forskning behöver ha ett skattesystem som stöttar entreprenörskap, investeringar, utbildning och ansträngning. Motionärerna vill därför att bolags-, kunskaps- och kapitalskatter ska vara konkurrenskraftiga och uppmuntra till investeringar i Sverige.

Motionärerna anser att Sverige ligger långt framme i digitaliseringen och har varit grogrund för flera av världens mest framgångsrika företag inom teknikområdet. Motionärerna menar dock att vi behöver återta ledartröjan i teknisk innovation och ser ett behov av att förändra optionsbeskattningen så att den blir internationellt konkurrenskraftig. Även en sänkning av den s.k. expertskattens nivå för utländska nyckelmedarbetare är nödvändig för att kunna locka fler talanger och entreprenörer till Sverige. Ett förbättrat regelverk för små- och fåmansföretag är, och förblir, en prioriterad liberal skattefråga.

Enligt motionärerna medför ett eget sparkapital frihet, möjligheter och trygghet. Den som har en egen ekonomisk buffert står friare att byta jobb, starta företag, flytta eller lämna ett destruktivt förhållande. Det är därför självklart för motionärerna att alla svenskar ska kunna spara mer utan att behöva betala skatt på avkastningen. Motionärerna vill därför genomföra en kraftig reform av den nuvarande ISK-beskattningen för att ytterligare stärka människors möjligheter att spara. De första 300 000 kronorna som sparas på kontot ska vara skattefria, och golvet på 1,25 procent ska slopas helt.

Det bör också enligt motionärerna vara möjligt för aktörer som är ålagda att betala koldioxidskatt att köpa negativa utsläpp. Kostnaden för de negativa utsläppen ska kunna dras av från skatteinbetalningen och den överskjutande delen av skatten ska fortfarande betalas. Detta är enligt motionärerna kostnadsneutralt för den enskilde aktören, men utsläppen kommer att försvinna.

Motionärerna anser att den skatt på plastpåsar som regeringen har infört är ett misslyckande och föreslår att skatten ska avskaffas. Motionärerna har länge argumenterat för en skatt på jungfrulig plast från fossil olja.

Miljöpartiet

I partimotion 2021/22:4723 av per Bolund m.fl. (MP) föreslås att riksdagen godkänner riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna vill ha ett skattesystem som fasar ut allt som är dåligt för miljön, men behåller en stabil skattebas för att finansiera den gemensamma välfärden och samhällsservicen. Det som är bra ska ha låg skatt eller subventioneras, det som är dåligt ska ha hög skatt. Det som är riktigt dåligt ska enligt motionärerna vara förbjudet. Skattesystemet måste ha som mål att uppnå långsiktig hållbarhet och bidra till att priset för olika alternativ sänder en tydlig signal om vad som är hållbart och i vilken riktning vi är på väg. Motionärerna vill därför införa mer skattepolitik som styr om mot hållbarhet och låga utsläpp. Under de senaste tio åren har Miljöpartiet lagt grunden för många sådana system, såsom gröna skatter och cirkulära skattereduktioner. Dessa system vill motionärerna utöka.

Motionärerna anför att det är en hörnsten i den svenska klimatpolitiken att hålla priset på utsläpp högt. Regeringen har dock utan hänsyn till klimatet sänkt priset på bränsle, i stället för att rikta stöd till de grupper som drabbas hårt när priserna stiger.

Enligt motionärerna drabbas landsbygden hårt av ökade el- och bränslepriser eftersom man i regel behöver köra längre och bor både större och utanför fjärrvärmenäten. För att underlätta livet på landsbygden har motionärerna därför föreslagit ett engångsbidrag till alla boende i stödområde 1, 2 och 3 och en utökning av den generella sänkning av inkomstskatten som regeringen införde för stödområde 1 och 2.

Motionärerna anför vidare att en annan grupp som drabbas hårt när priserna stiger är de som redan lever med små marginaler bl.a. många ensamstående föräldrar och deras barn, pensionärer, studenter och människor som erhåller sjuk- och aktivitetsersättning. De som har lägre inkomster lägger större andel av sin inkomst på mat. För att skapa lite mer andrum i privatekonomin föreslår motionärerna en tillfällig sänkning av matmomsen.

Motionärerna vill genom ett skatteavdrag för utbildningskostnaden möjliggöra för företagen att i högre grad än i dag erbjuda kompetensutveckling till sina medarbetare.

Motionärerna vill skapa fler incitament för arbetsgivare som tar ett stort socialt ansvar genom att anställa personer som står långt bort från arbetsmarknaden eller som av andra skäl behöver en ny chans. För att minska rekryteringen till kriminella gäng och hålla personer som suttit i fängelse borta från kriminalitet vill motionärerna belöna arbetsgivare som anställer personer som behöver en ny chans med lägre beskattning.

Enligt motionärerna måste skyddet av åkermarken mot exploatering öka. Motionärerna föreslår därför att en bekämpningsmedelsskatt som är differentierad utifrån farlighet bör införas. En sådan skatt kommer att styra både mot minskad användning och mot att bättre preparat används.

Under Miljöpartiets tid i regeringen genomfördes en skattesänkning för alla boende i glesbygd. Motionärerna vill utvidga denna skattesänkning till 4 000 kronor per person och år för personer boende i stödområde 1 och 2. Motionärerna vill också att landsbygden ska ha skattemässiga fördelar för att ställa om transportsektorn.

De ekonomiska klyftorna i Sverige har enligt motionärerna ökat under flera decennier. Den utvecklingen vill motionärerna stoppa och skattesystemet spelar här en nyckelroll. Motionärerna vill att den som tjänar mer och äger mer också ska betala mer i skatt. Motionärerna vill därför utreda en skattemodell där tillgångar slås samman och beskattas progressivt, en s.k. boxmodell och att grundavdraget ska höjas. Motionärerna vill också se en större progressivitet i kapitalskatterna.

När Moderaterna, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas budgetalternativ i riksdagen vann gehör togs skillnaden i beskattning mellan inkomster på arbete och sjuk- och aktivitetsersättning, den s.k. funkisskatten, bort. Samtidigt infördes dock ett jobbskatteavdrag som inte innefattade funktionsnedsatta, vilket innebär att den s.k. funkisskatten finns kvar. Motionärerna har sedan länge drivit att skillnad i skatt inte ska bero på omständigheter du har svårt att påverka, utan utgå från hur mycket du tjänar. Motionärerna vill därför ta bort den orättvisa skatteklyftan som uppstått igen.

I breda överenskommelser rustar vi nu upp Sveriges militära och civila försvar. För att inte det ska gå ut över de helt nödvändiga satsningar som måste göras på såväl klimat, miljö och välfärdsområdet vill motionärerna införa en beredskapsskatt som betalar den upprustning som nu i snabb takt ska genomföras.

Motionärerna anför vidare att måste vi bli mer transporteffektiva om vi ska nå våra klimat- och miljömål. Det ska vara billigare att ta sig till jobbet med kollektivtrafik än bil. Enligt motionärerna har dock priserna i kollektivtrafiken ökat mer än bränslepriserna de senaste åren. Motionärerna vill därför att kollektivtrafikkort ska undantas från förmånsbeskattning.

Kulturskapares ekonomiska och sociala villkor behöver förbättras och upphovsrätten moderniseras. Villkoren för kreativa och kulturella näringar behöver stärkas och kulturens finansiering breddas och stärkas. Miljöpartiet vill införa möjlighet till avdrag för investeringar i och sponsring av kultur.

Utskottets ställningstagande

Skattepolitiken ska säkra stabila skatteintäkter och skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning. Utskottet konstaterar även i år att spridningen av coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 har fått mycket stora konsekvenser för det svenska samhället och den ekonomiska tillväxten,

och att effekterna av detta har förstärkts av Rysslands invasion av Ukraina i form av bl.a. höjda priser på energi, bränslen och livsmedel.

Riksdagen har ställt sig bakom de förslag till åtgärder som regeringen i flera extra ändringsbudgetar har lämnat mot de ekonomiska verkningarna av coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19, samt ett åtgärds paket med bl.a. sänkt skatt på drivmedel.

Eftersom utskottet delar regeringens bedömningar tillstyrker utskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som avser utskottets beredningsområde.

Utskottet avstyrker partimotionerna 2021/22:4727 (M), 2021/22:4714 (SD), 2021/22:4720 (C), 2021/22:4707 (V), 2021/22:4716 (KD) och 2021/22:4725 (L), 2021/22:4723 (MP) i de delar som är aktuella nu

Stockholm den 31 maj 2022

På skatteutskottets vägnar

Jörgen Hellman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jörgen Hellman (S), Per Åsling (C), Niklas Wykman (M), Helena Bouveng (M), Ulla Andersson (V), David Lång (SD), Patrik Lundqvist (S), Hampus Hagman (KD), Gulan Avci (L), Anne Oskarsson (SD), Lorentz Tovatt (MP), Kjell Jansson (M), Jasmin Farid (M), Johnny Skalin (SD), Anders Österberg (S) och Ingela Nylund Watz (S).

Avvikande meningar

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)

Niklas Wykman (M), Helena Bouveng (M), Kjell Jansson (M) och Jasmin Farid (M) anför:

Sverige är i behov att hitta tillbaka till en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp en motståndskraft mot kriser samt reformer som leder till att fler kommer i arbete. Med fler sysselsatta ökar välbudet i samhället. Dessutom ökar skatteintäkterna som finansierar rättsväsendet och välfärden.

Sverige behöver en politik som fokuserar på att öka arbetsutbudet och säkra en effektiv användning av gemensamma skattemedel. Nivån på skatterna påverkar drivkrafterna till arbete. Fler behöver komma i arbete och samtidigt uppleva att de får valuta för den skatt de betalar. Svenska hushåll behöver få större ekonomiska marginaler.

Skattelättnader – såväl tillfälliga som permanenta – och ekonomiska stödåtgärder kan fortsatt behöva säkras för att hantera hushållens och företagens situation och för att kunna trygga jobben.

Vi vill sänka skatten för de som arbetar – med fokus på låga och medelstora inkomster. Vi gör det för att det är rätt; det ökar sysselsättningen, och det är rättvist att ansträngning lönar sig. Förstärkningen av jobbskatteavdraget innebär att utbytet att gå från bidrag till arbete ökar, också på sikt. Tillsammans med en bidragsreform med bl.a. ett bidragstak är sänkta skatter på låga och medelstora inkomster en central reform för att knäcka arbetslösheten.

Under kommande år ska vi ta fram och genomföra ett åtgärds paket för förbättrade villkor för företag. Nya mål för att förenkla reglerna för företagen måste tas fram, och styra mot minskad administrativ börda och minskade kostnader för landets företag.

Höga skatter, krångliga tillståndsprocesser och byråkrati sätter käppar i hjulet för innovation och tillväxt i Sverige. En arbetar- och kunskapsnation som ska vara konkurrenskraftig i en globaliserad värld och världsledande inom innovation och forskning behöver ha ett skattesystem som stöttar entreprenörskap, investeringar, utbildning och ansträngning. Vi vill därför att bolags-, kunskaps- och kapital skatter ska vara konkurrenskraftiga och uppmuntra till investeringar i Sverige.

För att råda bot på de försämrade villkoren att investera i Sverige behöver de politiska prioriteringarna under kommande år tydligt riktas mot att förbättra villkoren för företagande och skapa förutsättningar för ökad tillväxt. Investeringarna i infrastruktur, utbildning och forskning behöver öka.

Bostadsmarknadens funktionssätt behöver förbättras så att det blir enklare att flytta till jobb och rekrytera personal.

En starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för högre pensioner och inget är viktigare för en högre pension än att sysselsättningen,

tillväxten och reallönerna ökar. Vi vill att reformer av pensionssystemet ska göras, och skatten för pensionärer ska sänkas ytterligare under nästa mandatperiod.

Moderaterna har gjort viktiga initiativ i riksdagen under våren 2022 för att sänka bränslepriserna, något som nu blir verklighet. Fler insatser behöver dock prioriteras framöver för att reducera kostnaderna för att transportera sig med bil. Svenska bensin- och dieselpriiser är på historiskt mycket höga nivåer, vilket ökar pressen på hushållens ekonomi – liksom för de branscher där drivmedel är en stor kostnad. Det beror till stor del på att reduktionsplikten, inblandning av biodrivmedel, lett till högre bränslepriser. Sverige har betydligt högre krav på inblandning än övriga EU-länder. Vi vill därför att reduktionsplikten ska ses över i syfte att reducera de kostnader dagens inblandningskrav medför för den som är beroende av bilen.

Vi tillstyrker att Moderaternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD)

David Lång (SD), Anne Oskarsson (SD) och Johnny Skalin (SD) anför:

Vid årsskiftet steg bränslepriserna kraftigt. Vår uppfattning - att transporter har blivit för dyra - har sedan dess vunnit gehör i riksdagen, vilket är att betrakta som en framgång. Den 1 maj sänktes skatten på bränsle med 1,8 kronor per liter. Denna sänkning består av en permanent sänkning på 50 öre per liter och en temporär sänkning till den 30 september 2022 på ca 1,35 kronor per liter. Vi vill att denna sänkning ska permanentas och att Sverige bör sträva efter EU:s miniminivå för skatt på bensin och diesel. Den offentligfinansiella effekten på årsbasis skulle bli 12 miljarder kronor. Vi vill att även den s.k. indexuppräknings ska stoppas.

Sverigedemokraterna har sedan förra mandatperioden drivit på för lägre bränsleskatter för jordbruk och skogsbruk. Det handlar om för Sverige viktiga näringar med långa förädlingskedjor, som bidrar till inkomster och sysselsättning över hela landet. När regeringen temporärt sänker skatten för jord-, skogs- och vattenbruk menar vi att det egentligen är sverigedemokratisk politik. Vi vill att dessa åtgärder ska permanentas för att ge respektive bransch möjlighet att planera för framtiden. Den offentligfinansiella effekten av detta skulle bli 330 miljoner kronor för 2023.

Reduktionsplikten har lett till högre bränslepriser. Sverige har betydligt högre krav på inblandning än övriga EU-länder. För diesel innebär reduktionsplikten en kostnadsökning på upp till 5 kronor per liter, men någon exakt siffra kan inte fastställas. Vi vill därför att reduktionsplikten kraftigt ska reduceras. En sverigedemokratisk politik skulle sänka priset på diesel med uppskattningsvis 3–4 kronor per liter. För bensin, vars reduktionsplikt är lägre, skulle effekten bli i storleksordningen 1 krona per liter.

Den gradvisa övergången till väderberoende elproduktion har varit problematisk för den svenska elmarknaden. För att underlätta för elkonsumenterna vill vi att skatten på el ska sänkas med 25 procent, vilket skulle innebära en kostnadssänkning på årsbasis på 2 300 kronor för ett genomsnittligt villahushåll. Den offentligfinansiella effekten av en sådan åtgärd skulle bli 6,9 miljarder kronor.

Vi menar att ökade avsättningar till pensionssystemet kommer att vara avgörande för att förbättra pensionerna för framtidens pensionärer. Sverigedemokraterna föreslår därför att pensionsavgifterna ska öka från 17,2 till 18,5 procent av bruttoinkomsten genom att den allmänna pensionsavgiften och motsvarande skattereduktion ersätts av höjda pensionsavsättningar på arbetsgivaravgiftssidan. Detta medför att hela pensionsavgiften ges en motsvarande pensionsrätt, till skillnad från i dag där 93 procent av avgiften medför en pensionsrätt. Den slopade skattereduktionen för pensionsavgiften medför att fler personer med låga arbetsinkomster kan få del av jobbskatteavdraget vilket ökar hushållens disponibla inkomst med 0,1 miljarder kronor 2023. Den disponibla inkomsten stärks ytterligare till 12 miljarder kronor 2024 till följd av ökade utbetalningar av inkomstpension.

Incitamenten att spara måste öka för att få en ökad flexibilitet i pensionssystemet och för att skapa goda förutsättningar för så många som möjligt att själva kunna påverka och stärka sin ekonomi under hela arbetslivet till den dag man väljer att gå i pension. Vi vill därför införa en sparform med samma ålderskategorier som för det individuella pensionssparandet, där det inte sker något skatteavdrag vid själva insättningarna och heller ingen kapitalvinstbeskattning vid försäljning av t.ex. fonder eller aktier. Sparformen ska omfattas av en låg schablonskatt om 15 procent av föregående års statslåneränta, vilket är detsamma som för befintliga tjänstepensioner. För att uppmuntra till privat sparande vill vi även att skatten på investeringssparkontot ska sänkas till 0,75 procent.

Vi tillstyrker att Sverigedemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)

Per Åsling (C) anför:

Klimat- och energipolitiken måste gå in i en ny fas, där omställningen påskyndas för att understödja Europas oberoende av Ryssland. Skatter och incitament, infrastruktur, tillståndprocesser m.m. måste anpassas snarast.

Mer än en tredjedel av Sveriges energianvändning kommer från bioenergi. Biogas är både fossilfri och resurseffektiv eftersom den framställs från bl.a. gödsel och matavfall och är ett viktigt alternativ för att ersätta naturgasen. För att bl.a. öka produktionen av biogas föreslår Centerpartiet att skatten på bioljor för elproduktion och uppvärmning ska slopas.

Solel är billigt att installera och går att bygga på allt från glesbygdens fält och lador, till tak i Stockholms mest tätbebyggda områden. Det är också en energikälla som privatpersoner snabbt, enkelt och billigt kan bidra med på egen hand. För att öka elproduktionen från sol vill jag och mitt parti att skatten på produktion av solel för eget bruk ska avskaffas och att reglerna för flerfamiljshus ska reformeras.

För att det svenska jordbruket ska klara dagens kostnadskris för att trygga Sveriges självförsörjning på livsmedel och för att villkoren för att bo och verka på landsbygden ska förbättras måste skatter och stöd skyndsamt anpassas.

För att öka möjligheterna för människor att bo och verka i hela landet, minska skattebortfallet och öka incitamenten att resa klimatsmart föreslår Centerpartiet att reseavdraget ska reformeras. Reseavdraget bör bli ett färdmedelsneutralt, avståndsbaserat system med stort landsbygdsfokus. Reduktionen ska enligt motionärerna uppgå till 80 öre per kilometer och taket höjas till 15 mil enkel väg.

I enlighet med ett avtal mellan Centerpartiet och regeringen och med ett brett stöd i riksdagen ska akuta stödpaket för Sveriges bönder på totalt 3,2 miljarder kronor skyndsamt genomföras. Stödpaketet innefattar bl.a. ett retroaktivt borttagande av all skatt på diesel i gröna näringar från den 1 januari 2022 fram till den 1 juli 2023.

Centerpartiet föreslår att en regionaliserad fastighetskatt för industri- och elproducerande fastigheter ska införas.

För Centerpartiet är det nödvändigt att de som är beroende av bilen på landsbygden inte drabbas kortsiktigt av hela den prischock som kriget i Ukraina skapat. För att motverka de höga drivmedelspriserna, samtidigt som en fortsatt omställning av fordonsflottan uppmuntras, bör koldioxidskatten på biodrivmedel helt tas bort. Att slopa skatten på de förnybara drivmedlen skulle innebära cirka 1,3 kronor lägre pris per liter diesel och 0,4 kronor lägre pris per liter bensin. Den offentligfinansiella kostnaden uppskattas till cirka 6,7 miljarder kronor på årsbasis.

Svenskt jordbruk och fiske befinner sig i en akut kris. Priset på viktiga insatsvaror, som t.ex. bränsle, energi och gödsel, har stigit dramatiskt, i vissa fall mångdubbplats. Centerpartiet har säkrat ett parlamentariskt stöd för ett paket i Vårändringsbudgeten för 2022. I paketet ingår en fördubblad återbetalning av dieselskatten för Sveriges bönder, som väntas medföra ca 800 miljoner kronor i lägre skatteintäkter. Centerpartiet har nu förhandlat fram ett andra stödpaket där återbetalningen av diesel ökas maximalt. Det görs retroaktivt från den 1 januari 2022 och väntas medföra minskade skatteintäkter om cirka 400 miljoner kronor.

Jag och mitt parti vill värna och utveckla RUT-avdraget och vi vill också införa av en ny och enkel företagsform för mikroföretag, som gör det möjligt att enkelt pröva sin affärsidé.

Skattereglerna för dem med enskild firma behöver förenklas och det arbete med regelförenkling som görs på myndigheter och av regeringskansliet behöver stärkas.

Jag tillstyrker att Centerpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (V)

Ulla Andersson (V) anför:

Rysslands invasion av Ukraina orsakar enormt mänskligt lidande. Kriget bidrar också till stor osäkerhet i den globala ekonomin, med inbyggda risker för redan utsatta länder. Kriget får även återverkningar i Sverige och en tydlig effekt är den snabba ökningen av energi-, drivmedels- och livsmedelspriser. Vänsterpartiet värnar de svenska hushållens ekonomi och har därför under våren föreslagit att hushållen ska skyddas mot priscocker på energi, bensin- och diesel.

Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer. Sverige är ett av få OECD-länder som varken har en förmögenhetsskatt, arvs- och gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till bostadens fulla värde.

Forskningen har inte något entydigt svar på hur starkt det eventuella sambandet mellan skatter och sysselsättning är i Sverige. Det enda som är helt säkert är att skattesänkningar leder till minskade skatteintäkter. Flertalet skattesänkningar har också tydligt bidragit till ökade inkomstskillnader. En politik för hållbar tillväxt, ökad jämlikhet och full sysselsättning behöver understödjas av en hög kvalitet i välfärdstjänster och effektiva försäkringssystem. Skatterna fyller i detta hänseende flera viktiga funktioner och ska vara en stabil finansiering av offentliga investeringar, utbildning och en aktiv arbetsmarknads- och näringspolitik.

Principen om att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan har länge varit och bör fortsatt vara ett riktmärke i den svenska miljö- och klimatpolitiken. Skatter är därför enligt motionärerna även fortsättningsvis ett centralt styrmedel i klimatpolitiken. Jag och mitt parti söker mandat för att inleda arbetet med en genomgripande skattereform som ska skapa ett enhetligt, rättvist och legitimt skattesystem som kan bidra till en långsiktig finansiering av välfärden.

Jag och mitt parti vill höja inbetalningarna till pensionssystemet från dagens 17,21 procent till 18,5 procent av bruttoinkomsten upp till intjänandetaket. Höjningen föreslås göras genom att den allmänna pensionsavgiften, som uppgår till 7 procent, växlas mot en höjning av ålderspensionsavgiften. Det skatteavdrag som kompenserar för den allmänna pensionsavgiften föreslås samtidigt slopas. En följd effekt av att avskaffa detta skatteavdrag är ett ökat utrymme för andra skatteavdrag för personer med låga inkomster. Detta beror på att personer med små inkomster betalar lite i skatt och har därmed litet utrymme att göra skatteavdrag. När ett avdrag försvinner uppstår utrymme för andra avdrag, i detta fall de redan befintliga jobbskatteavdragen som andra får

ta del av. Förslaget leder därmed till att fler personer med låga inkomster omfattas av jobbskatteavdragen.

Jag tillstyrker att Vänsterpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

5. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)

Hampus Hagman (KD) anför:

Sverige är i behov att hitta tillbaka till en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp en motståndskraft mot kriser samt reformer som leder till att fler kommer i arbete. Med fler sysselsatta ökar välbästandet i samhället. Dessutom ökar skatteintäkterna som finansierar rättsväsendet och välfärden.

Sverige behöver en politik som fokuserar på att öka arbetsutbudet och säkra en effektiv användning av gemensamma skattemedel. Nivån på skatterna påverkar drivkrafterna till arbete. Fler behöver komma i arbete och samtidigt uppleva att de får valuta för den skatt de betalar. Svenska hushåll behöver få större ekonomiska marginaler.

Politiken under kommande år ska säkra ett åtgärds paket för förbättrade villkor för företag. Nya mål för att förenkla reglerna för företagen måste tas fram, och styra mot minskad administrativ börda och minskade kostnader för landets företag.

För att råda bot på de försämrade villkoren att investera i Sverige behöver de politiska prioriteringarna kommande år tydligt riktas mot att förbättra villkoren för företagande och skapa förutsättningar för ökad tillväxt. Investeringarna i infrastruktur, utbildning och forskning behöver öka.

Bostadsmarknadens funktionssätt behöver förbättras så att det blir enklare att flytta till jobb och rekrytera personal.

En starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för högre pensioner. Inget är viktigare för en högre pension än att sysselsättningen, tillväxten och reallönerna ökar. Vi vill att reformer av pensionssystemet ska göras, och att skatten för pensionärer ska sänkas ytterligare under nästa mandatperiod.

Viktiga åtgärder för att sänka bränslepriserna har vidtagits på initiativ från partierna i riksdagen under våren 2022. Fler insatser behöver dock prioriteras framöver för att reducera kostnaderna för att transportera sig med bil.

Kristdemokraterna har krävt tillfälligt slopad energiskatt på diesel och bensin och nu har priset vid pump sänkts med 1,80 kronor. Men jag och mitt parti vill mer. Jag och mitt parti vill dels driva på i EU för möjligheten att tillfälligt sänka med mer än vad energiskattedirektivet medger, dels se sänkt reduktionsplikt. Det mycket höga priset på biobränsle påverkar svenska konsumenter särskilt mycket eftersom regeringen genomdrivit ett krav på inblandning som går betydligt längre än vad EU har som mål. Kristdemokraterna har också drivit på, och fått igenom, en skattebefrielse av

dieselanvändningen för jordbruk, skogsbruk och fiske som kommer att gälla retroaktivt från årsskiftet.

De höga elpriserna drabbar landsbygden särskilt hårt. Jag och mitt parti har under vintern krävt nedsättningar av energiskatten på el för att dämpa den exceptionella elprisuppgången, i framför allt södra och mellersta Sverige.

Jag och mitt parti vill införa en ”stötdämpare” för energiskatten på el så att den sänks med 10 öre per kWh så länge som elpriserna överstiger snittet för föregående 24 månader. När priserna faller tillbaka under denna nivå kan skatten återgå till den ordinarie nivån. På detta sätt dämpas effekten av tillfälliga pristoppar, och om prisökningarna visar sig vara långvariga får hushållen mer tid att förbereda sig.

Hushållen bör också ges möjlighet att påverka sina egna elräkningar. De hushåll som ersätter direktverkande el med en mer energieffektiv värmelösning, såsom fjärrvärme eller värmepump, bör få ta del av den befintliga skattereduktionen för grön teknik.

Lägre skatt på låga inkomster är en central del för att fler ska få egen lön och en arbetsgemenskap. Höjd status för egen försörjning bidrar även till att stävja det utanförskap som utgör kriminalitetens grogrund. I takt med att ekonomin tillåter, bör skatten på arbete kunna sänkas under kommande år – framför allt på låga och medelstora inkomster.

Höga skatter, krångliga tillståndprocesser och byråkrati sätter käppar i hjulet för innovation och tillväxt i Sverige. En arbetar- och kunskapsnation som ska vara konkurrenskraftig i en globaliserad värld och världsledande inom innovation och forskning behöver ha ett skattesystem som stöttar entreprenörskap, investeringar, utbildning och ansträngning. Bolags-, kunskaps- och kapitalsskatter ska vara konkurrenskraftiga och uppmuntra till investeringar i Sverige.

För många som befinner sig långt från arbetsmarknaden är den ekonomiska vinsten av att ta ett arbete alltför låg. Detta gäller inte minst om det är en deltidstjänst som man först blir erbjuden. Personer, som kommer från långvarig arbetslöshet eller sjukskrivning, ska få dubbelt jobbskatteavdrag under en tid. Det ökar kraftigt utbytet av eget arbete, och är en kostnadseffektiv åtgärd eftersom den är riktad till grupper som möter höga marginaleffekter av eget arbete. Det dubbla jobbskatteavdraget bör också enligt motionärerna ges till alla unga upp till 23 år som omfattas av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och för nyanlända under de första fem åren i Sverige.

För att studerande ska stimuleras till att ta sin examen och snabbt komma i arbete föreslår motionärerna att en examensbonus ska inrättas i form av ett fördubblat jobbskatteavdrag för de som tar en akademisk examen före sin 25-årsdag. Den extra skattelättnaden ska gälla i två år efter examen.

Jag och mitt parti vill också underlätta ytterligare för äldre att arbeta. De menar att de av erfarenhet vet att skattelättnader för den enskilde i kombination med nedsatt arbetsgivaravgift kan vara effektivt – som i fallet med dubbelt jobbskatteavdrag för de över 65 år i kombination med lägre arbetsgivaravgifter. Det förhöjda jobbskatteavdraget ska höjas med 37 procent från 69 års

ålder, vilket innebär att en arbetande 69-åring får upp till 925 kronor per månad mer efter skatt.

Jag tillstyrker att Kristdemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

6. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (L)

Gulan Avci (L) anför:

Den ekonomiska politiken behöver stå redo att hantera eventuella effekter av den stegrande kostnadskris som förstärks av Rysslands invasion av Ukraina, och skapa förutsättningar för att öka hushållens och företagens motståndskraft. För att hantera hushållens och företagens situation och för att kunna trygga jobben menar jag och mitt parti att skattelättnader – såväl tillfälliga som permanenta – och ekonomiska stödåtgärder, fortsatt kan behöva säkras.

Sverige behöver en politik som fokuserar på att öka arbetsutbudet och säkra en effektiv användning av gemensamma skattemedel. Nivån på skatterna påverkar drivkrafterna till arbete. Fler behöver komma i arbete och samtidigt uppleva att de får valuta för den skatt de betalar. Svenska hushåll behöver få större ekonomiska marginaler.

Politiken under kommande år ska säkra ett åtgärds paket för förbättrade villkor för företag. Nya mål för att förenkla reglerna för företagen måste tas fram, och styra mot minskad administrativ börda och minskade kostnader för landets företag. Jag och mitt parti vill tillsätta en förenklingsutredning för de små och mindre företagen. I den behöver bl.a. systemet med personalliggare ses över, schablonbeskattning för mindre företag utredas och den totala regelbördan minska.

För att råda bot på de försämrade villkoren att investera i Sverige behöver de politiska prioriteringarna enligt motionärerna tydligt riktas mot att förbättra villkoren för företagande och skapa förutsättningar för ökad tillväxt de kommande åren. Investeringarna i infrastruktur, utbildning och forskning behöver öka.

Bostadsmarknadens funktionssätt ska förbättras så att det blir enklare att flytta till jobb och rekrytera personal.

En starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för högre pensioner. Inget är viktigare för en högre pension än att sysselsättningen, tillväxten och reallönerna ökar. Reformen av pensionssystemet ska göras, och skatten för pensionärer ska sänkas ytterligare under nästa mandatperiod.

Viktiga åtgärder har vidtagits på initiativ från partierna i riksdagen under våren 2022 för att sänka bränslepriserna. Fler insatser behöver dock prioriteras framöver för att reducera kostnaderna för att transportera sig med bil.

Utöver detta har även reduktionsplikten, inblandning av biodrivmedel, lett till högre bränslepriser. Sverige har betydligt högre krav på inblandning än övriga EU-länder och detta gäller i synnerhet diesel, där inblandningen är som störst. Jag och mitt parti vill därför att reduktionsplikten ska ses över i syfte att

reducera de kostnader som dagens inblandningskrav medför för den som är beroende av bilen.

Lägre skatt på låga inkomster är en central del för att fler ska få egen lön och en arbetsgemenskap. Höjd status för egen försörjning bidrar även till att stävja det utanförskap som utgör kriminalitetens grogrund. I takt med att ekonomin tillåter, bör skatten på att arbeta kunna sänkas under kommande år – framför allt på låga och medelstora inkomster. Det måste löna sig att arbeta i förhållande till att leva på bidrag. Jag och mitt parti föreslår därför en riktad skattesänkning genom att principen ”hälften kvar” införs för den som lämnar försörjningsstöd för arbete. Genom att den s.k. jobbstimulansen utvidgas från dagens 25 procent till 50 procent kan en person med försörjningsstöd under två år få behålla mer av en inkomstökning. Utöver det föreslår Liberalerna ytterligare ett jobbskatteavdrag som låter vanliga löntagare behålla 1 000 kronor mer i månaden.

Höga skatter, krångliga tillståndsprocesser och byråkrati sätter käppar i hjulet för innovation och tillväxt i Sverige. En arbetar- och kunskapsnation som ska vara konkurrenskraftig i en globaliserad värld och världsledande inom innovation och forskning behöver ha ett skattesystem som stöttar entreprenörskap, investeringar, utbildning och ansträngning. Bolags-, kunskaps- och kapitalsskatter ska vara konkurrenskraftiga och uppmuntra till investeringar i Sverige.

Sverige ligger långt framme i digitaliseringen och har varit grogrund för flera av världens mest framgångsrika företag inom teknikområdet. Vi behöver dock återta ledartröjan i teknisk innovation och jag och mitt parti ser ett behov av att förändra optionsbeskattningen så att den blir internationellt konkurrenskraftig. Även en sänkning av den s.k. expertskattens nivå för utländska nyckelmedarbetare är nödvändig för att kunna locka fler talanger och entreprenörer till Sverige. Ett förbättrat regelverk för små- och fåmansföretag är, och förblir, en prioriterad liberal skattefråga.

Ett eget sparkapital medför frihet, möjligheter och trygghet. Den som har en egen ekonomisk buffert står friare att byta jobb, starta företag, flytta eller lämna ett destruktivt förhållande. Det är därför självklart att alla svenskar ska kunna spara mer utan att behöva betala skatt på avkastningen. Jag och mitt parti vill därför genomföra en kraftig reform av den nuvarande ISK-beskattningen för att ytterligare stärka människors möjligheter att spara. De första 300 000 kronorna som sparas på kontot ska vara skattefria, och golvet på 1,25 procent ska slopas helt.

Det bör också vara möjligt för aktörer som är ålagda att betala koldioxid-skatt att köpa negativa utsläpp. Kostnaden för de negativa utsläppen ska kunna dras av från skatteinbetalningen och den överskjutande delen av skatten ska fortfarande betalas. Detta är kostnadsneutralt för den enskilde aktören, men utsläppen kommer att försvinna.

Jag och mitt parti anser att den skatt på plastpåsar som regeringen har infört är ett misslyckande och föreslår att skatten ska avskaffas. Liberalerna har länge argumenterat för en skatt på jungfrulig plast från fossil olja.

Jag tillstyrker att Liberalernas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken

7. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (MP)

Lorentz Tovatt (MP) anför:

Jag och mitt parti vill ha ett skattesystem som fasar ut allt som är dåligt för miljön, men behåller en stabil skattebas för att finansiera den gemensamma välfärden och samhällsservicen. Det som är bra ska ha låg skatt eller subventioneras, det som är dåligt ska ha hög skatt. Det som är riktigt dåligt ska enligt motionärerna vara förbjudet. Skattesystemet måste ha som mål att uppnå långsiktig hållbarhet och bidra till att priset för olika alternativ sänder en tydlig signal om vad som är hållbart och i vilken riktning vi är på väg. Miljöpartiet vill därför införa mer skattepolitik som styr om mot hållbarhet och låga utsläpp. Under de senaste tio åren har Miljöpartiet lagt grunden för många sådana system, såsom gröna skatter och cirkulära skattereduktioner. Dessa system vill jag och mitt parti utöka.

Det är en hörnsten i den svenska klimatpolitiken att hålla priset på utsläpp högt. Regeringen har dock utan hänsyn till klimatet sänkt priset på bränsle, i stället för att rikta stöd till de grupper som drabbas hårt när priserna stiger.

Landsbygden drabbas hårt av ökade el- och bränslepriser eftersom man i regel behöver köra längre och bor både större och utanför fjärrvärmenäten. För att underlätta livet på landsbygden har jag och mitt parti därför föreslagit ett engångsbidrag till alla boende i stödområde 1, 2 och 3 och en utökning av den generella sänkning av inkomstskatten som regeringen införde för stödområde 1 och 2.

En annan grupp som drabbas hårt när priserna stiger är de som redan lever med små marginaler bl.a. många ensamstående föräldrar och deras barn, pensionärer, studenter och människor som erhåller sjuk- och aktivitetsersättning. De som har lägre inkomster lägger större andel av sin inkomst på mat. För att skapa lite mer andrum i privatekonomin bör matmomsen tillfällig sänkas.

Jag och mitt parti vill genom ett skatteavdrag för utbildningskostnaden möjliggöra för företagen att i högre grad än i dag erbjuda kompetensutveckling till sina medarbetare.

Miljöpartiet vill skapa fler incitament för arbetsgivare som tar ett stort socialt ansvar genom att anställa personer som står långt bort från arbetsmarknaden eller som av andra skäl behöver en ny chans. För att minska rekryteringen till kriminella gäng och hålla personer som suttit i fängelse borta från kriminalitet vill jag och mitt parti belöna arbetsgivare som anställer personer som behöver en ny chans med lägre beskattning.

Skyddet mot exploatering av åkermarken måste öka. Miljöpartiet föreslår därför att en bekämpningsmedelsskatt som är differentierad utifrån farlighet

bör införas. En sådan skatt kommer att styra både mot minskad användning och mot att bättre preparat används.

Under Miljöpartiets tid i regeringen genomfördes en skattesänkning för alla boende i glesbygd. Jag och mitt parti vill utvidga denna skattesänkning till 4 000 kronor per person och år för personer boende i stödområde 1 och 2. Dessutom ska landsbygden ges skattemässiga fördelar för att ställa om transportsektorn.

De ekonomiska klyftorna i Sverige har ökat under flera decennier. Den utvecklingen måste stoppas och skattesystemet spelar här en nyckelroll. Den som tjänar mer och äger mer ska också betala mer i skatt. Jag och mitt parti vill därför utreda en skattemodell där tillgångar slås samman och beskattas progressivt, en s.k. boxmodell, och att grundavdraget ska höjas. Progressiviteten i kapitalskatterna bör också ökas.

När Moderaterna, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas budgetalternativ i riksdagen vann gehör togs skillnaden i beskattning mellan inkomster på arbete och sjuk- och aktivitetsersättning, den s.k. funkisskatten, bort. Samtidigt infördes dock ett jobbskatteavdrag som inte innefattade funktionsnedsatta, vilket innebär att den s.k. funkisskatten finns kvar. Jag och mitt parti har sedan länge arbetat för att skillnad i skatt inte ska bero på omständigheter du har svårt att påverka, utan utgå från hur mycket du tjänar. Därför bör den orättvisa skattekliften som uppstått igen tas bort.

I breda överenskommelser rustar vi nu upp Sveriges militära och civila försvar. För att inte det ska gå ut över de helt nödvändiga satsningar som måste göras på såväl klimat, miljö och välfärdsområdet vill motionärerna införa en beredskapsskatt som betalar den upprustning som nu i snabb takt ska genomföras.

Vi måste bli mer transporteffektiva om vi ska nå våra klimat- och miljömål. Det ska vara billigare att ta sig till jobbet med kollektivtrafik än bil. Priserna i kollektivtrafiken har dock ökat mer än bränslepriserna de senaste åren. Jag och mitt parti vill därför att kollektivtrafikkort ska undantas från förmånsbeskattning.

Kulturskapares ekonomiska och sociala villkor behöver förbättras och upphovsrätten moderniseras. Villkoren för kreativa och kulturella näringar behöver stärkas och kulturens finansiering breddas och stärkas. Miljöpartiet vill införa möjlighet till avdrag för investeringar i och sponsring av kultur.

Jag tillstyrker att Miljöpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken

BILAGA 3

Uppteckningar från den öppna utfrågningen den 17 maj om Finanspolitiska rådets rapport 2022

Ordföranden: Då inleder vi det här mötet, där vi har en öppen utfrågning med anledning av Finanspolitiska rådets rapport. Det är Lars Heikensten, ordförande i Finanspolitiska rådet, som ska börja med att presentera rapporten. Sedan kommer vi också att få lyssna på finansminister Mikael Damberg och riksrevisor Helena Lindberg.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Tack så mycket! Jag tycker att det är trevligt att komma hit till finansutskottet. Som jag sa senast jag var här i den här rollen har jag varit här i ett antal olika roller genom åren och har uppskattat utbytet av tankar med utskottet. I dag är det lite av examensdag för Finanspolitiska rådet, kan man säga, och jag fäste mig vid att flaggorna vajade i vinden. Det var väl inte bara för att vi skulle presentera rapporten, men jag föredrar att uppfatta det så – passande för vår examen.

Vi ska alltså prata om den rapport som vi lade fram i går. Jag ska börja med att väldigt kort konstatera det som är väldigt uppenbart för er alla, nämligen att det har varit ett par år med väldigt snabba scenförändringar i den ekonomiska situationen. Ni kommer alla ihåg våren 2020, när vi såg framför oss en väldigt kraftig nedgång i ekonomin till följd av pandemin. Nu kan vi konstatera att det gick att vända den utvecklingen relativt snabbt, och i det sammanhanget spelade politiken en avgörande roll – dels på det viset att de länder som klarat av att vaccinera många människor har klarat sig ganska snabbt ur detta, dels på det viset att den ekonomiska politiken lades om i hela världen, kan man säga, på ett mycket expansivt sätt.

Vi diskuterade detta en hel del i fjolårets rapport. Sedan dess har också Coronakommissionen kommit med i stort sett samma slutsatser: att det var klokt att ta i rejält och ha marginaler och att detta med största säkerhet har bidragit till att vi har fått en bättre ekonomisk utveckling.

Redan tidigt i fjol, kanske till och med hösten innan, kunde man se tydliga tecken på en återhämtning i ekonomin. Produktionen ökade. Sysselsättningen har ökat mycket starkt, framför allt i de branscher som var mest drabbade. Man ser än så länge – det är lite intressant – inga förändringar i branschstrukturen jämfört med hur den såg ut tidigare. Det kan ju ske strukturomvandling på andra nivåer, men på den nivån verkar inte krisen ha medfört det. Det är dock hög arbetslöshet i vissa grupper, bland lågutbildade och utrikes födda. Det hade vi tidigare, och de tendenserna har förstärkts.

Det var i det läget som Ryssland invaderade Ukraina den 24 februari. Vi vet alla att det har fått många mycket långsiktiga konsekvenser när det gäller säkerhetspolitik och liknande, men det har också fått den direkta effekten att

många länder har valt att rusta upp. Samtidigt är det kraftiga störningar i handeln och tydliga nedrevideringar av den internationella tillväxten i de flesta bedömningar som görs.

Parallellt med detta har vi fått en hög inflation. Grunden för den är ett högt efterfrågetryck, i första hand i Förenta staterna men nu också i ett antal andra länder. Det har gått hand i hand med utbudsstörningar av olika slag som har förstärkts av kriget.

Detta reser i sig stora frågor. Är det möjligt att hitta en räntebana framöver som samtidigt driver ned inflationen och upprätthåller en hög tillväxt? Det är väldigt oklart. Det förefaller vara en ganska smal väg i det här läget. Och jag vore inte ordförande i Finanspolitiska rådet om jag inte påpekar att det i denna situation är en väldig styrka att Sverige har bra statsfinanser, när läget är så osäkert som det är.

Det är mot denna bakgrund som vi tittar på finanspolitiken. Inledningsvis konstaterar vi att sparandet är nästan 1 procentenhet lägre än överskottsmålet, trots att ekonomin är i balans. Detta gäller både i budgetpropositionen i höstas och i det förslag som oppositionen lade fram och som sedan blev riksdagens beslut. Det gäller också i vårpropositionen 2022. Vi får väl se huruvida det gäller i det riksdagsbeslut som tas här senare under våren.

Regeringen anför stabiliseringspolitiska skäl för beslutet att gå vidare med en budget med underskott trots att ekonomin är i balans. Jag tolkar det bland annat som att man har lyssnat på internationella bedömare, som jag dock tror talade mer generellt om utvecklingen än specifikt om Sverige. Sverige klarade sig ju bättre från krisen än många andra länder och låg närmare fullt kapacitetsutnyttjande förra hösten än vad de flesta andra gjorde. Det handlar också om den höga arbetslösheten, men eftersom den i huvudsak är koncentrerad till utsatta grupper tror inte vi att en högre allmän efterfrågan är rätt medel för att komma åt den.

Vi diskuterar utgiftstaket. Det vi nu ser tyder på att det kommer att spräckas. Det är första gången på många år, som ni vet, som det sker. Man kan till och med hävda att det är första gången över huvud taget.

Regeringen och riksdagen fattade beslut om kraftiga höjningar av utgiftstaken 2020–2022. Det var någonting som vi i Finanspolitiska rådet stödde. Vi trodde att det var klokt. Jag nämnde Coronakommissionen alldeles nyss, och de hade samma uppfattning. Dock noterade vi då att det är viktigt att komma tillbaka på samma utgiftsnivåer och att inte låta detta spilla över på de kommande åren. Vi noterar nu att utgiftstaket är oförändrat 2023 i de framlagda dokumenten men att det finns en negativ budgeteringsmarginal när det i själva verket borde vara 23 miljarder positivt – 1,5 procent av takbegränsade utgifter, som ni väl känner till.

Man skulle möjligen med en strikt tolkning kunna hävda att regeringen borde ha lagt fram förslag för att hantera detta redan under våren. Vi tycker dock att det är rimligt att tänka sig att detta sker till hösten, men man borde i varje fall ha diskuterat omfattningen av och inriktningen på utgiftsminskningarna i vårpropositionen.

Sedan resonerar vi en del om budgetprocessen i stort. Det är någonting som ni naturligtvis vet betydligt mer om än vi. Men vi har tidigare noterat att det vid flera tillfällen har skett utskottsinitiativ som har inneburit att nya utgifter har tillkommit, vid de senare tillfällena också utan finansiering. Vi har uttryckt oro för det.

Nu noterar vi att åtgärder med varaktiga budgeteffekter normalt bör presenteras i budgetpropositionerna, och det sker nu även i vårpropositionen. Möjligen kan man säga att det är rimligt när det gäller försvarsanslagen, eftersom det är någonting väldigt akut och nytt som har kommit och som hade varit svårt att hantera på ett annat sätt. Men det är inte lika uppenbart när det gäller garantitillägget. Det är ett problem. De problem som där hanteras är dessa, och de har funnits länge.

Rent allmänt tycker vi att det är väldigt viktigt att man respekterar budgetprocessens riktlinjer och iakttar återhållsamhet när det gäller ändringsbudgetar, extra ändringsbudgetar och utskottsinitiativ. Det är ett problem att detta har kommit att sprida sig på det sätt som det har gjort. Man går då miste om det som var idén med den samlade budgetprocessen: att framtinga en helhetssyn och prioriteringar. Det har varit helt avgörande, skulle jag säga, för att vi har lyckats så pass väl som vi har gjort under de gångna åren.

Detta om utvärderingen av finanspolitiken. Vi har också valt att i den senare delen i rapporten ta oss an en del andra frågor, kanske framför allt frågan om det finanspolitiska ramverket. Det är naturligtvis ett område där vi har anledning att fundera en hel del. Det är ju riksdagen som lägger fast ramverket, och vi ska anpassa oss till det. Men vi vill ändå bidra till den diskussionen.

En fråga som har dykt upp i debatten är klimatomställningen. Det har hävdats att den kommer att kräva kraftiga offentliga insatser och att detta är ett skäl att ändra ramverket. Jag ska strax återkomma till några andra skäl som har föreslagits för att ramverket borde ändras, men klimatomställningen är kanske det vanligaste.

Vi konstaterar till vår stora överraskning att det inte är någon som har gjort en sammanställning av vad detta skulle kosta. Flera institutioner, till exempel Klimatpolitiska rådet, har föreslagit att man ska ändra det finanspolitiska ramverket, men det finns inga beslutsunderlag som visar storleksordningen på de åtgärder som skulle behövas. Det trodde vi nog att det skulle göra.

En sådan bedömning är naturligtvis inte enkel att göra. Man måste ta ställning till vilka mål Sverige ska ha för sin klimatpolitik. Man måste fundera över hur de målen nås på bästa sätt. Det är ju inte självklart att det handlar om offentliga investeringar; i själva verket är det mycket som talar för att det handlar om andra saker. Det handlar om skatter, det handlar om utsläpps-rättigheter, det handlar om regleringar av olika slag och så vidare i första hand.

När man väl har gjort det och kan börja se konturerna av hur mycket investeringar som krävs måste man fundera över vad som ska vara privat och vad som ska vara offentligt av detta. Slutligen infinner sig då också frågan: Hur mycket av de offentliga investeringar som man landar i bör rimligen finansieras av den här generationen, och hur mycket bör betalas av framtida

generationer? Det är en diskussion som är fullt möjlig att genomföra, men det är ingenting som Finanspolitiska rådet har resurser för att göra.

Vi nöjde oss i det här sammanhanget med ett snävare perspektiv och att titta på de bedömningar som har gjorts av de myndigheter och experter som borde kunna det här, om jag uttrycker mig så. Det visar sig då att det, utöver de satsningar som sker i infrastruktur till följd av de infrastrukturförslag som har lagts fram, förefaller handla om mellan 25 och 45 miljarder kronor per år under de kommande åren. Det är siffror som är förenade med väldigt stor osäkerhet, ska jag säga, men vi ville i alla fall på något sätt försöka ringa in detta för att få igång en diskussion i den här frågan.

Den här bedömningen är en bakgrund till den analys vi gör och den diskussion vi för i det avslutande kapitlet. Som jag konstaterade är det många som har argumenterat för att man borde ändra ramverket. Då ska man konstatera att det är uppenbart att man bör kunna göra det, principiellt. Det är ingenting som är skrivet i sten. Verkligheten kan förändras, och det kan motivera en förändring. Samtidigt har riksdagen bestämt en ordning, bara för några år sedan, som innebär att man ska göra översyner vart åttonde år. Då bör man ha ordentligt goda skäl om man väljer att göra översyner däremellan.

Mot den bakgrunden granskar vi de olika skäl som lyfts fram i diskussionen. Jag kan konstatera att det handlar om stabiliseringspolitik, det handlar om räntenivåer, det handlar om att behoven har ökat på olika områden och att detta borde motivera förändringar och det handlar om klimatomställningen, som jag nyss pratade en del om. I huvudsak tycker vi inte att de här argumenten övertygar, men jag ska säga något lite mer om dem.

När det gäller stabiliseringspolitiken är frågeställningen normalt sett den att genom att ramverket finns sätts en gramma på finanspolitiken som gör att man inte kan bedriva den tillräckligt aktivt i konjunkturstabiliserande hänseende. Sedan kan man lägga till att i och med att ränteläget har varit lågt har Riksbankens manöverutrymme varit begränsat, och då blir finanspolitiken viktigare.

Vi menar att politiken i Sverige har bedrivits på ett konjunkturstabiliserande sätt sedan vi fick det finanspolitiska ramverket. Vi kan inte se att ramverket har varit en väsentlig restriktion för utvecklingen. Tvärtom har det understött utvecklingen genom att vi haft så goda finanser som vi har haft. Delvis till följd av ramverket har det varit möjligt att bedriva sådan politik som vi bedrev i samband med pandemin utan minsta problem.

När det gäller ränteläget kan man väl börja med att konstatera att den diskussionen hade varit naturligare att föra för ett par år sedan då ränteläget var väldigt lågt och föreföll kunna komma att fortsätta att vara väldigt lågt. I dag är det en betydligt oklarare fråga. Dessutom är det så, och vi diskuterade det ganska utförligt i fjolårets rapport, att den offentliga sektorn i Sverige snarast har finansiella tillgångar, som helhet betraktat. Det är alltså inte uppenbart att lägre räntor är gynnsamt för de offentliga finanserna i den meningen.

En aspekt på detta med låga räntor är investeringsutvecklingen, att man ser framför sig att det skulle finnas utrymme för större offentliga investeringar. Också detta diskuterade vi en del i fjolårets rapport. Jag kan väl här bara konstatera att de studier som Finanspolitiska rådet tidigare har gjort inte tyder på att de offentliga investeringarna i Sverige har hämmats av ramverket. Det går i varje fall inte att visa det i de siffrorna. I själva verket har vi ganska höga offentliga investeringar; jag tror till och med att de varit ökande på senare tid.

Detta är och har varit ett bekymmer ute i Europa, och där finns en diskussion om detta. Men vi ser kanske inte motsvarande utveckling här.

På de här punkterna kan man dock argumentera på lite olika sätt. Detta är absolut frågor som bör leva i diskussionen och som man löpande bör ta ställning till. Jag tycker att det är naturligt när man går vidare och funderar över ramverket i den ordinarie processen att man kommer tillbaka till detta och funderar en sväng till, så att säga.

När det gäller nya behov är det klart att sådana hela tiden dyker upp. Vi nämner polis, vård och omsorg och pensioner som exempel på sådana som har diskuterats under senare tid. Alla de här behoven är ju varaktiga, och den första frågan är då i vilken utsträckning det är rimligt att kommande generationer ska betala för att vi höjer dessa ambitionsnivåer eller om vi ska betala för dem själva. Sedan har vi ju den här processen just för att framtvunga prioriteringar mellan olika områden. Det är själva idén, så att säga.

Undantag från ”huvudregeln” att varaktiga utgiftsnivåhöjningar bör hanteras genom skattehöjningar eller genom omprioriteringar kan vara om det ställs krav på omfattande akuta insatser. Då kan man motivera att man gör en lånefinansiering. Om vi skulle behöva höja försvarsbudgeten väldigt kraftigt till följd av en allvarlig säkerhetspolitisk situation, alltså ännu allvarligare än den vi ser i dag, kanske det inte är lämpligt att radikalt höja skatterna med en gång eller att radikalt skära ned på andra utgifter. I stället kan det vara lämpligt med en lånefinansiering. Man kan diskutera vad som är klokast, men det finns ett argument för att utjämna i sådana situationer.

Vi skulle kunna tänkas hamna i en sådan situation och få väldigt kraftiga behov på försvarets område. Då tänker ni kanske: Men det är ju ganska stora satsningar. Ja, men de är inte så stora jämfört med vad man nu unnar sig på andra områden. I den meningen förefaller det, om man ser på det hela utifrån, vara fullt möjligt att hantera de satsningar som nu görs inom de ramar som finns. Men som sagt: Skulle man behöva väldigt kraftiga insatser är det kanske bättre att leva med att man inte klarar av överskottsmålet i den situationen på annat sätt än genom att i förväg minska kraven på finanspolitiken.

Avslutningsvis återkommer jag till detta med klimatpolitiken. Det tycker vi nog är det bästa skälet av dessa skäl för att göra förändringar i ramverket. Det handlar ju, som vi ser det, om temporära förändringar. Det handlar i allt väsentligt om en stor omställning av ekonomin som behöver göras, säg, under de närmaste 10–15 åren; det där kan vi säkert diskutera exakt. Men det handlar inte nödvändigtvis om att lyfta nivån långsiktigt.

Detta är också en typ av investeringar där man kan argumentera för att om vår generation skulle ta hela kostnaderna skulle det bli för lite för kommande generationer, som ju också uppenbarligen har väldigt stor glädje av att detta görs. Det finns också argument i motsatt riktning. Man kan hävda att det är vi som har ställt till det och att vi borde betala allt och kommande generationer inget. Man kan tänka på olika sätt kring detta, men det är värt att fundera kring.

Som jag sa finns det ingen ordentlig bedömning av vad det skulle kosta. En sådan måste rimligen ligga i botten innan man gör en förändring av ramverket. Vi konkluderar alltså med att en fördjupad analys på klimatområdet behövs och att en sådan också skulle kunna ge motiv för en förtida översyn.

Ordföranden: Nu har Lars Heikensten presenterat Finanspolitiska rådets rapport. Vi ska nu få höra riksrevisor Helena Lindbergs kommentarer på samma rapport.

Helena Lindberg, Riksrevisionen: Fru ordförande! Stort tack för inbjudan och för möjligheten att kommentera den här rapporten, *Svensk finanspolitik 2022*. Det har verkligen varit ett stort nöje att läsa denna välskrivna rapport, vilken som vanligt innehåller många intressanta analyser av svensk ekonomi och finanspolitik. Och den *är* verkligen väldigt välskriven, hela vägen ut i kapillärerna.

Som alla vet gör Riksrevisionen nästan varje år en granskning av tillämpningen av det finanspolitiska ramverket i de ekonomiska propositionerna. Ofta brukar vi göra iakttagelser och rikta rekommendationer kring frågor som handlar om utgiftstaket, överskottsmålen eller planen för återgång till överskottsmålet. Men vi tittar faktiskt också på om texten och siffrorna hänger ihop och om det som står där är transparent och begripligt.

Det finanspolitiska ramverket utgör bottenplattan för våra bedömningar – eller bedömningsgrunden, som vi kallar det på effektivitetsrevisionsspråk, helt enkelt. Sedan gör vi också ofta granskningar av mer tematisk karaktär inom området offentliga finanser. Vi har i närtid publicerat en särskild rapport där vi har granskat utgiftstaket, men vi har också tittat på pris- och löneomräkningssystemet för de statliga förvaltningsutgifterna.

Just nu jobbar vi med en granskningsrapport som handlar om de extra ändringsbudgetarna under 2020 och 2021. Den rapporten kommer att publiceras i juni. Ni skriver ju en hel del om detta i er rapport, men jag hade faktiskt tänkt låta bli att kommentera det med tanke på att vår publicering ligger så nära i tiden.

Med detta sagt kan jag alltså konstatera att Riksrevisionen i hög utsträckning jobbar med ganska många av de frågor som Finanspolitiska rådet har avhandlat. Mina kommentarer kring er rapport tar i grund och botten sin utgångspunkt i de bedömningar och iakttagelser som vi har gjort på vårt håll och med vårt perspektiv.

Så till mina kommentarer. När det gäller utgiftstaket: Jämfört med rådets rapport från förra året upplever jag att era bedömningar av regeringens hantering nu är betydligt mer kritiska. Kritiken ni riktar ligger också väl i linje med kritik som vi på Riksrevisionen har fört fram.

I december förra året lyfte vi till exempel fram att budgeteringsmarginalen 2023 understeg riktlinjerna. Detta innebar en risk, inte minst med tanke på det rådande parlamentariska läget. Varför det då? Jo, därför att regeringens förslag till budget inte är helt ”lagt kort ligger”. Situationen i riksdagen har visat att det inte sällan läggs till eller dras ifrån i förhållande till de förslag som kommer i budgetpropositionen. Detta gör det extra viktigt att det är transparent och tydligt vad som föreslås i budgetpropositionen.

Vi bedömde att avsaknaden av tillräcklig marginal till taket 2023 borde ha framgått tydligt i budgetpropositionen för 2022. Det är viktig information för riksdagen, för att vi inte ska riskera att hamna i ett läge där utgiftstaket är hotat.

Avsaknaden av en nödvändig marginal 2023 kritiserar ju också ni i Finanspolitiska rådet. Därtill visar ni att prognoserna numera inte bara indikerar att det är för liten marginal utan att det nu alltså inte finns någon marginal. Tvärtom tycks vara fallet. Nu måste utgiftsminskningar till om taket inte ska överskridas – givet att prognoserna står sig, förstås.

På tal om transparens finns det en fråga till där det måhända är lite otydligt, tycker jag, vilken ståndpunkt Finanspolitiska rådet egentligen har numera. Det gäller frågan om de kraftiga höjningar av utgiftstaken 2021 och 2022 som regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2021.

Vi på Riksrevisionen kritiserade dessa mycket kraftiga höjningar av taken. Vi bedömde inte att argumenten som framfördes för de kraftiga höjningarna av taken 2021 och 2022 riktigt stod pall mot kraven i det finanspolitiska ramverket.

Frågan om att höja utgiftstaken kraftigt har egentligen två sidor. Jag tar plussidan först: Om man höjer taken väldigt mycket, som regeringen gjorde, slipper man sannolikt att återvända till riksdagen och be om ytterligare höjningar av taken i ett senare skede. Det kan ju anses vara bra, såklart, eftersom flera höjningar kan skada förtroendet för utgiftstaket som instrument.

I den andra vågskålen, på minussidan, ligger att en kraftig höjning av utgiftstaken riskerar att leda till att taken över huvud taget inte får någon styrande funktion. Då uppstår en risk för en försvagad budgetdisciplin och minskad prioritering bland utgifterna, eller för den delen att temporära utgifter glider över och blir mer permanenta utgifter.

Riksrevisionen bedömde risken för försvagad budgetdisciplin som allvarligare än konsekvenserna av att tvingas justera taken en extra gång i händelse att pandemin skulle utvecklas till att bli ännu värre och försvåra läget. Men Finanspolitiska rådet gjorde – då – en annan bedömning. Risken för att tvingas återvända till riksdagen och be om höjda tak viktade ni väldigt högt.

Ni skriver lite om det i rapporten, och ni för också ett resonemang kring tillfälliga och permanenta utgiftsökningar. Men det är inte helt solklart för mig huruvida det ni skriver innebär att ni nu har omvärderat er syn. Så min fråga

till Finanspolitiska rådet blir: Har ni samma syn på tillfälliga utgiftstakshöjningar och risk för försvagad budgetdisciplin nu, med facit i hand, som ni hade förra året?

När det sedan gäller planen för återgång till överskottsmålet: Precis som Riksrevisionen noterar rådet att det fanns en plan för återgång i budgetpropositionen för 2022 men också att planen var väldigt tunn. Planen borde sortera ut och beskriva hur nedtrappningen av tillfälliga åtgärder bidrar till att överskottsmålet nås 2023. Här delar vi er syn.

Det kan säkert uppfattas som lite gnälligt av både Riksrevisionen och Finanspolitiska rådet att med jämna mellanrum komma med krav på återgångsplaner. Förstår inte vi att det redan är fullt upp att göra med att hantera kriserna? Jo, det är klart att vi förstår det. Men samtidigt är det just när det är kris som det är stora underskott i de offentliga finanserna, och det är då det som mest finns behov av en plan för återgång.

Så, finansministern: Vi gör vårt jobb. Vi gnäller och vi tjatar, och det har sin funktion på längre sikt.

När det gäller finanspolitikens inriktning i budgetpropositionen för 2022: En fråga som vi har brottats med i granskningen av just den budgetpropositionen – även Finanspolitiska rådet tycks ha brottats med den – handlar om huruvida finanspolitiken var välavvägd eller om finanspolitiken helt enkelt var för expansiv.

Det kan ju tyckas vara en enkel sak att bedöma, men så är det inte – i alla fall inte om man har det finanspolitiska ramverket som måttstock. Detta beskriver rådet mycket väl i rapporten. Det gäller handlingsregeln för hur man återgår till överskottsmålet efter en avvikelse och behovet av att samtidigt ta konjunkturella hänsyn.

Om det råder underskott samtidigt som det är lågkonjunktur finns en målkonflikt. Ramverket ger stöd för två alternativ: gasa på eller prioritera återgång till överskottsmålet, det vill säga inte gasa fullt så mycket.

I det här fallet valde vi på Riksrevisionen att fria hellre än fälla och konstaterade att den föreslagna inriktningen på finanspolitiken inte var i strid med det finanspolitiska ramverket. Här har rådet valt en lite tuffare linje. Budgeten enligt regeringens proposition bedömer ni som alltför expansiv. Ni skriver, ganska strängt dessutom: ”Avvikelsen från överskottsmålet ... är avsevärd och regeringens argumentation övertygar inte.”

Jag undrar, ordförande Lars Heikensten: Var det självklart för er att direkt landa i en kanske hårdare tolkning av ramverket gällande finanspolitikens inriktning?

Från målkonflikter i ramverket, som jag nyss berörde, till det femte kapitlet i rapporten, som har titeln Bör ramverket ses över? För oss på Riksrevisionen är ramverket lite speciellt eftersom det, som jag nämnde, är själva vår bedömningsgrund. Vi ifrågasätter normalt inte bedömningsgrunden, för då har vi inget att jämföra med och värdera verkligheten mot.

Målkonflikten i handlingsreglerna, som beskriver lämplig finanspolitisk inriktning, har vi pratat om. Ni tar upp ytterligare aspekter som jag tycker

skulle kunna tala för att det görs en ny översyn tidigare än, som planerat, 2027, som vi hörde. Ni landar inte riktigt i någon tydlig slutsats i rapporten, men det är en intressant diskussion.

När det gäller val av mål nivå för det offentligfinansierade sparandet och huruvida den nivån måste justeras skyndsammare än enligt ordinarie tidtabell vågar jag ändå påstå att det, trots er noggranna genomgång, för mig framstår som en rent politisk fråga.

När det gäller klimatrelaterade utgifter, som ni lyfter fram särskilt, bland annat eftersom de, som vi också hörde, inte lyftes i den förra översynen av ramverket men också eftersom klimatet på ett särskilt sätt är en angelägenhet över generationsgränserna, säger jag inte emot er. Men många skulle säkert, inte minst i dessa dagar, hävda att till exempel försvarsutgifterna också är en fråga som skulle kunna ses på ett liknande sätt – liksom även andra områden, för den delen.

Är det avslutningsvis något jag saknar i rapporten? Det är svårt att önska sig något ytterligare med tanke på allt som ändå inryms i denna välskrivna rapport. Men en fråga som är väldigt aktuell och som det kanske hade kunnat skrivas om är hur inflationen påverkar de offentliga utgifterna, de offentliga intäkterna, saldot och reformutrymmet.

Inflationen är just nu onekligen väldigt hög; den blir närmare 5 procent i år, i alla fall om man ska tro den ekonomiska vårpropositionen. Framåt i tiden ligger inflationstakten lägre, enligt prognoserna, men ganska många ekonomer varnar för att risken finns för att inflationen kan bita sig kvar ett tag.

Detta är ett bekymmer på väldigt många sätt, kanske inte minst för Riksbanken. Men är det inte också bekymmersamt för de offentliga finanserna? Jag tänker så här, på ett ungefär: Många av våra skatter är relaterade till arbetsmarknaden och ökar i takt med lönerna. Ju högre löneökningar motiverade av produktivitetstillväxt, desto mer skatt. Våra offentliga utgifter, däremot, har bara till liten del en koppling till löneutvecklingen men till stor del en koppling till inflationen. I normalfallet är ju löneutvecklingen högre än inflationen, och det gör att våra skatteintäkter ökar mer och snabbare än de offentliga utgifterna. På det sättet uppstår automatiskt ett reformutrymme.

Men vad händer nu då, när lönerna och skatteintäkterna inte ökar snabbare än inflationen? Uppstår det då egentligen alls något reformutrymme, eller blir det precis tvärtom? Uppstår det i stället ett automatiskt sparbeting för regeringen och riksdagen att starta spelbordet med, så att säga? Detta kan jag inte se att ni har skrivit något om i rapporten, men frågan känns relevant för mig att titta på. Och när jag tänker efter är det kanske något som vi på Riksrevisionen skulle kunna gräva vidare i vid någon av våra granskningar senare under året.

Här stannar jag och tackar för möjligheten att kommentera denna fina och gedigna rapport om svensk finanspolitik 2022.

(Applåder)

Finansminister Mikael Damberg (S): Fru ordförande! Tack för möjligheten att komma hit i dag! Jag ska redogöra för regeringens övergripande kommentar till Finanspolitiska rådets årliga rapport, men jag vill börja med att konstatera att det är viktigt med en väl fungerande uppföljning av finanspolitiken. Det kanske är särskilt viktigt i osäkra tider och när det ekonomiska läget är väldigt svåröversäglbart. Därför välkomnar regeringen först och främst årets rapport från Finanspolitiska rådet.

Inledningsvis kan man konstatera att krisåtgärderna under pandemin har bidragit till att Sverige har klarat krisen förhållandevis väl. Vi hade ett mindre tapp i bnp än många andra länder, och i december var vi tillbaka på den tillväxtbana vi förutspådde före krisen. Jag noterar att Finanspolitiska rådet i sin rapport också understryker att de finanspolitiska stöd som sattes in under pandemin i huvudsak var väl utformade och bidrog till att lindra konsekvenserna för både individer, företag och kommuner.

Rysslands invasion av Ukraina har kastat om den ekonomiska dagordningen. Vi kan konstatera att den ekonomiska utvecklingen framåt är svårbedömd. Den största osäkerheten är förstås kopplad till kriget i Ukraina och hur det kommer att utvecklas framöver. En annan betydande osäkerhet är hur inflationen utvecklas. Vi kan komma att se ett oväntat skifte också i pandemin, genom exempelvis nya mutationer och ökad smittspridning.

Det finns alltså osäkerhet kopplat till både kriget i Ukraina och det pandemiska läget – nu senast har vi till exempel sett hur den stora smittspridningen i Kina lett till stora nedstängningar. Detta kan utlösa ytterligare utbudsstörningar i världsekonomin och för Sverige.

Jag noterar att regeringens åtgärder är i linje med de rekommendationer som ges av internationella organisationer, som förespråkar både tillfälliga åtgärder och åtgärder riktade mot svaga hushåll för att lindra konsekvenserna av prisökningarna.

Sedan Ryssland invaderade Ukraina har vi från regeringens sida haft tre prioriteringar: sanktioner mot Ryssland, att stötta Ukraina och att stärka Sverige. För att stärka Sverige genomför vi den största utbyggnaden av det militära försvaret sedan andra världskriget, och vi stärker det civila försvaret – i bred politisk enighet i riksdagens kammare.

Vi lindrar krigets konsekvenser för svenska hushåll och företag, och vi säkrar en fortsatt hantering av pandemin – jag går inte in på allt detta nu. Vi har till exempel skjutit till medel för att möjliggöra en fjärde dos för dem som är 65 år eller äldre, om det skulle visa sig behövas.

Utöver detta fortsätter det långsiktiga arbetet med de samhällsproblem som Sverige har. Vi skyndar på omställningen till fossilfria bränslen för säkerheten, jobben och klimatet. Vi rustar upp samhällets skyddsvallar med en stark välfärd, och vi tar nya tag mot segregation och kriminalitet.

Om man tittar på det strukturella sparandet för 2022 och jämför det med andra länders ser man att Sverige tillhör de länder som har de minsta underskotten för 2022, trots stora krisåtgärder. IMF gör i sin sammanställning bedömningen att vårt strukturella sparande ligger på $-0,3$ procent av potentiell

BNP. Vår bedömning är $-0,4$ procent – det brukar diffa lite i de här prognoserna. Så ser det alltså ut i ett internationellt perspektiv.

Vi kan också konstatera att det fortsatt finns ett stort handlingsutrymme för Sverige. Om vi tittar på skuldkvoten ser vi att vi i jämförelse med övriga EU fortfarande tillhör dem som har de lägsta. Sverige har alltså fortsättningsvis goda marginaler att hantera ett förvärrat ekonomiskt läge.

Ratinginstitut som bedömer Sveriges kreditvärdighet har i sina senaste rapporter genomgående noterat att Sverige har låg offentlig skuld och ett starkt finanspolitiskt ramverk och att detta har möjliggjort en kraftfull krispolitik under pandemin, utan att hållbarheten i de offentliga finanserna har äventyrats. Vi ligger också på den högsta kreditvärdighetsnivån, även nu i det nya osäkra ekonomiska läget. Det är klart att denna trovärdighet bygger på att alla partier står upp för det finanspolitiska ramverket.

För att lite mer kommentera de olika slutsatser som Finanspolitiska rådet lämnar i årets rapport kan man titta på kapitel 2, där rådet menar att avvikelsen från överskottsmålet i BP22 är avsevärd och att regeringens argumentation om stabiliseringspolitiska motiv inte övertygar. Man menar att detta även gäller den politik som presenteras i VÅP22.

Givet att pandemin var en exogen chock som slog hårt mot svensk ekonomi var det motiverat att avvika från målnivån för överskottsmålet under ett antal år. Jag kan därtill konstatera att det strukturella sparandet återställs 2023.

Givet storleken på chocken och de åtgärder som har vidtagits för att lindra krigets ekonomiska konsekvenser för svensk ekonomi är avvikelsen från målnivån relativt begränsad. Även om resursutnyttjandet närmade sig det normala i BP22 bedömdes arbetslösheten fortsatt vara förhöjd. Därtill har Rysslands invasion av Ukraina lett till att finanspolitiken har behövt ställas om för att säkerställa bland annat att svagare grupper inte drabbas oproportionerligt av de prisökningar situationen lett till. Givet detta och i kombination med storleken på chocken anser regeringen att det är viktigt att inte strama åt finanspolitiken för snabbt.

Vidare skriver Finanspolitiska rådet i samma kapitel att den ekonomiska politiken inte är förenlig med ramverkets riktlinjer om utgiftstak och budgeteringsmarginal. Rådet konstaterar att regeringen i vårpropositionen redogör för att man har påbörjat ett arbete för att kunna återkomma med förslag om utgiftsbegränsande åtgärder i BP23. Rådet anser att regeringen redan i vårpropositionen skulle ha diskuterat omfattningen och inriktningen för sådana åtgärder och därmed vilka prioriteringar som kan komma att bli aktuella.

Givet det osäkra läget i omvärlden gjorde regeringen bedömningen att det vore lite förhastat att redan i vårpropositionen närmare diskutera omfattningen och inriktningen för de utgiftsbegränsande åtgärderna. Jag menar att detta är något som bäst hanteras ordnat och samlat inom den gängse budgetprocessen, där olika förslag kan prioriteras i förhållande till varandra i en hel budget. Regeringen har därför påbörjat ett arbete för att i budgetpropositionen för 2023 kunna återkomma med förslag till utgiftsbegränsande åtgärder.

Rådet understryker därtill att det är viktigt att både finanspolitiken och budgetprocessen återgår till normalitet. Jag välkomnar att rådet lyfter en diskussion om vikten av en ordnad budgetprocess. Under Coronakrisen behövde vi snabbt fatta beslut om mycket omfattande åtgärder. Nu har finanspolitiken behövt ställa om för att säkerställa till exempel försvarssatsningar och att svagare grupper inte drabbas oproportionellt av de prisökningar som kriget har lett till. Det har varit nödvändigt, men jag instämmer helt i rådets slutsats att detta inte får bli en permanent ordning.

Det finns i närtid ett flertal exempel på hur olika riksdagsmajoriteter inte har behandlat budgeten som en helhet. Det är en oroväckande utveckling som påminner om budgethanteringen i Sverige före 90-talskrisen.

Även om vi ibland i dessa kammare är oense om den politiska inriktningen är det viktigt att vi är överens om spelreglerna eftersom de fyller ett viktigt syfte. Jag håller med rådet om att vi behöver komma tillbaka till en stram och samlad budgetprocess för att kunna upprätthålla det finanspolitiska ramverk vi tillsammans har utvecklat, för att värna de offentliga finanserna på längre sikt. Vi får inte glömma bort de lärdomar vi drog av 90-talskrisen. Våra starka statsfinanser ger Sverige en stark position att hantera kriser och strukturella utmaningar, till skillnad från många andra länder. Utan en ordnad budgetprocess riskerar vi långsiktigt att tappa kontrollen över statens finanser.

I kapitel 3 menar Finanspolitiska rådet att de förändringar som har beslutats inom sjukförsäkringen riskerar att minska sysselsättningen. Rådet skriver också att trygghetspensionens kriterier för bedömning av arbetsförmåga bör ha en fortsatt väsentlig funktion. En hög sysselsättning är centralt för att vår välfärd ska kunna finansieras. Detta förutsätter också att medborgarna känner trygghet när det gäller att få ersättning från sjukförsäkringen när de är sjuka. För att säkerställa sjukförsäkringens legitimitet är det viktigt att kraven på omställning inte kommer för tidigt så att man ges goda möjligheter att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

I kapitel 4 framhåller rådet att det kommer att krävas mycket stora, framför allt privat finansierade, klimatrelaterade åtgärder de kommande åren och att det finns centrala kunskapsluckor när det gäller i vilken utsträckning offentlig finansiering behövs för detta. Jag välkomnar att rådet lyfter behovet av klimatrelaterade åtgärder de kommande åren och ser fram emot att läsa och analysera de förslag som ni har på området.

Klimatomställningen är en av regeringens främsta prioriteringar, och i genomförandet är näringslivets gröna omställning central. Regeringen har redan genomfört en rad stödjande åtgärder på området – införandet av statliga gröna kreditgarantier och satsningen på Industriklivet, för att nämna några.

För att Sverige ska kunna uppnå sina klimat- och miljömål behöver näringslivet fortsätta att genomföra en grön omställning, vilket kommer att kräva ytterligare investeringar. För att öka investeringstakten ytterligare kan styrmedel och alternativa investeringsmodeller också bli aktuella.

Flera kartläggningar och behovsanalyser har gjorts på området. Exempelvis Fossilfritt Sverige och Klimatpolitiska rådet har också lämnat förslag till hur

finanssektorn och finansbranschen i större utsträckning kan bidra till mer investeringskapital som går till klimatomställande aktiviteter och projekt.

Som ett led i det fortsatta arbetet ges nu en utredare i uppdrag att bistå Finansdepartementet och Näringsdepartementet i arbetet med att inom några månader ta fram konkreta förslag om hur man kan gå vidare med att stötta den gröna omställningen i Sverige ur ett finansmarknadsperspektiv, framför allt.

I kapitel 5 menar rådet att det i princip inte finns några skäl för tidigare ändringar i ramverket. Skulle det finnas några skäl härrör, menar man, det starkaste skälet från klimatområdet. Jag välkomnar att rådet lyfter en diskussion om huruvida ramverket bör ses över tidigare och vilken roll klimatomställningen bör spela i den översynen.

Redan innan överskottsmålskommittén inrättades var vår uppfattning att överskottsmålet borde ersättas av ett balansmål. Sedan dess har den offentliga sektorns bruttoskuld sjunkit snabbare än den utveckling som överskottsmålskommittén såg framför sig. Trots att Sverige investerat nära 600 miljarder kronor i krisåtgärder för att rädda jobb och företag under pandemin står de offentliga finanserna fortfarande starka.

Det finanspolitiska ramverket är ett viktigt verktyg för att se till att finanspolitiken är brett politiskt förankrad, långsiktigt hållbar och transparent. Att ramverket respekteras är en förutsättning för hållbara offentliga finanser över tid. Detta gäller naturligtvis också möjligheten att möta de utmaningar vi står inför och hanteringen av klimatkrisen. Att öka takten i klimatomställningen är en av regeringens främsta prioriteringar. Vid en översyn av nivåerna i ramverket kan man förstås också ta hänsyn till framtida behov av offentliga investeringar på olika områden.

Men jag vill också understryka att huvudfokus vid en översyn är hållbarhet i de offentliga finanserna. Internationella erfarenheter visar att om hållbarheten äventyras blir det svårt att upprätthålla goda offentliga finanser.

Detta avslutar mina kommentarer. Jag är längre fram beredd att svara på frågor.

(Applåder)

Ordföranden: Då tänkte vi egentligen lämna över till ledamöterna, men eftersom Lars Heikensten fick många konkreta frågor av Helena Lindberg, vilket var väldigt effektivt, får han en kort stund för att bemöta några av dem.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Jag kan försöka hantera några av de frågeställningar som riksrevisorn lade fram och några av de saker som finansministern nämnde; delvis berör de väl samma saker.

Jag tänkte börja med frågan om politikens inriktning, det vill säga frågan om man borde eller inte borde ha haft ett överskott i den här situationen. Tittar man väldigt strikt på ramverket kan man göra lite olika tolkningar av den frågan. Avseende kan fästas vid den takt med vilken man närmar sig målnivån eller mer vid det läge där ekonomin befinner sig. Vi har lagt tyngdpunkten vid

det senare och gjort bedömningen att ekonomin är i en situation med fullt kapacitetsutnyttjande – i balans, som vi säger – och då bör man normalt ha ett överskott. Det är bara genom att agera på det sättet som man i långa loppet uppnår målet.

Arbetslösheten lyfter regeringen fram som ett argument för att inte göra på det här sättet. Jag kan säga, även om vi inte skriver det explicit, att det hade varit trovärdigare om regeringen parallellt hade vidtagit omfattande åtgärder direkt inriktade på att lösa arbetslöshetsproblemet, med den karaktär det har. Nu ägnar man sig huvudsakligen åt en hög allmän efterfrågan.

När det gäller utgiftstaket, som riksrevisorn tog upp, skulle jag fortfarande tycka som vi tyckte förra året – att det var rimligt att låta utgiftstaken stiga ganska mycket. Den situation vi befann oss i då påminner, tycker jag, i vissa avseenden om den situation där man befinner sig i samband med, säg, en bankkras. Det viktigaste i det läget är att lugna ned tjänsterna. Det gör man normalt sett, när det gäller en bankkras, genom att utfärda en bankgaranti. I det här fallet gällde det att göra tydligt att staten var beredd att göra allt som behövdes. Det tycker jag var en rimlig hållning.

Sedan var vi bekymrade för att det skulle bli svårt att hålla utgiftstaket framöver; det lyfte vi tydligt fram. Även med vetskapen om att detta nu visar sig bli komplicerat tror jag att jag hade valt att agera likadant. Jag tycker att det sätt man agerade på var rimligt i den situationen.

Finansministern säger att man avser att hantera problemen när det gäller utgiftstaket i budgetpropositionen till hösten. Vi tycker, som vi skrev, att detta är okej i sig. Även om jag förstår det motbudande i att i denna situation, inför höstens val, ge sig in i en diskussion om de besparingar som kan komma att krävas efteråt är det nog, utifrån den roll jag har, naturligt att uttrycka en önskan om att så hade skett.

När det gäller planer, som riksrevisorn nämnde, tror jag att det är viktigt att vara medveten om att om man bryter mot olika regelverk och inte är tydlig med hur man ska ta sig tillbaka är detta naturligtvis inte ett jättestort problem så länge allt är i sin ordning och alla upplever att allt är i sin ordning. Men jag kan försäkra att jag har varit i situationer där bristen på preciseringar av vad man avsett att göra när det gäller sparande kostat väldigt mycket i termer av högre räntor.

Jag tror att det är klokt att tänka igenom – och det borde regering och riksdag göra – vilka krav man bör ställa på tydliga planer i denna typ av situationer. Det är bra att ha en ordning för detta, som man tillämpar även när det är relativt lugnt, så att man är beredd när det stormar mer framöver.

Frågan om val av målnivå togs upp; den berördes av både riksrevisorn och finansministern. Riksrevisorn sa att det är en rent politisk fråga – nja, jag skulle säga att man behöver räkna igenom vilka konsekvenserna av olika målnivåer blir i olika avseenden. Det kan man göra, och då kan man se om finanserna är hållbara på lång sikt eller inte. Men jag skulle säga att det så länge vi rör oss inom intervall som plus en tredjedels procent av bnp eller runt noll är en

politisk fråga. Båda dessa är uppenbart förenliga med hållbarhet i finanserna på längre sikt.

Vad vi hoppas bidra med i denna diskussion är inte att sätta ned foten och ange exakt vilken nivå man bör ha utan att försöka att lite grann sortera argumenten: Vilka argument är rimliga respektive mindre rimliga? Det har, som jag nämnde, figurerat väldigt många argument – jag hann bara toucha vid den här diskussionen – som, tycker jag, har varit rätt dubiösa. Det gäller att fundera igenom detta, helt enkelt.

Slutligen tycker jag också att frågan om vad inflationen kan betyda för de offentliga utgifterna är intressant, men jag vågar inte svara på frågan om vad jag tror. Våra offentliga system har ju ändrats ganska mycket. Tidigare, när jag började hålla på med sådana här saker, ledde högre inflation normalt sett till bättre offentliga utgifter. Men det är mycket möjligt att de förändringar som gjorts nu får den motsatta effekten. Vi kan i så fall återkomma till det.

Björn Wiechel (S): Ordförande! Tack för intressanta föredragningar! Man kan inledningsvis reflektera lite kring hur skuldbördan ska fördelas när det gäller brytandet mot en ordnad budgetprocess. Hänsyn måste tas till dels bärandet av ramverket, dels den demokratiska ordningen mellan riksdag och regering. Detta kan man reflektera över.

Jag har en fråga som gäller relationen mellan penning- och finanspolitik, och jag riktar mig till rådet. Det finns en debatt om att man gärna vill se en mer aktiv finanspolitik. Vi har haft en expansiv penningpolitik, som bland annat har lett till att vi har väldigt höga tillgångsvärden. Nu ser vi att den blir mindre expansiv, och det finns en oro för att vi med finanspolitiken ska elda på och gynna inflationen. Samtidigt ska vi stötta hushåll.

Lars Heikensten inledde med att säga att vi har en omvärld med snabba scenförändringar, vilket ger skäl för hängslen och livrem, samtidigt som vi ska kunna göra aktiva insatser. Och så har vi debatten om balansen mellan finans- och penningpolitik. Jag skulle uppskatta om rådet ville resonera lite kring hur man ser på den balansen – om man är nöjd eller vill se förändringar eller andra åtgärder från politikens håll.

Elisabeth Svantesson (M): Jag vill tacka rådet, både de tjänstemän och de ledamöter som är här, för en bra och välskrivna rapport. Det är viktigt att vi varje år resonerar kring dessa frågor.

Vi befinner oss och har befunnit oss i en exceptionell tid, med pandemi och en expansiv finans- och penningpolitik. Före krisen resonerade några av oss om att vid nästa kris, det vill säga pandemin som sedan kom, måste finans- och penningpolitiken vara mer samstämmig. Det tycker jag också att den har varit. Vi har stöttat på olika håll. Det vi har gjort från riksdag och regering med stöd till företag och hushåll har varit helt exceptionellt och viktigt.

Men det har också skett i en exceptionell tid i bemärkelsen att regeringen är konstitutionellt svag, det vill säga att den egentligen inte har stöd för sin

egen budget. Detta är extra allvarligt när vi har en sådan situation som vi har. Men så har det varit. I många andra länder avgår regeringar, men i Sverige har vi inte riktigt den ordningen. Det är inte detta vi ska diskutera här, men jag bara konstaterar det. Och det gör också situationen ännu mer prekär. Det var en reflektion.

Min fråga ligger i linje med Björn Wiechels och är framåtsyftande. Vi har en inflation som vi inte riktigt vet vart den tar vägen. Jag var väl redan under hösten mer orolig än många andra för att den skulle bli mer långvarig. Vi vet heller inte vart konjunkturen tar vägen. Det finns stor osäkerhet och många risker. Det finns till och med en oro för stagflation – vi hoppas verkligen inte att vi ska behöva se det. Detta är något vi inte har pratat om på decennier utan bara under grundkursen i nationalekonomi. Men den risken finns faktiskt, och den ska man vara medveten om. Vi vet inte vart inflationen tar vägen.

Nu när vi har så kloka människor i panelen – jag riktar mig främst till rådets ordförande, men även riksrevisorn får gärna kommentera – skulle jag vilja ta upp samspelet framöver mellan penning- och finanspolitik. Penningpolitiken ska ju dämpa inflationen, och finanspolitiken kan inte i det läget elda på inflationen. Det är helt uppenbart att finanspolitiken sammantaget måste vara återhållsam. Detta kommer naturligtvis att leda till många utmaningar i ett läge där behoven är stora, och det kommer att kräva förmåga att prioritera. Hur ser både Lars Heikensten och Helena Lindberg på det samspelet framåt? Många hade före pandemin tankar och åsikter om samspelet vid nästa kris. Jag undrar hur ni tycker att samspelet ska se ut och hur framför allt finanspolitiken ska kunna samspela i detta mycket svårare läge.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Frågan om samspelet mellan finanspolitik och penningpolitik är inte en fråga som vi ägnar särskilt mycket uppmärksamhet i årets rapport, men vi diskuterade den en hel del i fjolårets rapport. Man kan konstatera att den övergripande bilden är att vi under perioden från det att det sattes ett inflationsmål fram till nu har haft en på det stora hela taget god och stabil ekonomisk utveckling. Det är svårt att peka på att samspelet inte har fungerat och lett till stora bekymmer.

Man kan ställa sig frågan om det inte skulle ha kunnat vara lite mer optimalt här eller där om man hade haft en beslutsfattare som tagit alla beslut snarare än att de hade tagits på två olika ställen. Det är lite grann en fråga om vad man tror om den ekonomiska politikens möjligheter. Det går säkert att hitta tillfällen när det hade kunnat bli marginellt bättre, men den strategiska frågan är om vi tror att det vore bättre med en ordning med en allomfattande makt-havare som bestämde både penningpolitik och finanspolitik. Det tror jag inte att det skulle vara i det långa loppet. Jag tror att ekonomisk politik handlar mer om att undvika de riktigt stora misstagen än om att finjustera ekonomin över tiden. Det är min erfarenhet av det jag har sett.

Mycket av diskussionen, även före fjolårets diskussion, fördes mot bakgrund av en situation med mycket låga räntor och en föreställning om att

penningpolitiken skulle vara impotent i hög utsträckning och att det därför behövdes en mycket aktiv finanspolitik. Det hade vi inget emot utan konstaterade tvärtom att det var fullt rimligt i en sådan situation. Tack vare att vi har så goda statsfinanser var det också möjligt att bedriva det. Det var i själva verket också vad som skedde, framför allt under och efter pandemin. Det gick ju utmärkt, så bevisbördan ligger lite på den som säger att ramverket satte stopp.

Som Elisabeth Svantesson sa är läget ett helt annat nu, och det är en ganska dramatisk förändring. Jag brukar inte ha så mycket synpunkter på vad Riksbanken gör och inte gör, men jag kan säga att när det gäller den amerikanska centralbanken förvånade det mig mycket när de långa räntorna gick upp för ett och ett halvt år sedan och man bemödade sig med att gång på gång tala om att det var fel eftersom det var tillfälliga effekter som drev det. Jag tyckte att det var konstigt, om inte annat så taktiskt, av centralbankschefer att göra det, för det brukar alltid vara bättre om marknaden drar upp räntorna än om man är tvungen att sitta i tv-rutan och göra det själv. Man argumenterade så säkert för en ståndpunkt som sedan visade sig ohållbar. Jag tycker att det är uppenbart att den amerikanska centralbanken har varit för sent ute.

Huruvida det nu går eller inte går att undvika att höja räntorna till en högre nivå än vad som hade behövts om man hade agerat lite tidigare är en öppen fråga. Men det är uppenbart att det innebär risker. De ser dock lite olika ut i olika länder, för betydligt högre räntor kommer att utsätta det europeiska systemet för stora störningar eftersom det finns länder som har väldigt stora statsskulder. Men i länder som vårt kommer de huvudsakliga effekterna vara via tillgångsprismarknadernas effekter på hushållen eller via bostadsmarknaden om vi hamnar i ett sådant scenario.

Med reservation för vad som kan hända så delar jag Elisabeths uppfattning att som det nu ser ut talar mycket för att en relativt återhållsam finanspolitik är det lämpligaste framöver för att göra det lättare för Riksbanken att inte behöva höja räntorna så mycket. Samtidigt är de mycket beroende av vad som händer i utlandet, så det är långt ifrån bara Sverige som styr detta.

Jag tror att jag sa detta i fjol, men jag vill gärna säga det igen: När Riksbanken blev legalt oberoende tyckte jag att det var fullständigt oproblemiskt att föra samtal med dem som bedrev finanspolitiken. Det var ju alldeles uppenbart att vi hade vårt uppdrag och att vi skulle göra det själva. Jag utgår från att det finns en dialog mellan dem som bedriver finanspolitik och dem som bedriver penningpolitik i landet så att man vet vad den ene och den andre befinner sig någonstans i sina tankar. Även om var och en har sitt ansvar har man en kunskap om hur de andra resonerar. I den meningen menar jag att en samordning är ganska oproblemisk.

I fjolårets rapport välkomnade vi explicit mer av en öppen diskussion i samhället i dessa frågor och kanske utfrågningar med både finansminister och riksbankschef på något valfritt sätt. Jag kan förstå om de inte vill sitta och debattera, men man kan ha inlägg av bägge och kommentarer av externa experter eller dylikt.

Helena Lindberg, Riksrevisionen: Som ni kanske noterade tog jag min utgångspunkt i mina kommentarer i den granskningsverksamhet som Riksrevisionen bedriver. Så jobbar vi på Riksrevisionen; vi uttalar oss ogärna utan att ha täckning i en granskningsrapport som vi har genomfört. Jag noterar med intresse att Riksrevisionen under sin tid som myndighet under riksdagen aldrig har granskat penningpolitiken, och vi diskuterar givetvis internt om vi borde göra det. Med det sagt tänkte jag inte kommentera frågan om samspelet mellan finanspolitiken och penningpolitiken. Men jag kanske får återkomma.

Jag vill dock understryka det som Lars Heikensten sa. Även Riksrevisionen är en oberoende myndighet under riksdagen, men ett oberoende får inte tas till intäkt för att ett samtal inte kan försiggå. Det är bara välkommet att man uppmuntrar samtal och diskussion för att sedan så småningom landa i kloka beslut.

Dennis Dioukarev (SD): Fru ordförande! Jag tackar för presentationerna.

Inflation är årets stora tema i den ekonomisk-politiska debatten och det med all rätt eftersom svenskarnas plånböcker just nu urgröps i ett rasande tempo. Det har blivit dyrt att tanka bilen och att betala elräkningen. Det har blivit dyrt att vara en vanlig svensson, helt enkelt. Det finns givetvis många förklaringsfaktorer, men när det gäller just el och drivmedel är det politiska förutsättningar som medvetet har byggts upp under lång tid som möjliggjort den prischock vi ser. Denna utveckling påbörjades långt innan den 24 februari och innan vi hade krig och elände i Europa.

När man pratar inflation brukar man oftast prata centralbanker, penningpolitik, utbudshocker med mera. Men i detta sammanhang skulle jag vilja höra en reflektion från rådet över finanspolitikens, energipolitikens och skattepolitikens påverkan på den svenska inflationen, det vill säga de politiska beslutens påverkan på den svenska inflationen. När blir de höga el- och drivmedelspriserna ett problem för en långsiktig och uthållig tillväxt i Sverige? Vi har redan fått indikationer på att hushållen har dragit ned på sin konsumtion, och varor och tjänster har blivit dyrare att producera för de svenska företagen.

Martin Ådahl (C): Tack för intressanta presentationer och bra svar på intressanta frågor!

Vi är i ett spännande policyläge, tyvärr inte på ett positivt sätt eftersom vi går från den ena krisen till den andra. Den stabiliseringspolitiska reaktionen från finanspolitiken är lite samma sak, trots att det rör sig om två helt olika kriser. Som flera andra har varit inne på finns det en stark vilja i den svenska finanspolitiken att kompensera för de prishöjningar som finns, vilket är helt begripligt eftersom folk är hårt trängda. Men hur fungerar finanspolitiken relativt sett den här kompensatoriska tanken?

Om det ju sker en åtstramning av penningpolitiken och den, som Lars Heikensten var inne på, leder till att vi får en åtstramning via tillgångs priser

och bostadspriser och kanske av konsumtionsviljan hos hushållen, hur fungerar det när det gäller att hålla krutet torrt inför nästa kris? Vissa tror att det kan bli en sättning som är mycket kraftfullare än bara att det dämpas.

Kanske kan Lars Heikensten och riksrevisorn svara på nästa fråga. Det är också uppenbart att många av de konventioner som styr finanspolitiken och har gjort så under många år sedan 90-talskrisen inte riktigt står pall när man går från kris till kris så tätt som vi nu gör. Det är bland annat inte tydligt vad som är en krisåtgärd eller inte. I rapporten står det om det i och för sig intressanta överskottsmalet, men kan ni skissa på vilka institutionella ramar som kan behövas för att komplettera detta ramverk?

Jag ska inte ta alltför många frågor på ett bräde, men hela diskussionen om klimatfrågor tas i termer av stora investeringar, vilket är intressant och viktigt. Men när frågan ändå lyfts upp: Lars Heikensten var inne på detta med att sätta pris på miljö, utsläppsrätter och skatteväxling. Men om vi tar bort fossilkällorna förlorar vi ju skatteintäkter i en ganska stor skala. Vi märker redan nu att skatterna går upp men att basen krymper. Erosionen är snabb i och med att man går över till el och annat. Hur stor är faran för ett sådant hål, och hur påverkar det finanspolitiken på lång sikt? Det sägs handla om 50–60 miljarder av våra skatteintäkter.

Ali Esbati (V): Jag har två frågor. Den första rör det som många delvis varit inne på. Vi har en situation med en del prisökningar som slår ganska direkt mot många hushålls ekonomi. Samtidigt uppbär de flesta hushåll lön utifrån fasta avtal, och lönerna har ju inte ökat. Räntorna rör sig också uppåt och riskerar att göra det ännu mer den närmaste tiden. Hur resonerar man om det utöver detta ska finnas en finanspolitisk åtstramningseffekt? Jag tänker utifrån hushållens perspektiv och deras konsumtionsförmåga. Jag ser risken för ett slags trippelchock för hushållens ekonomi och konsumtion, och det skulle vara intressant att höra en reflektion över det.

Min andra fråga handlar om beskrivningen av klimatriskerna. Jag läser något överraskande skrivningar i rapporten om att de direkta effekterna av klimatförändringarna i bland annat Sverige är begränsade i ett globalt perspektiv och att de direkta ekonomiska effekterna för de nordiska länderna sannolikt blir små eller, om något, positiva, vilket bland annat beror på ett mer produktivt skogs- och jordbruk och ökad produktion av vattenkraft. Jag ser inte att det riktigt stämmer överens med den bild som jag har av hur jordbruket påverkas av de pågående klimatförändringarna. Det handlar ju inte bara om att det blir varmare och att man då kan odla mer, som jag läser in i detta, utan det finns en del allvarliga problem som kan drabba jordbruket på systemnivå. Det skulle vara intressant att höra lite mer av den bakgrundsinformation som kanske finns hos rådet.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Det var många knepiga frågor varav få handlade om rapporten. Men låt mig börja med den sista frågan från Ali Esbati.

När det gäller klimateffekterna läser du den del som handlar om hur det direkt påverkar den svenska miljön, och de studier vi har tittat på pekar på det som du läste upp, det vill säga att effekterna är ganska begränsade. När det gäller vattenståndet har vi normalt en landhöjning längs halva landets kust, och om det blir en effekt i motsatt riktning tenderar det i stora delar av landet att jämna ut sig. Men på sikt blir det ett bekymmer i södra Sverige, och där uppkommer en kostnad.

Vi nämner att om vi hamnar i sådana obehagliga scenarier som det uppenbarligen finns en risk för är det andra saker som är av större betydelse, till exempel migrationsflöden. Det kan potentiellt få oerhörda konsekvenser för ett land vars natur i och för sig inte drabbas så mycket. Det är inte fråga om att bagatellisera klimatproblematiken i stort, absolut inte, men just den effekt ledamoten tar upp är inte så dominerande i det svenska fallet.

Flera var inne på prishöjningarna på inte minst energi. Det är givetvis så som den första frågeställaren sa att priserna på energi i hög grad har påverkats av den politik som har bedrivits. Det handlar om vad vi har satsat på för energislag, integrationen med den gemensamma energimarknaden i Europa och skattesatser. Det är alltså politiska beslut som i väldigt stor utsträckning styr det hela.

Det är väl få som inte tror att EU:s gemensamma marknad generellt sett har varit till stor fördel för svenskt välstånd. Det är inte uppenbart att det är möjligt att plocka russen ur kakan och säga att vi vill ha möjlighet att sälja Volvobilar i Tyskland men att Tyskland inte ska få tillgång till den energi vi har. Det är knappast en hållbar politik, även om man inte i detta läge kan se att det kunde ha haft sina fördelar.

Jag ska inte ge mig in på hur man bör beskatta el, men jag konstaterar att det är en avvägning. Det handlar både om hur mycket pengar man kan få in och om att vilja åstadkomma en styreffekt. Man har velat att energislag som är dåliga ur miljösynpunkt ska må dåligt medan energislag som är bra ur miljösynpunkt ska må bra, vilket har styrt skattesatserna på detta område.

Som ekonom är det lätt att se att om man vill minska konsumtionen av drivmedel i landet går det helt på tvärs att sänka priset på drivmedel. Det är uppenbart att det hade varit bättre att hitta ett annat sätt, vad det nu skulle kunna vara, att stödja de hushåll som särskilt drabbas av detta. Jag säger bara det helt uppenbara, för detta vet ni. Men så ser det ändå ut.

Det var någon som nämnde hushållens konsumtionsutrymme. Om drivmedelspriserna stiger är det klart att hushållen får mindre pengar över att spendera på annat. Det kan givetvis totalt sett innebära ett efterfrågebortfall i ekonomin, vilket kan vara ett argument för att bedriva en i andra avseenden mer expansiv politik om man ska ha samma nivå på aggregerad efterfrågan. Men å andra sidan har den typen av finjustering av den aggregerade efterfrågan från finanspolitiken aldrig fungerat särskilt bra. Om man ser det ur ett allmänt

efterfrågeperspektiv tror jag att det är bättre att räntenivåerna används för att bekämpa inflationen, och det tror jag att det är även i framtiden.

Martin reste en svår fråga om de större miljöfrågorna, och jag kan bara säga att vi valde att fokusera på frågan om offentliga åtgärder eftersom vårt fokus var vad detta kunde få för konsekvenser för ramverket. Av debatten kan man få en känsla av att det finns en jättestor hög med offentliga investeringar som vore bra för miljön men att ramverket håller tillbaka dessa. Vi kan inte se att det ser ut så, framför allt för att man påverkar hur stor sådan hög man behöver genom hur man bedriver politiken på andra områden. Om jag ska vara krass kan jag säga att ju mer ni sänker skatten på drivmedel, desto mer offentliga investeringar kommer att krävas på miljöområdet för att uppnå samma miljömål. Det finns alltså en direkt korrespondens mellan dessa åtgärder.

Finansminister Mikael Damberg (S): Jag har inte velat hoppa in eftersom det är ledamöterna som ska ställa frågor. Men jag fick en fråga från Finanspolitiska rådet om vår bedömning av arbetsmarknadens återhämtning.

Erfarenheterna av finanskrisen 2008–2009 visar att det är viktigt att inte direkt efter en sådan extern chock strama upp för snabbt utan låta hela ekonomin absorbera och ta hem de nya jobben. Det verkar vara det som sker på svensk arbetsmarknad i dag, för vi har en väldigt stark sysselsättningsökning och en sjunkande arbetslöshet. Detta påverkar också grupper som står långt från arbetsmarknaden. Vi ser faktiskt en sjunkande långtidsarbetslöshet, dock inte bland dem som står absolut längst från arbetsmarknaden. Å andra sidan fick regeringen inte igenom hela sin budget, så extratjänsterna som var en insats för att nå just den gruppen ströks. Nu jobbar vi i stället med etableringsjobben, som parterna har tagit fram, för att nå denna grupp.

Jag tycker ändå att det finns skäl att inte låsa fast en hög arbetslöshet, som den vi fastnade i efter 2008–2009, för det skulle kunna få långsiktiga konsekvenser för vår ekonomi.

Frågan om inflation och energipolitik är kanske mer av en politisk diskussion, men jag tror ändå att man bör slå fast att Sverige hade bland de mest konkurrenskraftiga energipriserna innan priserna stack iväg. Detta berodde på att vi har haft ett väldigt starkt energisystem, och vi har dessutom lyckats ställa om det svenska energisystemet till i princip 100 procent fossilfritt. Många europeiska länder är avundsjuka på vår energimix, och dessutom står vi inför stora investeringar. Men talar man om beskattning av energi, vilket kom upp i diskussionen, måste de partier som förespråkar en radikalt annorlunda beskattning av energisektorn redovisa hur skattebaserna ska fungera framöver. Sverige kan inte ha kvar samma välfärdsambitioner om vi har helt andra och minskade skattebaser, för det går inte ihop. Detta måste man tänka igenom.

Så till Ali Esbati. Hela diskussionen om finanspolitikens roll i detta läge är intressant. Jag tror inte att någon har ett intresse av att vi rent generellt blåser på med finanspolitik som höjer inflationen och därmed urgröper folks

plånböcker. Då riskerar vi att försätta Sverige i en löne- och inflationsspiral. Vi tar fasta på det som nästan alla internationella ekonomer säger om att man bör fokusera på de sårbara grupperna. Fördelningspolitiken är därför i någon mening tillbaka på agendan. I detta läge är det nämligen viktigt att nå de grupper som inte klarar av dessa prisjusteringar, för annars lämnas de efter.

Men om finanspolitiken inte skulle göra något i detta läge finns, som Ali Esbati antyder, en risk att hela frågan ska hanteras av lönerörelsen. Det kan bli en problematisk diskussion, för vi vill inte tillbaka till en löne- och inflationsspiral. Erfarenheten från den tiden är att vi då hamnade i årtionden av ekonomisk kräftgång i Sverige och att de grupper som hade det tuffast fick betala priset. Det här är därför en viktig period i svensk ekonomi, och vi måste se till att hantera detta kortsiktigt utan att låsa fast oss i löne- och inflationsspiraler eftersom det vore otroligt olyckligt för oss framöver.

Helena Lindberg, Riksrevisionen: Jag tänkte kommentera frågan från Martin Ådahl om vilka institutioner och ramverk som tjänar oss väl under en krishantering. Det är allmänt bekant att en god administrativ beredskap utgör grunden för att kunna hantera kriser väl. Här har det finanspolitiska ramverket tjänat oss väl och fortsätter att tjäna oss väl.

Vi återkommer till riksdagen i samband med att vi överlämnar granskningsrapporten om extra ändringsbudgetar. Men jag konstaterar att det kan finnas utrymme för att se över regelverket, och då syftar jag i första hand på budgetlagen. Är institutionen extra ändringsbudget adekvat att använda sig av vid krishantering? Men vi återkommer som sagt i början av juni.

Jakob Forssmed (KD): Ordförande! Jag tackar Finanspolitiska rådet för en välskrivna och i många avseenden också välgörande rapport.

Vådan av att vara i ett litet parti är att många bra frågor redan är ställda, så gå inte med i ett litet parti om ni kan välja.

Väldigt mycket är osäkert. Vi vet dock att det finns ett samband mellan välfärd, offentliga finanser och arbete. Rådet gör ju en genomgång av detta. Jag fastnade särskilt för avsnittet där ni diskuterar arbetslivets längd och de reformer som har presenterats och är på gång att genomföras gällande trygghetspension och förändringar i sjukförsäkring och sjukersättning i kombination med att ni inte riktigt verkar tro att de förändringar i riktålder som ska genomföras kommer att få tillräckligt genomslag utan att det snarare finns risk att arbetslivet förkortas. Det är i alla fall den läsning som jag gör av rapporten. Ni skriver att vi nu måste ta vara på de erfarenheter som finns av genomförandet av dessa reformer.

Hur ser ni på detta? Kan ni utveckla resonemanget? Vad är det för förändringar som skulle behövas?

Ni skriver också att om dessa förändringar görs måste andra förändringar göras som så att säga motverkar de eventuella effekterna. Hur ser rådet på

detta? Vilka reformer förespråkar ni för att vi ska bibehålla och förlänga arbetslivet så att vi klarar offentliga finanser och en hög sysselsättning?

Ni för också ett resonemang på motsvarande sätt där ni har en annan syn än Riksrevisionen på överskottsmålet. Argumenten om en allmän efterfrågan för att pressa ned arbetslösheten duger inte, utan detta klarar man normalt sett inom ramen för överskottsmålet. Däremot krävs strukturella åtgärder för att pressa ned den strukturella arbetslösheten, som inte åstadkoms via en allmän efterfrågestimulans. Även här önskar jag ett fördjupat resonemang. Har ni även några konkreta förslag på reformer för att klara den strukturella arbetslösheten i utsatta grupper?

Mats Persson (L): Fru ordförande! Jag tackar för presentationerna.

Innan jag ställer min fråga ska jag reflektera lite över det finanspolitiska regelverket och de extra ändringsbudgetarna. I ett läge med en svag regering som samlar 100 mandat i riksdagen och som inte har stöd för sin budget blir det av naturliga skäl många extra ändringsbudgetar och initiativ från den samlade oppositionen i riksdagen. Även riksdagens regelverk för att motionera på extra ändringsbudgetar spelar roll. Det var bara en reflektion.

Så till min fråga. Sverige blir alltmer segregerat, och den främsta aspekten av det är den tudelade arbetsmarknaden. Min fråga riktar sig till rådets ordförande. Ni skriver att frågan om utrikes födda inte kan lösas med allmän efterfrågan. Idén att man kan investera sig ur detta problem verkar alltså vara lite förenklad. Kan du utveckla det lite mer, både påståendet och vilka åtgärder som behöver göras brett för att hantera den tudelade arbetsmarknaden?

Janine Alm Ericson (MP): Tack så mycket för en bra rapport! Ur Miljöpartiets synpunkt gäller det kanske framför allt kapitel 4, där man har gått igenom väldigt mycket om klimatarbetet och hur man ska se på det i samband med ramverket och så vidare.

Vi föreslår att man ska kunna lånefinansiera stora klimatinvesteringar nu. När rapporten skrevs hade inte heller Världsnaturfondens rapport kommit. Den säger att för att Sverige ska kunna klara sina åtaganden i Parisavtalet behöver vi göra väldigt stora investeringar och sänka utsläppen med 20 procent redan i år. Här finns alltså många bra frågeställningar som man kan utgå ifrån när man skalar upp det arbete som måste göras.

Jag är väldigt glad att ordföranden också säger att det är kontraproduktivt att sänka drivmedelsskatterna. Det är annars någonting som den här riksdagen är väldigt förtjust i att göra. Men det kommer att hoppa tillbaka och bita oss i svansen, och man måste i så fall lägga mycket resurser på andra områden. Framför allt gör detta det svårare att klara klimatförändringarna.

Jag har egentligen en fråga till finansministern. Du sa i ditt anförande att regeringen satsar mycket på klimatomställningen, och det är glädjande att höra. Men då måste det också fram ordentliga reformer. I stället för att sänka priset på utsläpp och inte lägga tillbaka investeringar i energibesparande

åtgärder – vilket vi också noterade inte hände och som rådet också skriver är bra politik – skulle jag vilja höra hur man tänker sig att den absolut ökade ambitionen på klimatområdet kan manifesteras eller genomföras. Samtidigt ser vi ju att det finns ett litet utrymme i budgeten för 2023 om man ska fortsätta att hålla sig till ramverket.

Det är väldigt intressanta diskussioner om det här i dag och ett bra underlag för oss alla att jobba vidare med. Stort tack till rådet för det!

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Det var flera knepiga frågor. Jag kan börja med Jakob Forssmeds. Vi tittar på två åtgärder. Den ena är höjningen av riktåldern, och den andra är införande av en ny typ av arrangemang för att förhindra att personer som på olika sätt och av olika anledningar inte vill eller kan arbeta börjar ta ut sin pension för tidigt. I stället skulle de kunna fångas upp av ett annat system. Det är alltså två åtgärder av väldigt olika karaktär, kan man säga.

När det gäller riktåldern är vi i grunden väldigt positiva. Vi skriver mer om detta i den separata pensionsrapport som vi kom med för ett par veckor sedan. Men när det gäller den vill vi bara varna för detsamma som vi varnade för när det handlar om andra åtgärder: Historiska erfarenheter tyder på att man kanske inte får de effekter som man önskar. När det gäller riktåldern är det inte säkert att man får den utväxling som man har räknat med i de här sammanhangen, och därför är det viktigt att följa upp detta noga. Man ska vara beredd att vidta ytterligare åtgärder om det skulle behövas för att få den effekt som höjningen av riktåldern är avsedd att åstadkomma.

Det handlar i grund och botten om att vi blir äldre och att vår hälsa blir bättre. Men vi tar ändå ut pension lika tidigt som vi gjorde tidigare. Då ska denna pensionsintäkt spridas ut över flera år, och då blir den årliga pensionen lägre. Det är många uppenbarligen inte nöjda med, samtidigt som de val de träffar har den konsekvensen.

Vi diskuterade i pensionsrapporten olika typer av åtgärder, och andra åtgärder, för att få människor att arbeta längre. Det handlar inte bara om vad enskilda individer vill, utan det handlar rätt mycket om normbildning och om arbetsgivarnas attityder. Det handlar om hur tjänstepensionsförsäkringarna fungerar. Det finns flera olika saker, och jag tror att inte minst det sista vore värdefullt om ni tittade på. Tjänstepensionerna är väldigt viktiga för många människors försörjning, så det är inte så jag menar. Men samtidigt finns det många inslag i det systemet som man kan misstänka leder till att människor väljer att ta ut pensionen tidigare än de annars skulle göra.

Om jag ska försöka vara konkret i något sammanhang tycker jag att detta är en fråga som ni skulle ägna mer uppmärksamhet. Jag vet att det är en uppfattning jag delar med till exempel Bo Könberg, som har varit med en del i de dialoger vi har haft under de senaste veckorna kring pensionssystemet.

Mats Persson, och även Jakob Forssmed, var inne på arbetslösheten och vad man ska göra åt den. Jag är ledsn, men jag kan nog inte komma med lösningar på det problemet i sig. Det är uppenbart att det hänger ihop med

integrationsproblematiken i stort, för det är i väldigt hög grad lågutbildade utlandsfödda personer det handlar om. Det är ett brett perspektiv av åtgärder som behövs, och det är ingenting som man löser enkelt. Utbildning är uppenbarligen centralt i sammanhanget. Det är också viktigt att det finns tillräckliga motiv för att arbeta och att man inte på olika sätt stoppas av arbetsgivares attityder och så vidare. Jag har ingen patentrösning, utan det är ett brett spektrum av åtgärder som behöver vidtas.

Finansminister Mikael Damberg (S): Jag har först bara en jättekort kommentar till pensionsfrågan. Jag tror att det är otroligt viktigt att fortsätta att vårda och utveckla pensionssystemet, och det gör vi och har gjort i ganska bred politisk enighet.

Riktåldern är en viktig del av den politiska kompromissen för att se till att pensionssystemet levererar, men jag tror inte heller att man får blunda för att realiteter finns på svensk arbetsmarknad. Frågan om arbetsmiljö är inte en särskilt het fråga, men det finns de facto personer på svensk arbetsmarknad som i väldigt stor utsträckning inte når pensionsåldern. När man talar om de här frågorna måste man ha med detta i balansen. Givet den situation vi har i verkligheten har vi haft en grupp människor som de facto har tvingats ta ut förtida pension, där det inte finns särskilt stora förutsättningar att ställa om de sista åren i yrkeslivet. Jag tycker att trygghetspensionen spelar en väldigt stor roll där, och jag är lite oroad för detta. Det är inte bara frivilliga val människor gör, utan de hamnar också i en situation där de inte har så mycket val. Denna balans måste vi klara av att upprätthålla i ett pensionssystem som fungerar för alla på arbetsmarknaden men som också långsiktigt utvecklas positivt.

När det gäller klimatfrågan var det delvis en fråga om vad regeringen tror att vi kan göra för att öka omställningstakten. Om man tittar på den stora frågan, som den här rapporten handlar om, ser man att det i mycket är investeringar. Vi ökar investeringar i infrastruktur och annat som kan leda till ett bättre klimat, men vi jobbar också med nya modeller.

Industriklivet har vi jobbat med tillsammans. Men det handlar också om de gröna kreditgarantierna, som nu börjar användas som ett sätt för det offentliga att samspela med det privata kapitalet för att se till att industrin kan ta ännu snabbare och större steg i omställningen. Det är klart att detta samspel mellan det offentliga och det privata kapitalet för att driva detta är viktigt. Dessutom ska vi se vad vi kan göra ännu mer med finansmarknaderna med det projekt jag nämnde i min inledning. Allt detta är en nyckel till att frigöra väldigt stora investeringar.

När det gäller här och nu lade vi ju inte tillbaka energibesparingsprogrammet, som vi hade föreslagit och som riksdagen just hade tagit bort. Vi bedömde inte att det fanns parlamentariskt stöd för den åtgärden. Jag kan i efterhand tycka att det var vågat av riksdagen att ta bort energibesparingsprogrammet i flerfamiljshus inför den vinter vi hade och med de elpriser

vi såg. Men att lägga fram förslag igen som riksdagen just har röstat ned känns inte meningsfullt, och därför gjorde vi inte det.

Däremot ökade vi takten ytterligare i omställningen med fordonsparken för att driva elektrifieringen. Sverige är nu det land som på nybilssidan säljer flest elbilar. Och det har med styrmedel att göra. Jag tror inte att svenska konsumenter och de som köper bil i Sverige är så fruktansvärt annorlunda än danska, holländska eller tyska konsumenter. Det har att göra med att vi har orkat med att inrätta styrmedel som gör att människor i större utsträckning än tidigare väljer att köpa elbil i Sverige. Det kommer inte utan ett politiskt pris, som våra partier ibland får betala för att vi har lyckats med det. Men så leder vi också i omställningstakten i EU på nybilsförsäljningen, vilket jag tror är bra.

Vilka typer av stöd ska det då vara? Vi ber inte om ursäkt för att vi i den här situationen går fram med sänkningar på diesel- och bensinskatten. Vi tror att människor måste ha bil i Sverige. De behöver bilen. Vi reformerar reseavdraget mer långsiktigt för att göra det färdmedelsneutralt, och vi höjer ersättningarna.

Men det är klart att den drivmedelskompensation som vi kombinerar detta med och har sagt att vi kan genomföra ger hushållen mer än en skattesänkning om man jämför tremånaderskostnaderna. Men den ger också friheten för dem som får pengarna att använda dem antingen till drivmedel eller till någonting annat. Det går att utforma stöden på olika sätt som gör att människor kan göra egna val och klara sin vardag ändå. Men den frågan lär vi återkomma till.

Helena Lindberg, Riksrevisionen: Jag kanske bara kort kan kommentera att vi, Riksrevisionen och Finanspolitiska rådet, landar i olika slutsatser när det gäller överskottsmålet – apropå Jakob Forssmeds kommentar. Det är väl helt enkelt så att revision är ganska ortodoxt, och vi utgår ifrån bedömningsgrunden. Bedömningsgrunden i det här fallet var det finanspolitiska ramverket, som ger utrymme för bedömningen. Vi menar att regeringen hade på fötterna när man valde att göra som man gjorde, och det lägger vi helt enkelt bara mot det finanspolitiska ramverket och blandar inte in några andra aspekter i frågan.

Vice ordföranden: Jag vill å hela utskottets vägnar tacka först och främst Finanspolitiska rådet samt tjänstemän, ordförande och ledamöter. Tack för en mycket bra rapport! Det här är viktigt för oss att göra. Det är inte enkelt att driva finanspolitik. Det ska det inte heller vara, men det är kanske svårare nu än på länge. Och då är rapporterna väldigt värdefulla för oss. Tack också till Helena Lindberg, riksrevisor, för dina kommentarer! Självklart tackar jag också finansminister Mikael Damberg för dina kommentarer. Det var mycket viktigt att ni var på plats.

Vi har nu med oss mer och fler verktyg och tankar framåt i den tid som ligger framför oss. Härmed avslutar vi detta möte.

BILAGA 4

Bilder från den öppna utfrågningen

Finanspolitiska rådets bilder

Överskottsmålet nås inte

- Sparandet 2022 nästan 1 procentenhet lägre än överskottsmålet trots en ekonomi i balans
 - Gäller BP22, oppositionens förslag som blev riksdagsbeslut och VP22
- Regeringen anför stabiliseringspolitiska skäl, men ekonomin är i balans
- Hög arbetslöshet för utsatta grupper; kan inte lösas med allmänt högre efterfrågan

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Budgeteringsmarginalen är negativ

- Dramatiska höjningar av utgiftstaken var motiverade 2020-2022, men viktigt att komma tillbaka
- Utgiftstaket 2023 är oförändrat, men riskerar att överskridas
- Budgeteringsmarginalen -7 mdkr 2023 i VP22; borde varit +23 mdkr (1,5% av takbegränsade utgifter)
- Regeringen borde ha diskuterat omfattning och inriktning på utgiftsminskningar i VP22

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Budgetprocessen försvagas

- Förslag med varaktiga budgeteffekter bör lämnas i budgetpropositionerna
- Akut ökade försvarsanslag är ett rimligt undantag, detsamma gäller knappast t.ex. garantitillägget
- Respektera budgetprocessens riktlinjer – återhållsamhet med ändringsbudgetar, extra ändringsbudgetar och utskottsinitiativ
- Riktlinjerna finns av ett skäl – en splittrad process riskerar att bli en svag process med brist på helhetssyn och prioriteringar

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Offentliga insatser för klimatomställningen

- Klimatomställningen kommer att kräva offentliga insatser. Ett skäl att ändra ramverket.
- Vilka är de offentliga åtagandena som behövs? Kräver analys av:
 - hur stor utsläppsminskning Sverige ska åta sig och på vilken tidshorisont
 - hur beslutade utsläppsmål ska nås och hur samhället bör anpassas till klimatförändringarna
 - om offentliga eller privata medel ska användas
 - om offentliga insatser ska finansieras med ökad skuldsättning, högre skatter eller lägre utgifter på annat
- Sammanställning. Snävare perspektiv. Mellan 25-45 mdkr. Stor osäkerhet.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Förtida översyn kräver starka argument

- Många har argumenterat för ett nytt ramverk. Ordning finns, 2027 nästa tidpunkt.
- Tröskeln för förtida förändring bör vara hög; nya starka argument krävs
- Olika skäl har anförts;
 - stabiliseringspolitiken begränsas
 - lägre räntor talar för att låna mer
 - behoven av välfärd, polis och nu försvar borde ha företräde och
 - klimatomställningen kräver mer
- Argumenten övertygar i huvudsak inte

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

De stabiliseringspolitiska spelreglerna har fungerat

- Ramverket står inte i vägen för en aktiv finanspolitik över konjunkturcykeln – pandemipolitiken det bästa exemplet
- Billigare att låna med låga räntor. Men Sverige har finansiella tillgångar. Räntorna är inte heller så låga i förhållande till när ramverket lades fast
- Inga tydliga tecken på att de offentliga investeringarna är låga eller att de ska ha hämmats av ramverket

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Varaktiga ambitionshöjningar bör inte lånefinansieras

- Många områden anförs i debatten – polis, vård och omsorg, pensioner etc. Alla är varaktiga.
- Finansiering bör ske via skattehöjningar eller omprioriteringar, inte av framtida generationer
- Undantaget; omfattande, akuta insatser. Kan vara klokt att utjämna utgifterna något.
- Försvaret ett möjligt exempel idag, men jämfört med andra satsningar inte påfallande stora belopp.
 - Idag okänd, mer omfattande ökning kan motivera tillfällig avvikelse från överskotts målet

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Klimatpolitiska åtgärder kan vara skäl för förtida översyn

- Klimatåtgärder det bästa skälet. Temporära åtgärder – särskilt det kommande decenniet. Kan också bli för små om enbart nuvarande generation ska betala.
- Klimatomställningen behandlades inte explicit när beslut om ramverket togs.
- Rådets sammanställning tyder på mer begränsade belopp än väntat. Motiverar inte en förtida översyn. Men stor osäkerhet.
- Fördjupad analys behövs. Skulle kunna ge motiv för en förtida översyn.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Sammanfattande slutsatser

- Avvikelser från ramverket inger oro – hur är det med respekten?
- Sysselsättningen avgörande för offentliga finanser. Nu flera åtgärder som påverkar äldre. Viktigt med realistiska bedömningar och regelbunden uppföljning.
- Klimatomställningen kräver offentliga insatser, men sannolikt mindre än vad som antas i debatten.
- Argument för en förtida översyn av ramverket inte starka.
 - Klimatpolitiska åtgärder kan vara ett skäl, men mer analys behövs.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Kontakt

- Lars Heikensten, ordförande, 070-584 22 58, lars.heikensten@fpr.se
- Göran Hjelm, kanslichef, 08-453 59 88, goran.hjelm@fpr.se
- www.fpr.se
- info@fpr.se

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Tack!

@finpolradet
www.fpr.se

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Finansminister Mikael Dambergs bilder

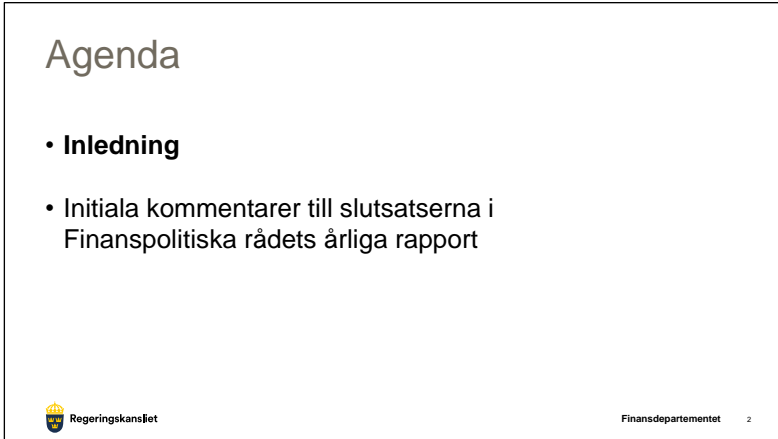
Finanspolitiska rådets
årliga rapport

Finansutskottet den 17 maj 2022

Finansminister Mikael Damberg

 Regeringskansliet

Finansdepartementet 1

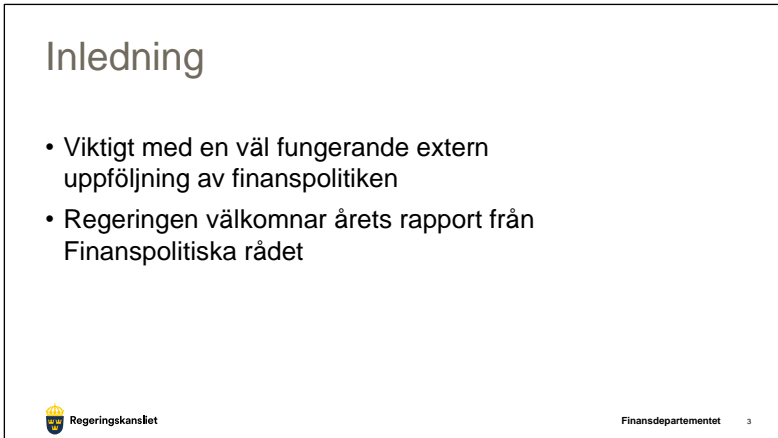

Agenda

- **Inledning**
- Initiala kommentarer till slutsatserna i Finanspolitiska rådets årliga rapport

 Regeringskansliet

Finansdepartementet 2

Inledning

- Viktigt med en väl fungerande extern uppföljning av finanspolitiken
- Regeringen välkomnar årets rapport från Finanspolitiska rådet

 Regeringskansliet

Finansdepartementet 3

Det ekonomiska läget är svårbedömt

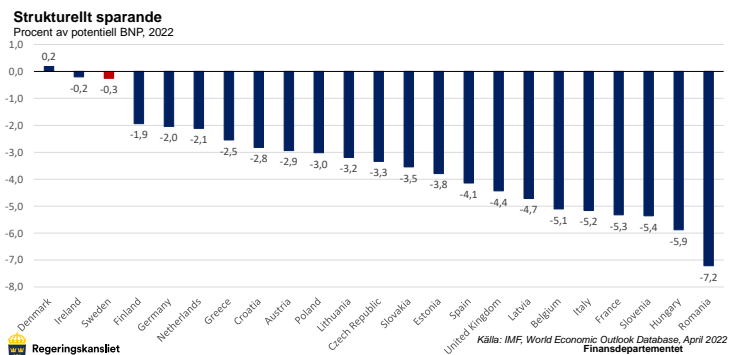
- Svensk ekonomi klarade krisen väl
- Den ekonomiska utvecklingen framåt är svårbedömd
- Internationella organisationer (OECD, IMF, KOM) rekommenderar tillfälliga och riktade satsningar mot de mest sårbara hushållen

Regeringens plan för finanspolitiken

- Stärka Sverige
- Lindra konsekvenser för svenska hushåll och företag
- Fortsatt hantering av pandemin

Detta samtidigt som arbetet fortsätter med regeringens tre långsiktiga prioriteringar: bryta segregationen, öka takten i klimatomställningen och stärka välfärden.

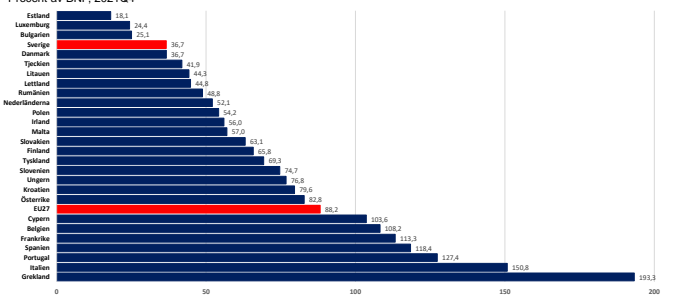
Litet underskott jämfört med andra länder

Fortsatt stort handlingsutrymme

Maastrichtskuld

Procent av BNP, 2021Q4

Agenda

- Inledning
- Initiala kommentarer till slutsatserna i Finanspolitiska rådets årliga rapport

Kapitel 2: Det finanspolitiska ramverket

- **Finanspolitiska rådet:** *Avvikelsen från överskottsmålet i BP22 är avsevärd och regeringens argumentation om stabiliseringspolitiska motiv övertygar inte.*
- **Kommentar:** Det strukturella sparandet återställs 2023. Regeringen anser att det är viktigt att inte strama åt finanspolitiken för tidigt.

Kapitel 2: Det finanspolitiska ramverket

- **Finanspolitiska rådet:** *Den ekonomiska politiken för närvarande är inte förenlig med det finanspolitiska ramverkets riktlinjer om utgiftstak och budgeteringsmarginal.*
- **Kommentar:** Detta hanteras bäst ordnat och samlat inom den gängse budgetprocessen där olika förslag kan prioriteras mot varandra. Regeringen har därför påbörjat ett arbete för att kunna återkomma i BP23 med utgiftsbegränsande åtgärder.

Kapitel 2: Det finanspolitiska ramverket

- **Finanspolitiska rådet:** *När coronakrisen nu är över och konjunkturen har normaliserats är det viktigt att både finanspolitiken och budgetprocessen återgår till normalitet.*
- **Kommentar:** Våra starka statsfinanser ger Sverige en stark position att hantera kriser och strukturella utmaningar. Utan en ordnad budgetprocess riskerar vi långsiktigt att tappa kontrollen över statens finanser.

Kapitel 3: Arbetsmarknad och offentliga finanser på längre sikt

- **Finanspolitiska rådet:** *De förändringar som beslutats och föreslagits inom sjukförsäkringen utgör en risk för de offentliga finanserna.*
- **Kommentar:** En hög sysselsättning är central för att kunna finansiera välfärden. Det förutsätter att medborgarna ska känna trygghet om de drabbas av sjukdom. Det handlar om att skapa legitimitet för välfärden.

Kapitel 4: Klimatpolitiska åtgärder – behovet av offentlig finansiering

- **Finanspolitiska rådet:** *Rådet menar dels att klimatomställningen förefaller komma att kräva mycket stora – framför allt privat finansierade – klimatrelaterade åtgärder, dels att det finns ett antal centrala kunskapsluckor när det gäller i vilken utsträckning offentlig finansiering behövs.*
- **Kommentar:** Klimatomställningen är en av regeringens främsta prioriteringar och där är näringslivets gröna omställning central.

Kapitel 5: Bör ramverket ses över?

- **Finanspolitiska rådet:** *De starkaste skälen för en omprövning av ramverket och en ändring av nivån på överskottsmålet härrör från klimatområdet.*
- **Kommentar:** Att det finanspolitiska ramverket respekteras är en förutsättning för starka statsfinanser. Det är grundläggande för att möta de utmaningar vi står inför.

Finanspolitiska rådets årliga rapport

Finansutskottet den 17 maj 2022

Finansminister Mikael Damberg